

ISSN 1029-208X

КЫРГЫЗПАТЕНТИН

КАБАРЛАРЫ:

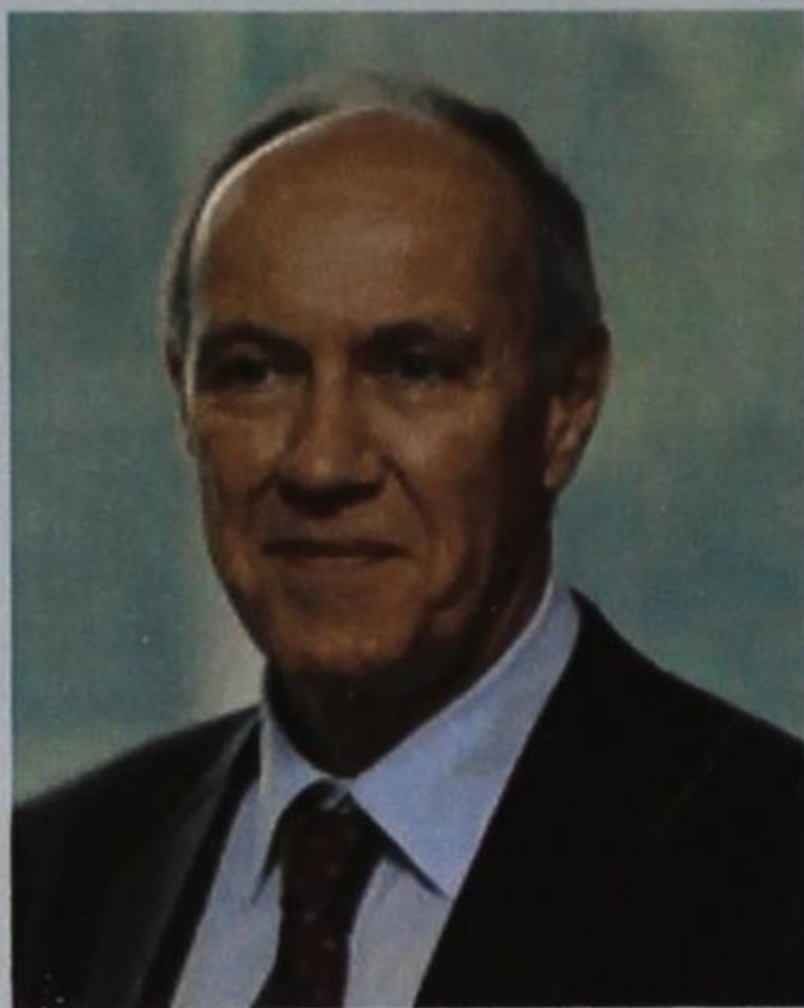
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИН МАСЕЛЕЛЕРИ

1/2012

«Азыркы учурда ИМБДУда Борбордук Азия, Кавказ жана Чыгыш Европа өлкөлөрүнүн тобунун аймактык координаторунун милдетин аткарып жаткан Кыргыз Республикасы ИМБДунун максаттарын жана принциптерин алга илгерилетүү үчүн катышуучу мамлекеттердин иштиктүү диалогун жана кызматташуусун бекемдөө ишинде жигердүү ишмердүүлүктү улантарына ишенемин».

**Фрэнсис Гарри,
ИМБДунун Башкы директору**

KYRGYZPATENT

**КЫРГЫЗПАТЕНТИН
КАБАРЛАРЫ:
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК
МЕНЧИКТИН МАСЕЛЕЛЕРИ**

Илимий-практикалык журнал

1998-жылдан бери чыгат

**Уюштуруучу – КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНӨ КАРАШТУУ
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИК ЖАНА ИННОВАЦИЯЛАР МАМЛЕКЕТТИК
КЫЗМАТЫ (Кыргызпатент)**

**Журнал Кыргыз Республикасынын Юстиция министрлигинде катталган
Каттоо № 000844, индекс – 77301**

№ 1/ 2012

РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯНЫН ТӨРАГАСЫ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу
Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик
кызматынын (Кыргызпатент) төрагасы -
М. Р. Назарбеков (башкы редактор)

РЕДАКЦИЯЛЫК КОЛЛЕГИЯ:

Төраганын орун басарлары:

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу
Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик
кызматынын статс-катчысы – Ж. А. Ташиев

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу
Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик
кызматынын төрагасынын орун басары – Б. С. Борбуев

Редакциялык коллегиянын мүчөлөрү:

С. К. Батырканова, А. А. Кенжебаева, А. Э. Базаркулов,
О. К. Козубаев, Н. Н. Рымбекова, Ж. Ж. Садыкова,
И. С. Ильясова, Н. М. Мурзаева (катчы)

Материалдарды кайталап басуу редакциянын макулдугу боюнча гана жүргүзүлөт.

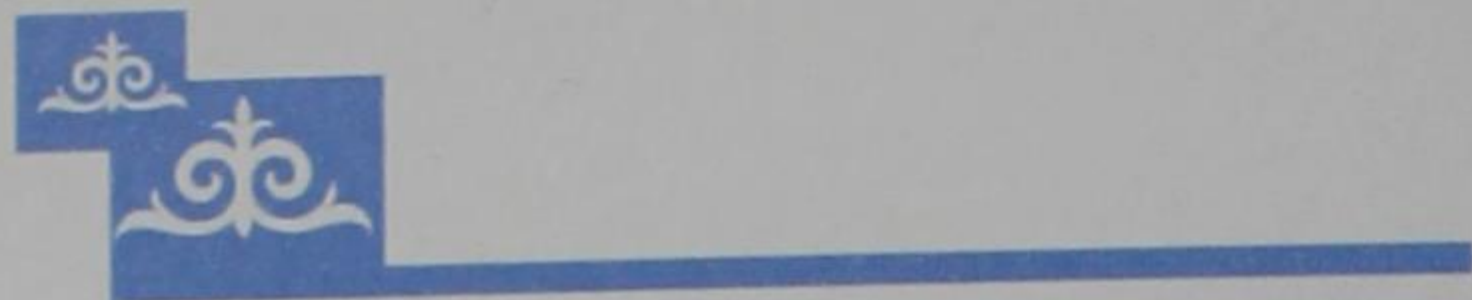
Жарыяланган материалдардын авторлору келтирилген фактылардын, цитаталардын, энчилүү аттардын, географиялык аталыштардын, экономикалык-статистикалык жана башка маалыматтардын, ошондой эле материалдардагы ачык жарыялоого болбой турган маалыматтардын тандалышына жана тактыгына жооп беришет. Редакция автор менен көз карашы туура келбеген макалаларды да талкуу иретинде жарыялашы мүмкүн. Кабыл алынбаган макалалар кайтарылып берилбейт, жыйынтыктары жарыяланбайт.

Журнал жылына 2 жолу чыгат

Редакциянын дареги:
720021, Кыргыз Республикасы
Бишкек ш., Москва көчөсү, 62

Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнө караштуу
Интеллектуалдык менчик
жана инновациялар
мамлекеттик кызматы
(Кыргызпатент)

(С) Кыргызпатент, 2012-ж.

МАЗМУНУ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИ КОРГОО

ОКУЯЛАРДЫН ХРОНИКАСЫ.....	3
Назарбеков М.Р. Интеллектуалдык продуктунун активдүү жаратуучулары жана пайдалануучулары көбөйүүдө.....	15
26-апрель – Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнү	24
Интеллектуалдык менчиктин Бүткүл дүйнөлүк уюмунун (ИМБДУ) жана Евразия патенттик Уюмунун (ЕАПО) Алтын медалдарынын ээлери	25
Осмонов Ысман	25
Балтабаев Мир-Али	25
Мамеев Төлөгөн	26
Туткучев Аалы	26
Мехова Елена	27
Усупбаев Акылбек	27
Козубаев Ө. К. Интеллектуалдык стратегия	28
Даровских В. Д. Эвристикалык чыгармачылыктын артыкчылыктары.....	30
Осмонов Ы. Ж., Токтоналиев Б. С. Ойлоп табууларды коммерциялаштыруу маселесине карата	33
Джунусова М. К. Дан өсүмдүктөрүнүн сорттору инновациялык өнүм катарында	36
Хайленко В. В. Китепканачы-патент таануучу-инновация	40
Аширалиев А. Кыргыз элиндеги тарбия берүүнүн эзелки системасы.....	44

ЭЛ АРАЛЫК КЫЗМАТТАШУУ

Ысык-Көлдүн жээгинде 2012-жылдын 5-июнунан 7-июнуна чейин Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин биринчи отурумун, ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетине караштуу Интеллектуалдык менчик маселелери боюнча кеңештин жетинчи отурумун жана “Инновациялык өнүктүрүүдөгү интеллектуалдык менчиктин ролу: интеллектуалдык менчиктин стратегиясын иштеп чыгуу” аттуу аймактык семинарды өткөрүүнүн жыйынтыктары жөнүндө маалымат

48

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик Интеллектуалдык менчик кызматы менен Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгынын ортосундагы интеллектуалдык менчик жаатында кызматташуу жөнүндө макулдашуу

52

Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюму (ИМБДУ) менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын (Кыргызпатент) ортосундагы кызматташтык жөнүндө макулдашуу

54

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы менен Польша Республикасынын Патенттик ведомствосунун ортосундагы кызматташтык жөнүндө макулдашуу

56

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы менен Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун ортосундагы интеллектуалдык менчик ведомствосу тарабынан көрсөтүлүүчү тейлөө кызматын өнүктүрүү жаатында кызматташуу жөнүндө макулдашуу

58

МААЛЫМАТ

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын маселелери

65

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы жөнүндө ЖОБО

66

Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун тартибин бекитүү жөнүндө
КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН ТОКТОМУ

71

Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун тартиби

72

ОКУЯЛАРДЫН ХРОНИКАСЫ

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик интеллектуалдык менчик кызматы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы болуп кайра түзүлдү.

Кайра түзүү Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн жаңы структурасын бекитүүгө байланыштуу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 12-январындагы № 12 токтомуна ылайык жүргүзүлдү.

2012-жылдын 20-январында И. Раззаков атындагы Кыргыз техникалык университетинде “Кыргыз Республикасындагы интеллектуалдык менчик” деген темада семинар уюштурулду.

Семинарга И. Раззаков атындагы Кыргыз Мамлекеттик техникалык университетинин окутуучулары, Кыргызпатенттин кызматкерлери катышты.

Семинарда Кыргызпатенттин автордук укук объектилери секторунун башчысы Ж. Садыкова, ойлоп табууларды, пайдалуу моделдерди жана өнөр жай үлгүлөрүн эксперттөө бөлүмүнүн башчысы А. Бердалиев, стратегиялык өнүктүрүү бөлүмүнүн башкы адиси А. Каракожаев, Кыргызпатентке караштуу ИМ Мамфондунун уюштуруу-камыздоо бөлүмүнүн башчысы Д. Түлөбердиевалар баяндама жасашты.

Семинарда Кыргыз Республикасындагы интеллектуалдык менчик системасына, патент системасына, өтүнмө жана патент берүү жол-жоболоруна, автордук укукка жана автордук укук объектилерин каттоого, илимий-ойлоп табуу ишмердүүлүктөрүн колдоого байланыштуу маселелер каралды. Ошондой эле Борбордук Азиядагы Технологиялык ишмердикти өнүктүрүү боюнча программага тиешелүү маселелер талкууланды.

2011-жылдын 20-21-декабрында Словакия Республикасынын Кошице шаарында ИМБДУнун өткөөл экономикалык өлкөлөрдөгү салттуу билимдер боюнча аймактар аралык семинары болуп өттү.

Семинардын ишине ИМБДУнун айрым Европа жана Азия өлкөлөрүнүн иштери боюнча башкармалыгынын директору Михал Свантнер, ИМБДУнун салттуу билимдер бөлүмүнүн директору Вен Вендланд, ошондой эле Грузиянын, Молдованын, Украинанын, Беларусиянын, Россиянын, Литванын, Кыргызстандын, Түркиянын, Венгриянын, Македониянын, Болгариянын, Румыниянын жана Словакиянын өкүлдөрү катышышты.

Семинарда салттуу билимдерди, маданиятын салттуу чагылышын жана генетикалык ре-

сурстарды эл аралык деңгээлде укуктук жактан коргоого байланышкан маселелер жана аларга байланышкан документтерди алдыга жылдыруу боюнча ИМБДУнун алдында турган милдеттер каралды. ИМБДУ “Салттуу билимдерди интеллектуалдык менчик объектилери катары коргоо системасынын жоболорун иштеп чыгуу боюнча колдонмонун” долбоорун иштеп чыккан. Бул документ салттуу билимдерди коргоо маселесин илгерилетүүгө көмөк көрсөтмөкчү.

2012-жылдын 1-февралында Марат Назарбеков Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы болуп дайындалды.

Бул буйрукка Кыргыз Республикасынын Премьер-министри Өмүрбек Бабанов кол койду.

2012-жылдын 13-февралында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков Грузиянын Казакстан жана Кыргыз Республикасындагы Атайын жана ыйгарым укуктуу элчиси Паата Каландадзе менен жолугушту.

Жолугушууга Грузиянын Казакстан жана Кыргыз Республикасындагы Атайын жана ыйгарым укуктуу элчисинин кеңешчиси Малкхаз Малашкия жана Кыргызпатенттин жетекчисинин орун басары Айнура Орозбаева катышты.

Атайын жана ыйгарым укуктуу элчи Грузия Республикасынын Улуттук интеллектуалдык менчик борборунун башкы директору Ираклий Гваладзенин куттуктоо катын берди, анда Сакпатентинин башчысы Марат Назарбековду Кыргызпатенттин төрагалыгына дайындалышы менен куттуктап, өзүнүн кыргыз кесиптештерине урмат көрсөтөөрүн жана мындан ары кызматташууга үмүттөнөөрүн билдирген.

Ошондой эле жолугушуунун жүрүшүндө Марат Назарбеков менен Паата Каландадзе эки өлкөнүн экономикасынын өсүп-өнүгүүсү үчүн

интеллектуалдык менчикти коргоонун жана өнүктүрүүнү колдоонун негизи катары кызматташууну тереңдетүүнүн маанилүүлүгүн белгилешти.

2012-жылдын 27-февралында Кыргызпатенттин төрагасы Марат Назарбеков Борбордук Азия өлкөлөрү боюнча «Майкрософт» корпорациясынын өкүлчүлүгүнүн жетекчиси Татьяна Телегина, Борбордук жана Чыгыш Европа өлкөлөрү боюнча каракчылыкка каршы штаб-квартирасынын өкүлү Евгений Данилов менен жолугушту.

Жолугушуунун жүрүшүндө интеллектуалдык менчик укуктарын коргоого байланышкан бир катар маселелер жөнүндө сөз козголуп, интеллектуалдык менчикке болгон укуктардын коргобой жаткандыгы менен байланышкан көйгөйлөр, интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо жаатындагы кабарлангандыкты жогорулатуу жана көйгөйлөрдү чечүүнүн жолдорун издөө талкууланды.

Кыргызпатенттин төрагасы азыркы учурда интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо боюнча мүмкүн болгон ыкмалар жана куралдар жөнүндө айтып берди. Ошондой эле контрафактылуу продукцияларды айландырууга каршы аракеттерди көрүү, аларды пайдалануу тобокелдигинде керектөөчүлөрдүн укуктарын коргоо, компьютердик каракчылыктын деңгээлин азайтуу жана мыйзамсыз продукциялардан коргоонун деңгээлин жогорулатуу боюнча укук коргоо органдары менен биргелешип аракеттенүү жөнүндө маселелер талкууланды.

«Майкрософттун» өкүлдөрү Кыргызпатенттин адистерине контрафактылуу программалык камсыздоону ажырата билүү, аларга эксперттөө жана изилдөө жүргүзүү ыкмаларын үйрөтүүдө көмөк көрсөтүүгө даяр экендиктерин билдиришти.

2012-жылдын 14–22-февралында Женева шаарында (Швейцария) Интеллектуалдык менчик, генетикалык ресурстар, салттуу билимдер жана фольклор боюнча Өкмөт аралык комитетинин 20-сессиясы болуп өттү.

Сессияга бардык континенттерден 100дөн ашык өлкөнүн өкүлдөрү, ЕСтин эки адиси, ЕАРО, WTO, ARIPO, UNEP сыяктуу эл аралык уюмдардын 11 өкүлү, ошондой эле 50дөн ашык өкмөттүк эмес уюмдардын өкүлдөрү катышты. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар кызматынан селекциялык жетишкендиктер жана салттуу билимдер секторунун башчысы Токтогул Азыков катышып келди.

Сессияда патент системасы жана генетикалык ресурстарга байланышкан, Интеллектуалдык менчик, генетикалык ресурстар, салттуу билимдер жана фольклор боюнча өкмөттөр аралык комитеттин мындан аркы иши боюнча бир топ негизги маселелер каралып, 19-сессиянын отчету кабыл алынды.

Сессиянын аягында Комитеттин Төрагасы 20-сессиянын чечиминин долбоорун сунуштады, анда Өкмөттөр аралык комитеттин кийинки жылында кеңири талкуулоо үчүн патент системасынын жана генетикалык ресурстардын талаш учурларына тиешелүү изилдөө жүргүзүү, адабияттардын обзорун даярдоо жөнүндө делегаттардын бир топ сунуштары эске алынган.

2012-жылдын 3-мартында Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик туусунун күнүнө карата Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматында салтанаттуу иш-чара болуп өттү. Иш-чарада Кыргызпатенттин төрагасы эмгек жамаатынын алдында сөз сүйлөп, чогулгандарды өсүп келе жаткан жаш муундарды патриоттук духта тарбиялоого жана мамлекеттик символикаларга урматтоо менен мамиле жасоого үндөдү.

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик туусу 1992-жылы 3-мартта Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши тарабынан бекитилген. Эгемендүү Кыргызстандын алгачкы туусу 1992-жылдын 5-мартында Бишкектеги Өкмөт Үйүнүн үстүндө көтөрүлгөн. Туунун авторлору: Эдиль Айдарбеков, Бекбосун Жайчыбеков, Сабыр Иптаров, Жусуп Матаев, Маматбек Сыдыков.

2012-жылдын март айында Кыргызпатенттин фойесинде жаш сүрөтчүлөрдүн иштеринин көргөзмөсү болуп, анда Т. Садыков атындагы Көркөм сүрөт академиясынын студенттеринин иштери живопись, графика, айкел, колдонмо искусство, графикалык дизайн номинациялары боюнча коюлган.

Көргөзмө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын демилгеси боюнча интеллектуалдык менчик күнүнө карата уюштурулган.

2012-жылдын 14-16-мартында Кыргызпатентте Кыргыз Республикасынын Ички иштер министрлигинин Академиясынын окутуучу курамы үчүн

“Интеллектуалдык менчик объектилерине укукту коргоо” деген темада кыска мөөнөттүү окутуучу курс өткөрүлдү.

Кыргызпатенттин эксперттери жана адистери өз лекцияларында интеллектуалдык менчик, ИМ жаатындагы эл аралык келишимдер, укуктук коргоо, ИМ объектилерин жана автордук укуктарды пайдалануу жөнүндө жалпы түшүнүк беришти.

Семинардын аягында жыйынтыктоочу зачетторду тапшырган угуучуларга курсту ийгиликтүү аяктагандыгы боюнча сертификат тапшырылды.

2012-жылдын 17-мартында Кыргызпатенттин имаратында Аксы окуяларын эскерүү күнүнө арналган иш-чара болуп, ага Кыргызпатенттин жетекчилери жана кызматкерлери катышты. Кыргызпатенттин төрагасы Марат Назарбеков өз сөзүндө Аксы окуясында курман болгондорду эскерип, элдин биримдигин бекемдөө жана өлкөдө тынчтыкты жана келишүүчүлүктү сактоо зарылдыгын баса белгиледи.

Күндүзгү саат 12:00дө Кыргызпатенттин жетекчилиги жана кызматкерлери Аксы окуясында курман болгондорду бир мүнөт унчукпай туруп эскеришти.

2012-жылдын 19-мартында Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин буйругу менен Борбуев Берадор Сманович Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасынын орун басары болуп дайындалды.

Өкмөт башчысынын башка буйругу менен Орозбаева Айнура Джантаевна Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасынын орун басары кызматынан бошотулду.

2012-жылдын 26-мартында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасынын орун басары Берадор Борбуев аудио-видео продукцияларын лицензиясыз көчүрүү жана жайылтуу менен алектенген жеке ишкерлер менен жолугушуу өткөрдү.

Жолугушуунун жүрүшүндө ата мекендик, чет өлкөлүк авторлордун жана аткаруучулардын чыгармаларын лицензиясыз көчүрүү жана жайылтуу менен алектенген ишкерлерди ачыкка чыгаруу, айкындуулук, легалдаштыруу маселелери козголду.

Кыргызпатенттин адистери жеке ишкерлерге ата-мекендик авторлордун жана аткаруучулардын чыгармаларын лицензиялык жазууну алга жылдыруу менен алектенген ассоциацияларга биригишин сунушташты. Ал эми чет элдик чыгармаларга байланыштуу маселелер ачык бойдон калды.

Өз кезегинде, жеке ишкерлердин өкүлдөрү компакт-дисктерди сатуунун келишимдик негизин түзүүгө жана ачык-айкын бизнес жүргүзүүгө даяр экендиктерин билдиришти.

2012-жылдын 27-мартында Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата бир айлыктын алкагында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматында республиканын илимпоз-этнографтары менен мекеменин адистеринин жолугушуусу болуп өттү.

Жолугушууга И. Арабаев атындагы КМУнун окуу башкармалыгынын башчысы, т. и. к. Октябрь Капалбаев, Кыргыз Республикасынын УИАсынын доценти, т. и. к. Амантур Жапаров, И. Арабаев атындагы КМУнун доценти, т. и. к. Чекирбай Өмүрбеков, И. Арабаев атындагы КМУнун окутуучусу Эсенбек Кубатбеков, К. И. Скрыбин атындагы КУАУнун студенттик комитетинин координатору Анара Шералиева, ошондой эле Кыргызпатенттин төрагасынын орун басары Берадор Борбуев баштаган өкүлдөрү катышты.

Жумушчу жолугушуунун жүрүшүндө интеллектуалдык менчикти өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясында камтылган салттуу билимдерди инвентаризациялоо жана документтештирүү, “Салттуу билимдер коомдун туруктуу өнүгүүсү үчүн” долбоорун ишке ашыруу, салттуу билимдер боюнча маалымат базаларын түзүү каралды, ошондой эле 2012-жылдын 6-апрелине пландаштырылган салттуу билимдер боюнча тегерек үстөлдүн программасы талкууланды.

Кыргызпатенттин төрагасынын орун басары Берадор Борбуев Кыргызпатенттин базасында “Салттуу билимдер казынасы” сайты ачуу жана салттуу билимдер боюнча заманбап маалыматтар базасын уюштурууну сунуштады.

Илимпоз-этнографтар салттуу билимдерди коргоо маселелери боюнча өздөрүнүн көз караштарын бөлүшүп, республиканын бардык аймагынан талаалык изилдөөнүн негизинде чогултулуп жаткан иштер жөнүндө сөз кылышты жана өз билимдерин бөлүшүүгө даярдык, салттуу билимдерди мындан ары алга жылдыруу жана аларды укуктук жактан коргоо системаларын өнүктүрүүгө мүмкүндүк түзүү жөнүндө ой бөлүштү. Изилдөөнүн негизинде салттуу билимдердин ээлери менен

түздөн-түз байланышып, маалыматтардын тууралыгына ээ болуу үчүн кесипкөй адистер менен кызматташуунун зарылдыгы жөнүндө, салттуу билимдерди калкка жарыялоо, топтоо ишине жаштарды тартуу, салттуу билим боюнча китептерди, дайыма чыгып туруучу журналдарды чыгарып, республиканын мектептерине, китепканаларына, ЖОЖдорго таратуу жөнүндө сөз козгошту. Жолугушуунун аягында Кыргызпатенттин төрагасынын орун басары Берадор Борбуев салттуу билимдерди коргоо боюнча илимпоз-этнографтардын демилгелерине көмөк көрсөтүүгө даяр экендигин билдирди.

2012-жылдын 29-мартында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы менен Польша Республикасынын Патенттик ведомствосунун ортосундагы кызматташуу жөнүндө эки тараптуу Макулдашууга кол коюлду.

Макулдашууга кол коюу үчүн Кыргызпатентке Кыргыз Республикасындагы Польша Республикасынын Элчилигинин делегациясы: Атайын жана ыйгарым укуктуу элчи Яцек Ключковский, Консулдук Департаменттин жетекчиси Бартош Яблонски, Экинчи катчысы Михал Хаброс келишти.

Кыргызпатент тараптан төрага Марат Назарбеков, статс-катчынын милдетин аткаруучу Нуржамал Ильясова, тышкы байланыштар бөлүмүнүн башчысы Өмүрбек Термечиков катышты.

Эки тараптуу Макулдашууга кол коюунун максаты - өнөр жай менчигин коргоо жаатында эки мамлекеттин ведомстволорунун кызматташуусу болуп саналат.

Тараптар өнөр жай объектилерин укуктук жактан коргоо жана пайдалануу менен байланышкан маселелерди талкуулашты жана эки өлкөнүн патенттик ведомстволорунун ортосундагы эки тараптуу мамилелер позитивдүү, тең укуктуу өнөктөштүктө өнүгүп жаткандыгын белгилешти.

Кыргызпатенттин төрагасы ведомстволордун ортосундагы кызматташууну мындан ары да бир кыйла тыгыз өнүктүрүүгө чын пейилден үмүттөнөрүн билдирди.

2012-жылдын 30-мартында Кыргызпатенттин жыйындар залында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасынын орун басары Берадор Борбуев авторлор жана аткаруучулар менен жолугушуу өткөрдү.

Бул жолугушуунун максаты – автордук жана чектеш укуктар объектилерин укуктук пайдалануу,

мыйзамсыз көчүрүүдөн өндүрүүчүлөрдү коргоо жана чыгармачыл интеллигенциянын өкүлдөрү менен мамлекеттик органдын өз ара кызматташуусун өнүктүрүү болуп саналат.

Кыргыз элинин чыгармачыл интеллигенциясынын атынан Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин дарегине кайрылууга кол коюлду, анда алар Кыргызпатентке, автордук укукту коргоонун бирдиктүү органы катары укуктук жактан коргоо функцияларын берүүсүн суранышат.

Жолугушуунун аягында бүгүнкү күндөгү автордук жана чектеш укуктардын бузулуу көйгөйлөрүнүн бардыгы эске алынып, авторлор жана аткаруучулар Кыргызпатентке авторлордун жана аткаруучулардын интеллектуалдык эмгегин коргоону күчөтүү максатында автордук жана чектеш укуктар жаатында мыйзамдарды инвентаризациялоону сунушташты.

2012-жылдын 6-апрелинде Кыргызпатенттин имаратында Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата бир айлыктын алкагында “Салттуу билимдерди документтештирүү жана санариптештирүү көйгөйлөрү” деген темада тегерек үстөл болуп өттү.

Тегерек үстөлгө И. Арабаев атындагы КМУнун окуу башкармалыгынын начальниги, т. и. к. Октябрь Капалбаев, КР УИАсынын Тарых жана маданий мурастар институтунун доценти, т. и. к. Амантур Жапаров, И. Арабаев атындагы КМУнун доценти, т. и. к. Черикбай Өмүрбеков, “Айылды өнүктүрүү фонду” долбоорунун координатору Гүлипа Акматова, Кристенсен Фондунун “Айылды өнүктүрүү фонду” (RDF) БӨУнун эксперти Кеңешбек Шапаков, саясат таануучу Индира Раимбердиева, ф.и.к. Талантаалы Бакчиев, КМЮАнын социалдык-гуманитардык билимдер кафедрасынын башчысы, доцент Советбек Абдрасулов, этнографчы Назира Момунбаева жана Кыргызпатенттин кызматкерлери катышты.

Тегерек үстөлдө салттуу билимдерди изилдөөгө, чогултууга, документтештирүүгө жана санариптештирүүгө, ошондой эле салттуу билимдер жаатында мамлекеттик жөнгө салуу маселелерине, адам ишмердүүлүгүнүн ар түрдүү тармагында салттуу билимдерди коргоого жана кеңири колдонууга көмөктөшүүгө, салттуу билимдерди, анын ичинде генетикалык ресурстарга, өнөр жай өндүрүшүнө негизделгендерди пайдаланууга жардамдашууга жана мындан ары аларды пайдалануунун натыйжасында өндүрүлгөн объектилерди коммерциялаштырууга байланышкан көйгөйлөр козголду.

Тегерек үстөлдүн катышуучуларына “Кыргыз элинин материалдык маданиятында салттуу би-

лимдерди пайдалануу”, “Кыргыз элинин жашоо ишмердүүлүгүндөгү салттуу билимдер” китебинин долбоору жөнүндө”, “Кыргыздардын көчмөн жашоо ишмердүүлүгүндөгү салттуу билимдер”, “Салттуу билимдерди чогултуу жана санариптештирүү көйгөйлөрү” сыяктуу докладдар окулду. Отурумдун аягында катышуучулар тарабынан салттуу билимдер жаатында долбоорлорду ишке ашыруу боюнча жумушчу топту түзүү чечими кабыл алынды.

2012-жылдын 10-апрелиндеги Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн № 139-р буйругу менен Кыргызпатенттин Коллегиясынын мурдагы курамы жоюлду.

2012-жылдын 20-февралында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн № 131 токтому менен бекитилген Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы жөнүндө Жобосунун 15-пунктуна ылайык 2010-жылдын 19-июнундагы Кыргыз Республикасынын Убактылуу Өкмөтүнүн № 49 буйругу күчүн жоготту деп табылды.

2012-жылдын 12-апрелинде Кыргызпатенттин жыйындар залында “Жасалга-колдонмо көркөм өнөр жана шөкөттөө чыгармалары интеллектуалдык менчик объектилери катары” аттуу темада тегерек үстөл болуп өттү.

Тегерек үстөлгө И. Арабаев атындагы КМУнун, И. Раззаков атындагы КТУнун, Н. Исанов атындагы КМКАУнун профессордук-окутуучу курамы, ошондой эле Кыргызпатенттин жетекчилиги жана эксперттери катышты.

Кыргызпатенттин төрагасынын орун басары Берадор Борбуев: “Бүгүнкү тегерек үстөлдүн максаты – биздин жаш сүрөтчүлөрдүн, шөкөтчүлөрдүн жана жасалга-колдонмо көркөм өнөрүнүн чеберлеринин келечеги көз каранды болгон ЖОЖдордун окутуучуларына өнөр жай үлгүлөрүн, товардык белгилерди жана автордук укук объектилерин укуктук коргоо жөнүндө айтып берүү”, – экендигин белгиледи.

Кыргызпатенттин эксперттери өз баяндамаларында өнөр жай үлгүлөрүн, товардык белгилерди, салттуу билимдерди, автордук укук жана чектеш укуктарды укуктук коргоо, Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо боюнча укуктук колдонуу чаралары жөнүндө маалымат беришти.

Тегерек үстөлдүн катышуучулары билимдери менен бөлүшүп, ушундай иш-чараларды уюштурууда мындан ары кызматташууга пландарды белгилешти.

2012-жылдын 19-20-апрелинде Кыргызпатентке караштуу Мамлекеттик патенттик-техникалык китепканасында (МПТК) Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүн майрамдоого жана Китеп жана автордук укук күнүнө карата иш-чара болуп өттү.

Иш-чарага Горная Маевка айылындагы Ш. Эркинбаев атындагы орто мектептин, “Беш-Күңгөй айылындагы И. Таранчиев атындагы орто мектептин мугалимдери, жогорку класстын окуучулары катышты.

Балдарга суроо-жооп оюну жана “Интеллектуалдык менчик” темасына интеллектуалдык оюн, окуучуларды ар биринин өзгөчөлүктөрүн чагылдырган алардын өздөрүнүн мектептеринин жана ураандарынын логотиптерин көрсөткөн плакаттардын сынагы сунушталды. Сынакка катышуучу командаларга иш жүзүндө өзүнүн командасынын логотипин жана ураанын түзүү үчүн ойлоп табууга жана чыгармачыл ой жүгүртүүгө мүмкүнчүлүк берилди.

Оюндун акырында катышуучуларга “Алкыш сертификаты”, интеллектуалдык менчиктин бардык объектилери боюнча эскерткичтер, “Интеллект, чыгармачылык жана турмуш” журналы, “Кыргыз Республикасынын ойлоп табуучулары” библиографиялык көрсөткүчтүн жаңы басылмасы (1995–2009-жж.) жана Кыргызпатенттин эсте калуучу сыйлыктары тапшырылды.

2012-жылдын 23-апрелинде С. Чуйков атындагы Арт-борбордо Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата көргөзмө ачылды.

Бул көргөзмөнүн максаты: Кыргызстандын чыгармачыл жаштарынын маданий дараметин өнүктүрүү жана сактоо, чыгармачылык активдүүлүктү жогорулатуу жана ойлоп табуу ишмердүүлүктөрүнө шык берүү, ошондой эле ойлоп табуучуларды, чыгармачыл таланттуу адамдарды демилгелөө жана колдоо.

Көргөзмөдө КМШ өлкөлөрүнүн шериктештигинин жана дебюттарынын эл аралык сыйлыгынын лауреаты Динара Чокотаеванын, “Плюс” моделдик агенттигинин студиясынын жетекчиси Дилбар Солтобаеванын, “Солнышко” сүрөт студиясынын жана кум менен сүрөт тартуу студиясынын, ошондой эле Кыргызстандын жаш сүрөтчүлөрүнүн иштери көргөзүлдү.

Ошондой эле живопись сүрөттөрү, графика, айкелдер, жасалга-колдонмо көркөм өнөрлөрү дагы коюлду. “Көргөзмө – бир туугандарга, досторго, тааныштарга, кесиптештерге жана бул

жакка баш баккандардын бардыгына биздин жазгы белегибиз. Биздин көргөзмө “Сулуулук деген эмне?” деген суроого жооп берүүнүн жана дүйнө менен сүйүүнү, назиктикти бөлүшүүнүн дагы бир аракети. Майрамдык маанай түзүү, андан да аны узакка сактап калуу оңой эмес”, – дейт жаш сүрөтчүлөрдүн жетекчиси Максат Моңолдоров.

Кыргызпатент Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата жыл сайын авторлорго, маданият жана көркөм өнөр ишмерлерине, ойлоп табуучуларга жана КР ЖОЖдорунун мыкты студенттерине, окуунун отличниктерине бир жолку стипендияларды берет. Бул күнү өлкөнүн ар түрдүү ЖОЖдорунун студенттерине 15 бир жолку стипендия берилди.

2012-жылдын 24-апрелинде Кыргызпатентте Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун өкүлдөрү менен IPAS жана WIPOScan программалык камсыздоону ишке киргизүү маселелери боюнча жолугушуу болуп өттү.

ИМБДУнун инфраструктураны модернизациялоо боюнча бөлүмүнүн жетекчиси Жунехо Жангдын жана ИМБДУнун инфраструктураны модернизациялоо боюнча долбоорунун координатору Илья Патрикеевдин иш сапарынын негизги максаты Кыргызпатенттин автоматташтыруу чөйрөсүндөгү иштеринин азыркы абалын изилдөө жана IPAS жана WIPOScan программалык продуктыларын жүргүзүүнү пландаштыруу, өнөр жай менчигинин объектилерин башкаруу боюнча өндүрүштүк ишмердүүлүктү талдоо, интеллектуалдык менчиктин маалыматтык системаларын өнүктүрүү боюнча биргелешкен иштелмелерди иштеп чыгуу болуп саналат.

ИМБДУнун өкүлдөрү үч күндүн ичинде Кыргызпатенттин эксперттери менен бирге ИМБДУнун бизнес-чечимдерин жүргүзүүнү долбоордук пландоо боюнча маселелерди талкуулашты, жаңылоо боюнча ИМБДУнун жалпы техникалык жардам жана кызмат көрсөтүүлөрүн, өнөр жай үлгүлөрү боюнча талкуулоолордун бетачарларын көргөзүштү.

2012-жылдын 24-апрелинде Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата бир айлыктын алкагында Кыргызпатентке караштуу Мамлекеттик интеллектуалдык менчик фондунун имаратында “Кыргыз Республикасынын айыл чарба тармагында инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүүнүн келечеги” деген темадагы тегерек үстөл болуп өттү.

Тегерек үстөлдүн максаты: айыл чарба тармагындагы болгон көйгөйлөргө талдоо жүргүзүү,

ойлоп табуучулук ишмердүүлүктөрдү демилгелөө, айыл чарба тармагындагы келечектүү иштеп чыгууларды изилдөө, бул тармакта ойлоп табууларды коммерциялаштыруу маселелери, ойлоп табуучу менен башка кызыкдар тараптардын ортосунда кызматташууну бекемдөө үчүн шарт түзүү.

Тегерек үстөлгө КР Айыл чарба министрлигинин агрардык саясаты бөлүмүнүн башчысы Малик Бекенов, К. Скрябин атындагы КУАУнун профессору Төлөмүш Орозалиев, К. Скрябин атындагы КУАУнун колдонмо механика кафедрасынын доценти Бакыт Токтоналиев, ойлоп табуучу Анара Чакаева, селекциячы Олег Пахомеев, ойлоп табуучу Ысман Осмонов, селекциячы Евгения Луцихина, ошондой эле ойлоп табуучулар, патенттик ишенимдүү өкүлдөр, Кыргызпатенттин адистери жана эксперттери катышты.

Тегерек үстөлдүн жүрүшүндө бул тармактагы бир кыйла курч маселелер көтөрүлүп, тегерек үстөлдүн тематикасынын өзгөчө актуалдуулугун эске алуу менен селекциячылардын келечектеги муундарынын алдында турган көйгөйлөр талкууланды жана катышуучулар тарабынан айыл чарба тармагындагы жаңы иштеп чыгууларды мындан ары алга жылдыруу боюнча сунуштар киргизилди.

2012-жылдын 26-апрелинде “Ала-Арча” мамлекеттик резиденциясында Интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө карата салтанаттуу чогулуш болуп өттү. Салтанаттуу чогулушка Өкмөттүн, министрликтердин жана ведомстволордун өкүлдөрү, Жогорку Кеңештин депутаттары, илимдин, чыгармачыл коомдордун, бейөкмөт жана эл аралык уюмдардын өкүлдөрү, Кыргызпатенттин жетекчилери, кызматкерлери катышты.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков өз сөзүндө: “Бүгүн, интеллектуалдык менчик күнүн майрамдоо менен, биз адамдын чыгармачыл ой-жүгүртүүсүнүн абдан зор мүмкүнчүлүгүн гана белгилебестен, экономикалык, маданий жана социалдык өнүгүүнүн маанилүү кыймылдаткыч күчү болгон интеллектуалдык менчикке керектүү укуктарын беребиз,” – деп баса белгиледи.

Кыргыз Республикасынын Президентинин Аппаратынын жетекчисинин биринчи орун басары Мурат Мукамбетов Кыргыз Республикасынын Президентинин атынан катышуучуларды салтанаттуу майрамы менен куттуктап, интеллектуалдык менчикти сактоо жана коргоо биздин мамлекет үчүн маанилүү жана комплекстүү милдеттерден болуп саналаарын, ал милдеттерди чечүү интеллектуалдык дараметти өстүрүүнү, маданий мурастарды

сактоону жана өлкөнүн эл аралык аброюн жогорулатаарын белгиледи.

“Бүгүн өзгөчө идеяларды товардык, технологиялык жана кызмат көрсөтүү базарларынын талап кылуусуна айландыруу улуттук экономиканын негизги атаандаштыкка жөндөмдүү факторлорунан болот. Өнүгүүнүн мындай моделинин үзүрдүүлүгү көбүнчө интеллектуалдык эмгектин натыйжалуулуктарын укуктук коргоонун ишенимдүүлүгүн аныктайт”, – деп айтты өзүнүн куттуктоо сөзүндө Кыргызстанда БУУнун Өнүктүрүү программасынын Туруктуу өкүлү Александр Аванесов. Ал ИМБДУнун Башкы директорунун атынан ойлоп табуу ишмердүүлүгүндөгү, адабият жана музыка көркөм өнөр жаатындагы жетишкендиктери үчүн Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун Алтын медалдарын тапшырды. 2011-жылдын жыйынтыктары боюнча бул кадыр-барктуу эл аралык сыйлык менен ойлоп табуучу, техника илимдеринин доктору, К. Скрыбин атындагы КУАУнун айыл чарбаны электрлештирүү кафедрасынын профессору Ысман Осмонов, маданиятка эмгек сиңирген ишмер, Кыргыз Республикасынын эл акыны Төлөгөн Мамеев, Б. Ельцин атындагы КРСУнун дерматовенерология жана фтизиопульмонология кафедрасынын башчысы, медицина илимдеринин доктору, профессор Мир-Али Балтабаев, төкмө акын Аалы Туткучев сыйланышты.

Жыл сайын салт боюнча интеллектуалдык менчик күнү Евразия патенттик уюмунун В. Блиников атындагы “Ойлоп табуучулук жана патент ишине кошкон салымы үчүн” сыйлыгы тапшырылат. 2011-жылдын жыйынтыктары боюнча республиканын белгилүү ойлоп табуучулары И. Ахунбаев атындагы КММАга караштуу М. Тыналиев атындагы урология жана андрология кафедрасынын башчысы медицина илимдеринин доктору, профессор Акылбек Усупбаев, Б. Ельцин атындагы КРСУнун интеллектуалдык менчик бөлүмүнүн начальниги Елена Мехова ал сыйлыктын ээси болушту.

Ойлоп табуу жана чыгармачылык ишмердүүлүктөрдү шыктандыруу максатында Кыргызпатенттин бир жолку сыйлыгы менен авторлорду жана ойлоп табуучуларды, ошондой эле “Патент кызматынын отличниги” төш белгиси, Ардак грамоталар менен Кыргызпатенттин кызматкерлерин Марат Назарбеков сыйлады. Салтанат Т. Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясынын артисттеринин концерти менен аяктады.

2012-жылдын 27-апрелинде Кыргызпатенттин жыйындар залында ведомствонун жетекчилиги менен америкалык делегациянын Виртуалдык илимий китепкананы түзүү маселелери боюнча жолугушуусу болуп өттү.

Жолугушууга Кыргызпатенттин статс-катчысынын милдетин аткаруучу Нуржамал Ильясова, төраганын кеңешчиси Султан Алыбаев, эл аралык бөлүмдүн башчысы Өмүрбек Термечиков, ошондой эле К. Баялинов атындагы Республикалык балдар жана жаштар китепканасынын директору Роза Султангазиева, БААУнун китепканасынын директору Софа Рафикова, америкалык тараптан: АКШнын Энергетика министрлигинин жайылтпоо боюнча программасынын улук кеңешчиси Джеймс Ноубл, АКШнын Энергетика министрлигинин долбоорунун менеджери Энн Уинтерфилд, CRDF Global программасынын улук менеджери Чарльз Данлап, CRDF Global долбоорунун менеджери Катерин Кейси, CRDF Globalдын менеджеринин жардамчысы Кристина Атенцио, CRDF Global өкүлчүлүгүнүн Казакстандагы директору Канат Шакенов катышты.

Бул жолугушуунун максаты Кыргызстанда Виртуалдык илимий китепканасын түзүү болуп саналат. Виртуалдык илимий китепкананын жардамы менен пайдалануучулар илимий маалыматтарды издөөнүн чөйрөсүн кеңейте алышат.

“Виртуалдык илимий китепкана илимге сыйымдуу экономиканы куруу жана өлкөнүн илимий-техникалык мүмкүнчүлүктөрүн кеңейтүү үчүн зарыл курал болуп саналган жогорку сапаттагы эл аралык изилдөөлөрдү жана маалымдама материалдарды алуу мүмкүндүгүнө ээ”, – деп айтты өзүнүн долбоорунун бетачарын жасап жатып Чарльз Данлап.

Тараптар пикир алышып, өлкөнүн бардык китепканаларын, анын ичинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновация мамлекеттик кызматына караштуу Мамлекеттик патенттик-техникалык китепкананы кошуп, толук камтуу мүмкүндүгүн берген жыйынтыктуу виртуалдык каталогду түзүүгө даяр экендиктерин билдиришти.

«Автордук укук жана чектеш укуктар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамын ишке ашыруу максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтү 2012-жылдын 14-майындагы № 280 токтому менен Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын берүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун тартибин бекитти.

«Кыргыз Республикасында Энелер күнүн белгилөө жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Президентинин 2012-жылдын 23-апрелиндеги № 93 ПЖ Жарлыгын ишке ашыруу максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллек-

туалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков тарабынан Иш-чаралар планы бекитилди.

Иш-чаралар планына ылайык Кыргызпатентте бир катар маданий-массалык иш-чаралар уюштурулуп, мекеменин башкармалыктарынын жана бөлүмдөрүнүн ортосунда мыкты дубал гезитке сынак жарыяланды, “Эненин кызматы – эмгектин кымбаты” деген темада тематикалык көргөзмө уюштурулду. Сынактын жеңүүчүлөрү кызыктыруучу сыйлыктар менен сыйланышты.

«Кыргыз Республикасында жыл сайын Балдарды, кары-картаңдарды жана майыптарды коргоонун эл аралык күнүн өткөрүү жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 10-апрелиндеги № 237 токтомун ишке ашыруу максатында, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков тарабынан “Биздин балдар – планетанын келечеги!” аттуу бир айлыкты өткөрүүнүн Планы бекитилди.

2012-жылдын 15-майынан 15-июнуна чейинки бир айлыктын алкагында Кыргызпатентте бир катар маданий-массалык иш-чаралар өткөрүлмөкчү. Ошондой эле балдардын сүрөттөрүнүн, плакаттарынын жана кол өнөрчүлүк буюмдарынын көргөзмөсү уюштурулду. Сынакка ведомствонун кызматкерлеринин балдары катышты. Сынактын жеңүүчүлөрү эстелик сыйлыктар менен сыйланышты.

Кыргызпатент тарабынан иштелип чыккан «Патент мыйзамы» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө» мыйзам долбоору Өкмөттүн 2012-жылдын 14-майындагы № 281 токтому менен жактырылды жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин кароосуна киргизилди.

Ушул эле токтом менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков бул мыйзам долбоорун Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңеши карап чыгуусунда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн расмий өкүлү болуп дайындалды.

2012-жылдын 23-24-майында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын адистери Кыргыз Республикасынын

Ички иштер министрлигинин академиясынын курсанттары үчүн “Интеллектуалдык менчик укуктарын укуктук коргоо” деген темадагы лекцияларды окушту.

Кыргызпатенттин адистери Жыпара Садыкова, Самат Байзаков, Эльмар Муканбетов, Арстанбек Бердалиев, Надира Макамбаева жана Шамиль Аильчиевдер окутуучу лекцияларда өнөр жай менчик объектилерин укуктук коргоо, автордук укук жана чектеш укуктар, интеллектуалдык менчик жаатындагы укук бузууларга бөгөт коюу, аудиовизуалдык продукцияларды экспертизалар жана интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо маселелерин чагылдырышты.

Курсанттар лекциялардын курсун зор кызыгуу менен угушуп, Кыргызпатенттин квалификациялуу адистеринен интеллектуалдык менчик объектилеринин кээ бир түрлөрү боюнча өздөрүнүн суроолоруна толук жоопторду алышты. Ошондой эле алар лекторлорго ыраазылык билдиришти жана мындай иштерге дайыма катышып турууга ынтызар экендиктерин билдиришти.

2012-жылдын 27-майында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын алдындагы Мамлекеттик патенттик-техникалык китепкананын жамаатын Китепканалар күнү менен куттуктады.

Ушул эле күнү Мамлекеттик патенттик-техникалык китепкананын директору Айнур Кенжебаева Кыргыз Республикасынын маданиятын, китепканалык-маалымат тармагын өнүктүрүүгө жана адис-китепканачыларды даярдоого кошкон зор салымы үчүн Кыргыз Республикасынын Китепканачылар коомдук бирикмесинин “Китепкана жылдызы” диплому менен сыйланды.

2012-жылдын 26-майында Ысык-Көл облусунун Булан-Сөгөттү айылында «Кыргызстандын биринчи эл аралык марафону» болуп өттү, ага миңге жакын кыргызстандыктар, эл аралык деңгээлдеги марафончулар, Кыргызстандагы эл аралык уюмдардын өкүлдөрү жана Кыргызпатенттин кызматкерлери катышышты.

«Достук марафону» деген ураан астында өткөн бул иш-чара Кыргыз Республикасы менен Япониянын ортосундагы дипломатиялык мамилелердин 20-жылдыгына арналды. Марафондун аралыгы 42 километр 195 метрди түздү.

Бул марафондун максаты сергек жашоону

даңазалоо, калкты дене тарбия жана спорт менен үзгүлтүксүз машыгуу иштерине тартуу, эл аралык достук спорттук байланыштарды жана туризмди өнүктүрүү, эң күчтүү марафончуларды табуу, жакынкы жана алыскы чет өлкөлөрдөн спортчуларды жана туристерди тартуу, Кыргызстандын таза сууларын жана жаратылышынын сулуулугун даңазалоо болуп эсептелет.

Кыргызпатенттин жетекчилиги сергек жашоону даңазалоону ар тараптан колдойт жана демилгелейт. Марафонго катышуу үчүн Кыргызпатенттин кызматкерлери жөнөтүлдү, алардын ичинде Мирбек Моңолов, Аида Молдогазиева, Румия Нуруллина, Нурзида Жаанбаева, Калык Тологонов, Самат Байзаков, Жениш Казакбаев жана Чыңгыз Жунушевдер бар. Марафондун жыйынтыктары боюнча Кыргызпатенттин кызматкерлерине «Кыргыз – Жапон Биримдиги» Жаштар коомдук фондунун медалдары жана тастыктамалары тапшырылган.

2012-жылдын 1-июнунда – Балдарды коргоо күнүндө Кыргызпатентте ведомствонун кызматкерлеринин балдарынын арасында уюштурулган сүрөт сынагынын жыйынтыктары жарыяланды, ага 4 жаштан 13 жашка чейинки балдар активдүү катышты.

Кыргызпатенттин жетекчилигинин атынан статс-катчынын милдетин аткаруучу Нуржамал Ильясова балдарды куттуктап, аларга эстелик үчүн белектерди жана байгелерди тапшырды.

Балдарды коргоо күнүнө карата Иш-чаралардын планынын алкагында Кыргызпатенттин кызматкерлери тарабынан Беловодскидеги психоневрологиялык интернат-үйүнө гуманитардык жардам көрсөтүү үчүн материалдык каражаттар чогултулуп, ал майрамдын алдында балдар мекемесине ведомствонун кызматкерлеринин расмий иш-сапарынын жүрүшүндө тапшырылды. “Бул балдар өзгөчө камкордукка муктаж, алардын өксүктөрүнө биз, Кыргызпатенттин кызматкерлери, көбүрөөк көңүл буруп турууга мүмкүнчүлүктөрүбүз бар, деп ойлойм” – деп сөзүн аяктады Нуржамал Ильясова майрамдык чогулушта.

2012-жылдын 5-июнунда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы тарабынан Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңешинин биринчи отурумун өткөрүлдү.

Отурумга КР Өкмөтүнүн өкүлдөрү, КР Жогорку

Кеңешинин депутаттары, Азербайжандын, Армениянын, Беларусиянын, Грузиянын, Казакстандын, Молдованын, Россиянын, Тажикстандын, Украинанын патенттик ведомстволорунун жетекчилери, ошондой эле Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун, Евразия экономикалык коомунун, Евразия патенттик уюмунун өкүлдөрү катышты.

Отурумда 2009-жылдын 20-ноябрында кабыл алынган Автордук укуктун жана чектеш укуктардын улуттук маалымат базасын түзүү жана мамлекеттер аралык маалымат алмашууну уюштуруу боюнча кызматташуу жөнүндө макулдашууну улуттук деңгээлде ишке ашыруунун жүрүшү жөнүндө, Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңешинин Регламентин бекитүү тууралуу, Өнөр жай менчик объектилерин, автордук укук жана чектеш укуктар маселелери боюнча жумушчу комиссиялары жөнүндө жоболорду бекитүү жана Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңешинин интеллектуалдык менчик чөйрөсүндөгү укук бузууларга каршы аракеттери жөнүндө, КМШ өлкөлөрүнүн аймактык патенттик-маалыматтык продуктыларын CD-ROMдо чыгаруу боюнча долбоордун алкагында иштөө маселелери каралды.

2012-жылдын 6-июнунда Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин биринчи отурумунун алкагында “Инновацияны өнүктүрүү үчүн интеллектуалдык менчиктин ролу: интеллектуалдык менчиктин стратегиясын иштеп чыгуу” деген темада аймактык семинар болуп өттү.

Семинарды Кыргызпатенттин төрагасы Марат Назарбеков ачып: “Жогорку деңгээлдеги катышуучуларды чогулткан бул семинар, он өлкөнүн патенттик ведомстволорунун катышуучуларынын ортосундагы баалуу тажрыйба алмашуу жана актуалдуу маселелерди чечүү үчүн өнүмдүү аянтча болоруна ишенем. Бардык өлкөлөрдө бул багытта белгилүү кадамдар жасалып жатат, ошентсе да бул чөйрөдө жакшы натыйжаларга жетишкен өлкөлөрдүн тажрыйбалары кызыктуу”, – деди.

Семинарда интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө укуктук коргоо боюнча бир катар маселелер талкууланды, ошондой эле Кыргызпатенттин стратегиялык өнүктүрүү жана инновация башкармалыгынын начальниги Өскөнбай Козубаевдин, Беларусь Республикасынын Интеллектуалдык менчик улуттук борборунун укук жана эл аралык келишимдер башкармалыгынын начальнигинин орун басары Татьяна Ковалевскаянын, Украинанын Интеллектуалдык менчик мамлекет-

тик кызматынын төрагасынын орун басары Владимир Дмитришиндин, Молдова Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттигинин башкы директору Лилия Болокандын, Евразия патенттик ведомствосунун вице-президенти Хабибулло Фаязовдун баяндамалары угулду.

Семинар жогорку уюшкандыкта өткөрүлүп, анда интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо жаатында, ошондой эле калктын маалымдуулугун камсыз кылуунун тиешелүү чараларын көрүү боюнча актуалдуу жана маанилүү маселелер талкууланды.

2012-жылдын 7-июнунда Кыргызпатентте ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетине караштуу Интеллектуалдык менчик маселелери боюнча Кеңешинин (мындан ары – Кеңеш) жетинчи отурум болуп өттү.

Отурумга Кеңештин төрагасы – Марат Назарбеков (Кыргыз Республикасы), Кеңештин мүчөлөрү – Денис Недведцкий (Беларусь Республикасы), Абзал Естаев (Казакстан Республикасы), Любовь Кирий (Россия Федерациясы), Джамшед Курбонов (Таджикстан Республикасы) жана ЕврАзЭКке мүчө-мамлекеттердин кызыкдар ведомстволорунун, ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетинин Катчылыгынын жана Евразия экономикалык комиссиясынын өкүлдөрү катышты.

Кеңештин ишинин жыйынтыгында ЕврАзЭКке мүчө-мамлекеттерде интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо жана сактоо жөнүндө Макулдашуунун долбоору кийинчерээк ЕврАзЭКтин органдарынын кароосуна белгиленген тартипте киргизилүүсү менен жактырылды.

Кыргыз Республикасынын Кеңештин ишмердүүлүгүнө катышуусу интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо маселелерин натыйжалуу чечүүгө, экономикалык дараметти өстүрүү жана атаандаштыкка жөндөмдүүлүктү жогорулатууну камсыз кылуу үчүн интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө макулдашылган саясатты иштеп чыгууга мүмкүндүк түзөт.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 25-майындагы № 318 токтому менен “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2004-жылдын 23-февралындагы № 93 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жаатында тартип бузууларга каршы аракеттенүү боюнча ведомстволор аралык комиссия жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомуна өзгөртүүлөрдү киргизүү тууралуу” токтому бекитилди.

Бул токтом Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин 2011-жылдын 23-декабрындагы № 1452-V «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн түзүмү жөнүндө» токтомуна, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 12-январындагы № 12 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу мамлекеттик башкаруу органдары жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн карамагындагы башка уюмдар жөнүндө» токтомуна ылайык, ошондой эле жогоруда көрсөтүлгөн Ведомстволор аралык комиссиянын ишин жакшыртуу максатында иштелип чыккан.

Көрсөтүлгөн Ведомстволор аралык комиссия Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчик чөйрөсүндөгү укук бузууларга каршы аракеттенүү жаатында мамлекеттик органдардын өз-ара аракеттенүүсүнүн натыйжалуулугун жогорулатуу максатында түзүлгөн.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 2-июнундагы № 371 токтому менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы тарабынан даярдалган “Кыргыз Республикасынын Граждандык кодекси-не өзгөртүүлөрдү жана толуктоолорду киргизүү жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын долбоору жактырылды.

Көрсөтүлгөн Мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Граждандык кодекси менен Кыргыз Республикасынын Патенттик Мыйзамынын, “Автордук укук жана чектеш укуктар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын, “Товардык белгилер, тейлөө белгилери жана товар чыгарылган жерлердин аталыштары жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын, ошондой эле мыйзамда белгиленген тартипте күчүнө кирген, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп саналган интеллектуалдык менчик жаатындагы эл аралык келишимдердин жана макулдашуулардын жоболорунун карама-каршылыктарын алып салуу максатында иштелип чыккан.

Ошондой эле, аталган мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Граждандык кодексинин интеллектуалдык менчикке тиешелүү жоболорун туура түшүндүрүүгө жана натыйжалуу колдонууга мүмкүндүк түзгөн, тактоо (конкреттештирүү) мүнөзүндөгү оңдоолорду камтыйт. Жогоруда көрсөтүлгөн Мыйзам долбоору Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин карап чыгуусуна жөнөтүлгөн.

2012-жылдын 27-июнунда Интеллектуалдык менчик мамлекеттик фондунун имаратында Кыргызпатент тарабынан чыгарылган жаш жазуучулардын жети китебинин бетачары болуп өттү.

Бетачарга маданияттын белгилүү ишмерлери, өлкөнүн жазуучулары, Кыргызпатенттин жетекчилиги, “Нурборбор” Республикалык адабий академиясынын өкүлдөрү, ошондой эле жаш жазуучулар жана алардын ата-энелери катышты.

Куттуктоо жана жаштардын келечеги үчүн жакшы тилектер менен Кыргызпатенттин төрагасынын орун басары Берадор Борбуев, Меңди Мамазаирова ж. б. чыгып сүйлөштү. Алар жаш таланттарды алгачкы китебинин бетачары менен куттукташты, алдыга койгон максаттарына жетүүлөрүн жана чыгармачылык ийгиликтерди каалашты. “Мен Кыргызпатенттин жамаатынын жаш авторлорго көрсөтүп жаткан көмөгү үчүн чоң ыраазычылык билдирем жана бул силердин көпчүлүгүңөргө мындан ары чыгармачылык өсүү үчүн мыкты өбөлгө болуп каларына үмүттөнөм”, – деди Меңди Мамазаирова.

2012-жылы Кыргызпатент Токтобек Асановдун “Жигит, эмнеге шайыр эмессиң?”, Улукбек Омокевдин “Кеч күздөгү сулуулар”, Асел Ырсалиеванын “Жүрөк сүйлөйт”, Дыйканбек Керимбаевдин “Ууз сезим”, Сайра Батыркулованын “Сүйүү көктөмү”, Гүлайым Калыбекованын “Кыял чабыттары”, Кыял Тажиеванын “Сырдуу дарак” аттуу китептерин жарыкка чыгарууга көмөктөшүп, бетачарын өткөрдү.

Жаш авторлор алардын чыгармачылык башталыштарында жана белгиленген максаттарына жетүүдө көңүл буруп, колдоо көрсөткөндүгү үчүн Кыргызпатентке ыраазычылык билдиришти. Бетачардын аягында бардык жаш авторлорго өздөрүнүн 100 даанадан китеби белекке берилди.

2012-жылдын 23-июлунда Кыргызпатентте “Манас” эпосунун варианттарын CD жана DVD-дисктерде чыгаруу боюнча кызмат көрсөтүү үчүн манасчы Талантаалы Бакчиев жана «Alas records» ЖЧК студиясы менен келишим түзүлдү.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 31-январындагы № 67 Токтому менен бекитилген 2012-2017-жж. аралыгында “Манас” эпосун сактоо, үйрөнүү жана даңазалоо боюнча Улуттук программаны ишке ашыруу боюнча иш-чаранын алкагында Кыргызпатентте жумушчу тобу түзүлгөн. “Манас” эпосун Талантаалы Бакчиевдин варианты боюнча электрондук басып чыгаруу жөнүндө жумушчу топтун чечиминин негизинде Кыргызпатент, манасчы Талантаалы Бакчиев

жана «Alas records» ЖЧК студиясынын ортосунда үч тараптуу келишим түзүлдү. CD жана DVD-дисктер 2012-жылдын ноябрь айында чыгарылат.

2012-жылдын 24-июлунда Москва шаарында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы (Кыргызпатент) менен “Жаңы технологияларды иштеп чыгуу жана коммерциялаштыруу борборун Өнүктүрүү фонду” (“Сколково” Фонду) Коммерциялык эмес уюмунун ортосунда Кызматташуу жөнүндө макулдашууга кол коюлду.

Бул кызматташуу инновациялык ишмердүүлүк инфраструктурасын өнүктүрүү үчүн ыңгайлуу шарттарды түзүүгө; улуттук инновациялык системасын өнүктүрүүнү өбөлгөлөөгө; инновациялык долбоорлорду жана ишканаларды колдоо үчүн технопарктерди курууга багытталган.

Кыргызпатенттин төрагасы “Сколково” Фондунун инновациялык ишмердүүлүк чөйрөсүнө, анын ичинде: маалыматтык технологиялар, телекоммуникациялар, биомедициналык технологиялар, энергия натыйжалуу технологиялар, ошондой эле инновациялык ишмердүүлүк боюнча кадрлардын такшалмалары, тажрыйба алмашуулары, кеңеш берүү жана эксперттик жардам көрсөтүүлөрү багыттары боюнча тажрыйбаларына кызыкдарлыгын билдирди. Кол коюлган Макулдашуунун алкагында кызматташууга мамлекеттик бюджеттен кандайдыр-бир кошумча каржы чыгымдары каралбай тургандыгын белгилеп кетүү керек.

“Сколково” Фонду менен кызматташуу инновациялык ишмердүүлүктү мамлекет тарабынан колдоонун куралы болуп саналат. Ата мекендик ойлоп табуучулар жана жаңычылдар өздөрүнүн идеяларын Жаңы технологияларды иштеп чыгуу жана коммерциялаштыруу борборунда инновациялык долбоорлор түрүндө ишке ашырууга өзгөчө мүмкүнчүлүктөрдү алышат.

Жетишилген макулдашуу өлкөнүн инновациялык ишмердүүлүгүн активдештирүүдө маанилүү роль ойноого чакырылган, анткени ата мекендик илимпоздордун, ойлоп табуучулардын жана жаңычылдардын долбоорлорун ийгиликтүү коммерциялаштыруу Кыргыз Республикасынын бүтүндөй экономикасын инновациялык жактан өнүктүрүү процессин күчөтөт.

2012-жылдын 1-августунда Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин буйругу менен Ташиев Жапаркул Актаевич Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын статс-катчысы болуп дайындалды.

2012-жылдын 29-августунда Кыргызпатенттин жыйындар залында Кыргыз Республикасынын Эгемендүүлүк күнүнө арналган иш-чара болуп өттү.

Иш-чарага мекеменин статс-катчысы Жапаркул Ташиев, Интеллектуалдык менчик мамлекеттик фондунун аткаруучу директору Сияпат Батырканова, ата мекендик маданият жана искусство ишмерлери: Эрмек Мойдунов, Алтынбек Сапаралиев, Сейит Жетимишев, Жылдыз Малдыбаева, Советбек Исраилов, Чынарбек Айдаров, Жолоочу Рысбаев, Сатылган Осмонов, Асан Мурзабаев, Жумашбай Касымбеков, Батма Качкынова, Карбалас Бакиров, жазуучу, сынчы, искусство таануучу Сарман Асанбековдун жубайы – Ольга Дүйшекеева ж. б. катышты.

Маданият ар бир адамдын жана ар бир коомдун жашоосунун негизги элементи болуп эсептелет. Маданияттын тарыхый гүлдөшү көп учурда мамлекет гүлдөп өнүккөн мезгилге туш келет, ошонун сыңарындай мамлекетибиздин начарлоо мезгили маданий баалуулуктарды жоготуунун мезгилине туш келди. Эгемендүү Кыргызстанда өткөөл мезгилдеги негизги сокку маданият менен искусствого келип тийди. Эгерде башка катмарлар рыноктук шарттарга кандайдыр бир ыңгайлашып кетишкен болсо, маданият жана искусство чөйрөсү ар кандай себептерге байланыштуу эң аялуу катмарлардын бири болуп кала берди.

Кыргызпатент өлкөнүн интеллектуалдык байлыгын жаратуучуларга колдоо көрсөтүү салтын улай, Кыргыз Республикасынын Эгемендүүлүк күнүнүн алдында айрым маданият жана искусство ишмерлерине акчалай сыйлыктарды – бир жолу берилүүчү материалдык жардамдарды тапшырууну чечти. 17 ишмерлердин талапкерлиги (7 жазуучу, 5 аткаруучу, 5 композитор) Кыргыз Республикасынын тиешелүү чыгармачыл союздары тарабынан аныкталды.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК ПРОДУКТУНУН АКТИВДҮҮ ЖАРАТУУЧУЛАРЫ ЖАНА ПАЙДАЛАНУУЧУЛАРЫ КӨБӨЙҮДӨ

*М. Р. Назарбеков,
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө
караштуу Интеллектуалдык менчик
жана инновациялар мамлекеттик
кызматынын төрагасы*

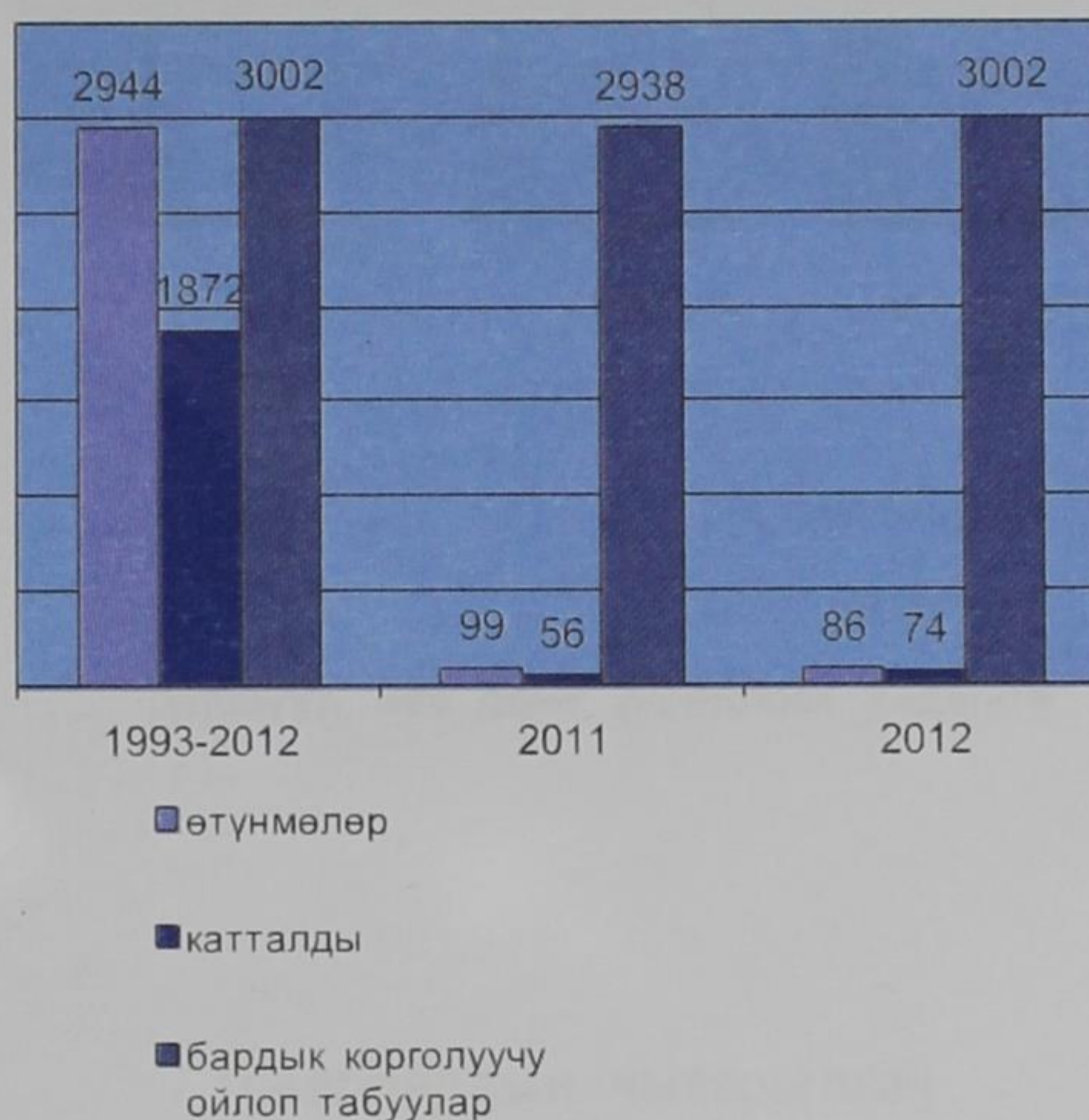
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 12-январындагы №12 “Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу мамлекеттик башкаруу органдары жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн карамагындагы башка уюмдар жөнүндө” токтомунун негизинде Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик мамлекеттик кызматы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы болуп кайра түзүлдү. Кыргызпатент инновацияларды өнүктүрүү жаатында бирдиктүү мамлекеттик саясатты ишке ашыруучу ыйгарым укуктуу мамлекеттик органдын статусуна ээ болду.

Биз ушул убакыттын ичинде эмнелерди ишке ашырууга жетиштик?

Интеллектуалдык менчик системасын жана инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүү максатында Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун колдоосу астында Кыргызпатент тарабынан 2012-2016-жылдарга Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы иштелип чыкты жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 23-сентябрындагы №593 токтому менен бекитилди. Азыркы убакта Кыргызпатент тарабынан **2012-жылга Улуттук стратегиянын** маселелерин ишке ашыруу боюнча негизги иш-чаралардын планында белгиленген 5 долбоордун аткарылышы жүргүзүлүүдө. Бул долбоорлор интеллектуалдык чыгармачылыкка өбөлгө түзүүгө, аны колдоого жана активдештирүүгө, инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүү үчүн жагымдуу шарттарды түзүүгө, интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук коргоо жана сактоо маселелерин жөнгө салуучу ченемдик-укуктук базаны өркүндөтүүгө, укук коргоо жана сот органдарынын кызматкерлерин интеллектуалдык менчик чөйрөсүндөгү квалификациясын жогорулатууга, интеллектуалдык менчик жаатындагы укук бузуулардын алдын алуу жана тыюу салуу боюнча мамлекеттик органдардын ортосунда өз ара иштешүүгө, коомчулукка интеллектуалдык менчиктин ролу жөнүндө маалымат берүүнү жакшыртууга, Кыргызпатенттин ишмердүүлүгүн модернизациялоого багытталган.

2012-жылдын 8 айынын ичинде салттуу билимдерди изилдөөгө, топтоого, документтештирүүгө жана санариптештирүүгө байланыштуу маселелери, ошондой эле салттуу билимдер жаатындагы мамле-

Ойлоп табуулар

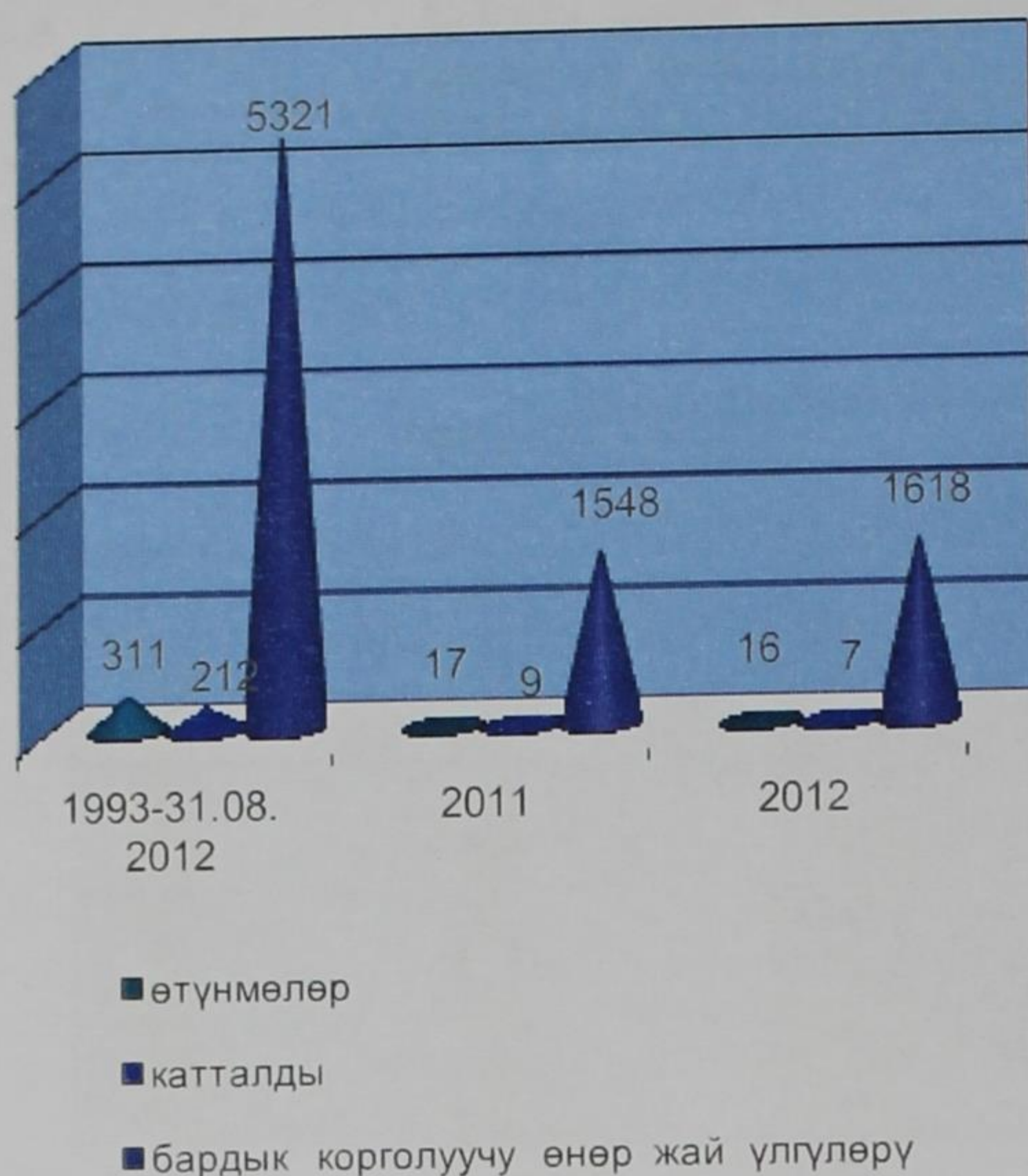

Пайдалуу моделдер

Өнөр жай үлгүлөрү

Товардык белгилер

кеттик жөнгө салуу, авторлордун китептерин чыгаруу, сатуу, Кыргызстандын айыл чарба тармагындагы көйгөйлөрдү карап чыгып жана билгенден кийин жаңы китеп дүкөндөрүн, ошондой эле борборубузда китеп галереясын ачуу, көйгөйлөрдү чечүүнүн жолдорун издөө, айыл чарба тармагындагы КРнын жаңычылдарынын жана ойлоп табуучуларынын жаңы келечектүү иштелмелери менен таанышуу ж.б. маселелери боюнча **16 уюштуруу-практикалык иш-чаралар**, ишкер жолугушуулар өткөрүлдү.

Кыргызпатент тарабынан интеллектуалдык менчик объектилерине укуктук коргоо берүү боюнча келип түшкөн өтүнмөлөргө эксперттөө жүргүзүлдү. 2011-жылга салыштырмалуу өнөр жай менчик объектилеринин (ӨМО) боюнча өтүнмөлөрдүн келип түшүшү (эл аралык өтүнмөлөрдү кошкондо) көрсөтүлгөн мөөнөттө 2,7%га азайды. КРнын мамлекеттик реестрлеринде катталган өнөр жай менчик объектилеринин саны 21 %га көбөйдү.

Өнөр жай менчик объектилерине жана селекциялык жетишкендиктерге келип түшкөн өтүнмөлөрдү эксперттөө жүргүзүүдө эл аралыктарды кошкондо, бардыгы 2591 чечим, анын ичинде 2219 оң чечим чыгарылды.

Автордук укук жана чектеш укуктар объектилерин каттоо, ата мекендик, ошондой эле чет өлкөлүк авторлордун жана укук ээлеринин мүлктүк укуктарын камсыздоо жүргүзүлдү. 2011-жылга салыштырмалуу катталган автордук укук жана чектеш укуктар объектилеринин саны 36,2 %га көбөйдү.

2012-жылдын январынан августуна чейинки мезгилде **автордук сыйакыларды чогултуу** 3 миллион 371 миң 611, 75 сомду түздү:

- Бишкек шаары боюнча – 3 086 604,37 сом;
- республиканын аймактары боюнча – 285 007,38 сом.

2012-жылдын көрсөтүлгөн мезгилинин ичинде автордук сыйакыларды чогултуунун өсүшү пайыздык катышта 2011-жылга салыштырмалуу 34%ды түздү.

Кыргызпатент КРнын укук коргоо органдарынан келип түшкөн **аудиовизуалдык продукцияларга изилдөө** жүргүзөт. Ар түрдүү форматтагы 2865 компакт-дисктердин нускаларынын контрафактуулугуна текшерүү жүргүзүлдү, алар боюнча эксперттер 7 корутунду чыгарышты.

2012-2013-жылдарга интеллектуалдык менчик объектилерин коргоо жаатында Кыргызпатенттин Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы кызматы, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Экономикалык кылмыштуулук менен күрөшүү боюнча мамлекеттик кызматы, ошондой эле Ош шаарынын ички иштер башкармалыгы менен өз ара иштешүү боюнча ведомстволор аралык планы иштелип чыкты жана бекитилди.

Бишкек шаары боюнча Мамлекеттик финансы полициялык кызматынын башкармалыгынын, Бишкек шаарынын Свердлов району боюнча ИИБнын жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Мамлекеттик бажы кызматынын ыкчам кызматкерлерине **контрафактылык продукцияларды жайылтуунун алдын алуу** жана интеллектуалдык менчик объектилерин коргоо маселелери боюнча кеңештер берилди.

Кыргыз Республикасынын ИИМ Академиясынын жарандык укук кафедрасынын 19 окутуучу офицерлери үчүн «Интеллектуалдык менчик объектилерине укуктарды коргоо» деген кыска мөөнөттүү окутуу курстары өткөрүлдү. Кыргызпатент менен Кыргыз Республикасынын ИИМ Академиясынын ортосундагы бекитилген окуу сабактарын өткөрүү планына ылайык Кыргыз Республикасынын ИИМ Академиясынын 4-курсунун 220 курсанты үчүн дарстык сабактар өткөрүлдү.

Интеллектуалдык менчик жаатындагы ченемдик укуктук базаны өркүндөтүү максатында 2012-жылдын 8 айынын ичинде Кыргызпатент тарабынан 9 ченемдик укуктук актылар иштелип чыкты жана тиешелүү мамлекеттик органдар тарабынан кабыл алынды, ченемдик укуктук актылардын 13 долбоору Кыргыз Республикасынын министрликтери жана ведомстволорунда макулдашууда жана КРнын Жогорку Кеңешинин кароосунда. Кыргызпатенттин 14 ченемдик эмес укуктук актылары өркүндөтүлүүдө.

2012-жылдын өткөн мезгилиндеги эл аралык кызматташуу боюнча Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын ишмердүүлүгү мурдагы жылдардагыдай эле тиешелүү эл аралык жана эки тараптуу келишимдерден келип чыккан кызыкчылыктарды сактоону камсыздоого жана Кыргыз Республикасынын милдеттенмелерин аткарууга, ошондой эле интеллектуалдык менчик боюнча эл аралык уюмдар жана чет өлкөлүк ведомстволор менен кызматташууну бекемдөөгө жана өркүндөтүүгө багытталган.

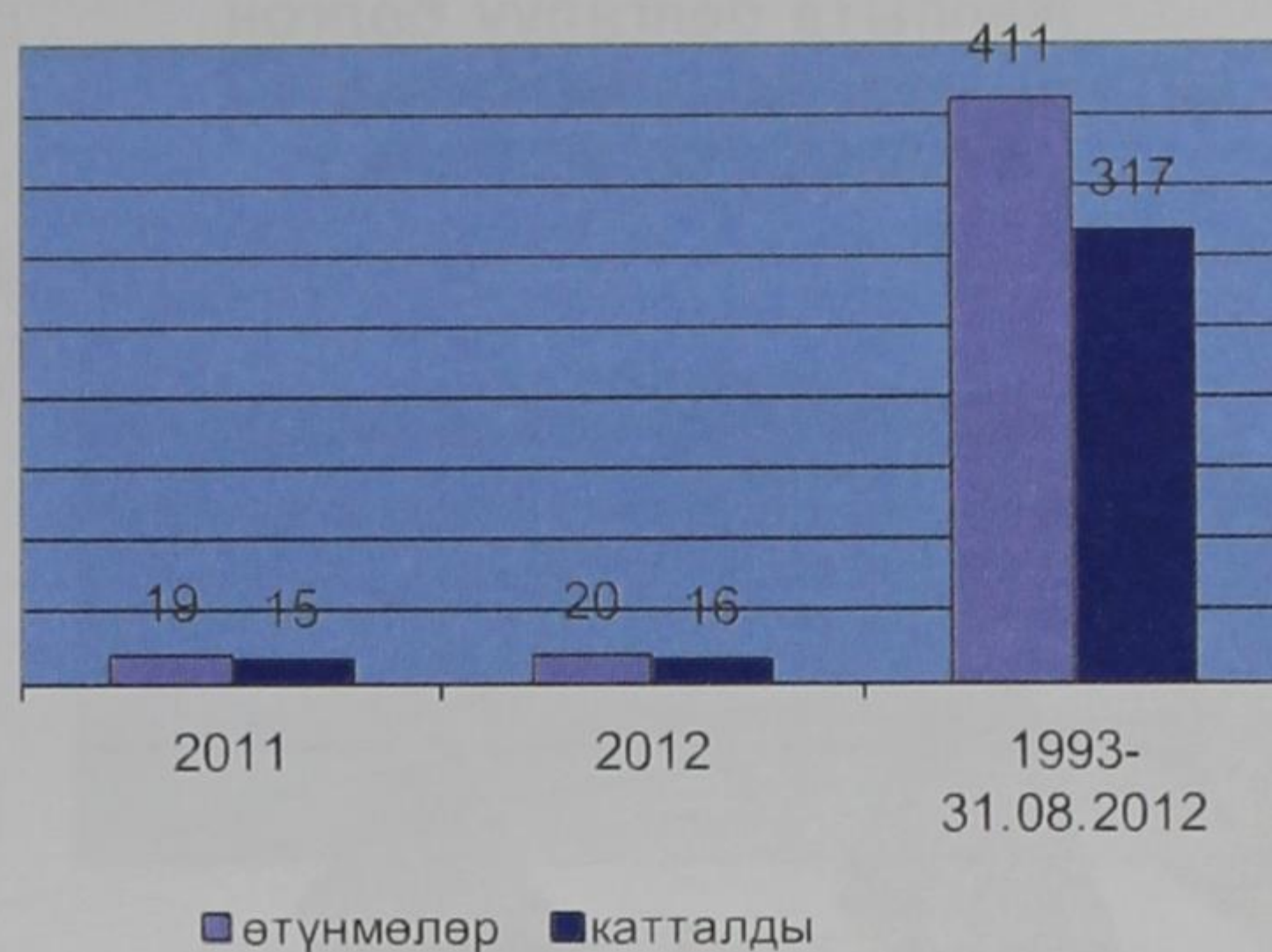
Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюму (ИМБДУ), Европа патенттик ведомствосу (ЕПВ), Евразия патенттик уюму (ЕАПУ), Авторлордун жана композиторлордун коомунун эл аралык конфедерациясы (CISAC), КМШ жана алыскы чет өлкөлөрдүн патенттик ведомстволору менен эл аралык кызматташуу жана эл аралык байланыштарды бекемдөө боюнча иш жүргүзүлүүдө.

2012-2016-жылдарга Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегияны ишке ашыруу боюнча ИМБДУ менен кызматташуу жөнүндө макулдашууга, Польша Республикасынын Патенттик ведомствосу, РФнын Жаңы технологияларды иштеп чыгуу жана коммерциялаштыруу борборун өнүктүрүү фонду («Сколково» фонду), КЭРнын интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгы (SIPO) менен интеллектуалдык менчикти коргоо жөнүндө маалыматтарды алмашуу жөнүндө макулдашууга кол коюлган.

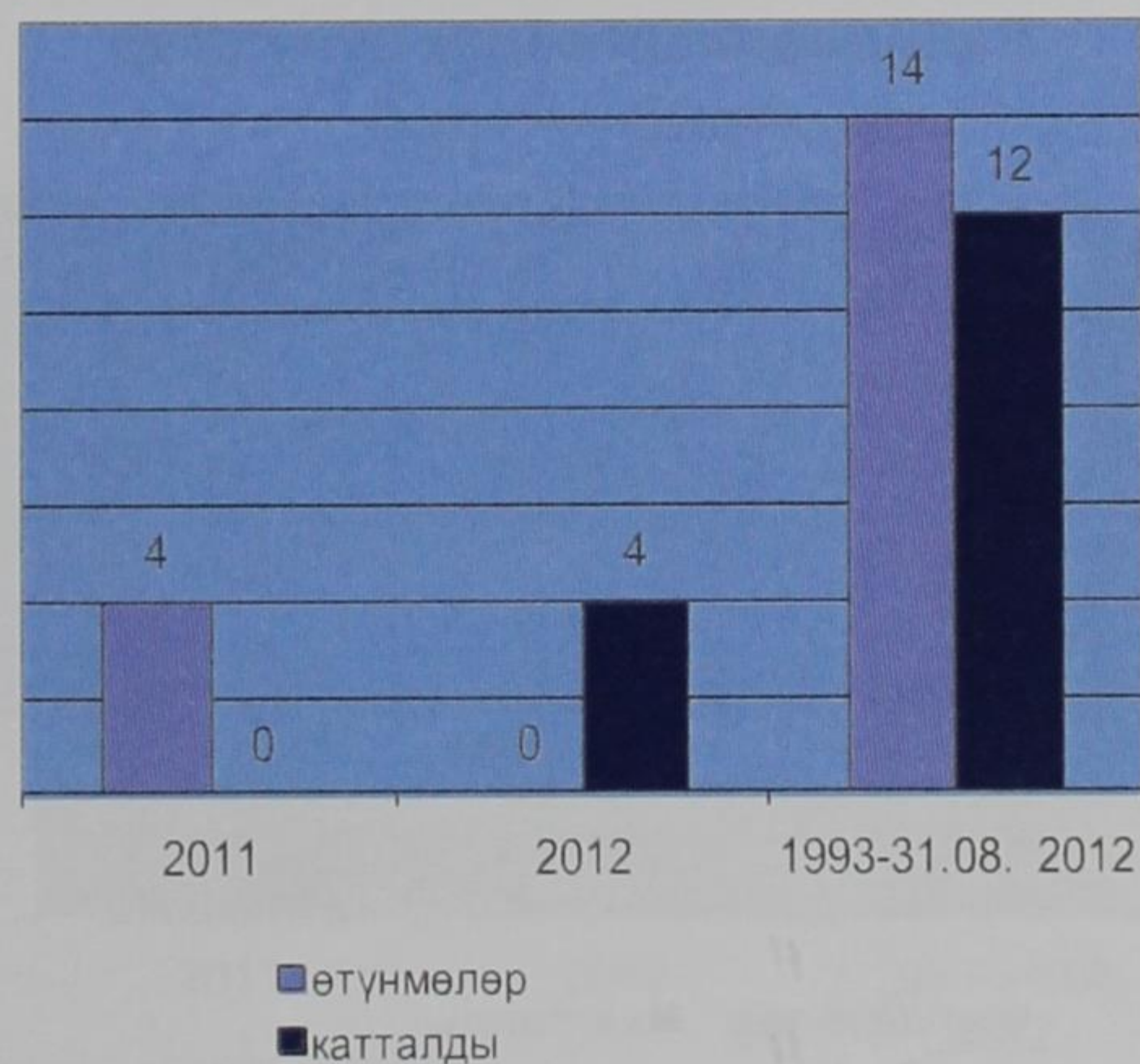
2012-жылдын 5-7-июнунда Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы тарабынан Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (ИММАК) биринчи отуруму жана ЕврАзЭКтин Интеграциялык комитетиндеги интеллектуалдык менчик маселелери боюнча кеңештин жетинчи отуруму өткөрүлдү.

Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык

Фирмалык аталыштар

Товарлардын чыгарылган жерлеринин аталыштары

Кыргызпатенттин кабарлары:
Интеллектуалдык менчиктин маселелери
№1/2012

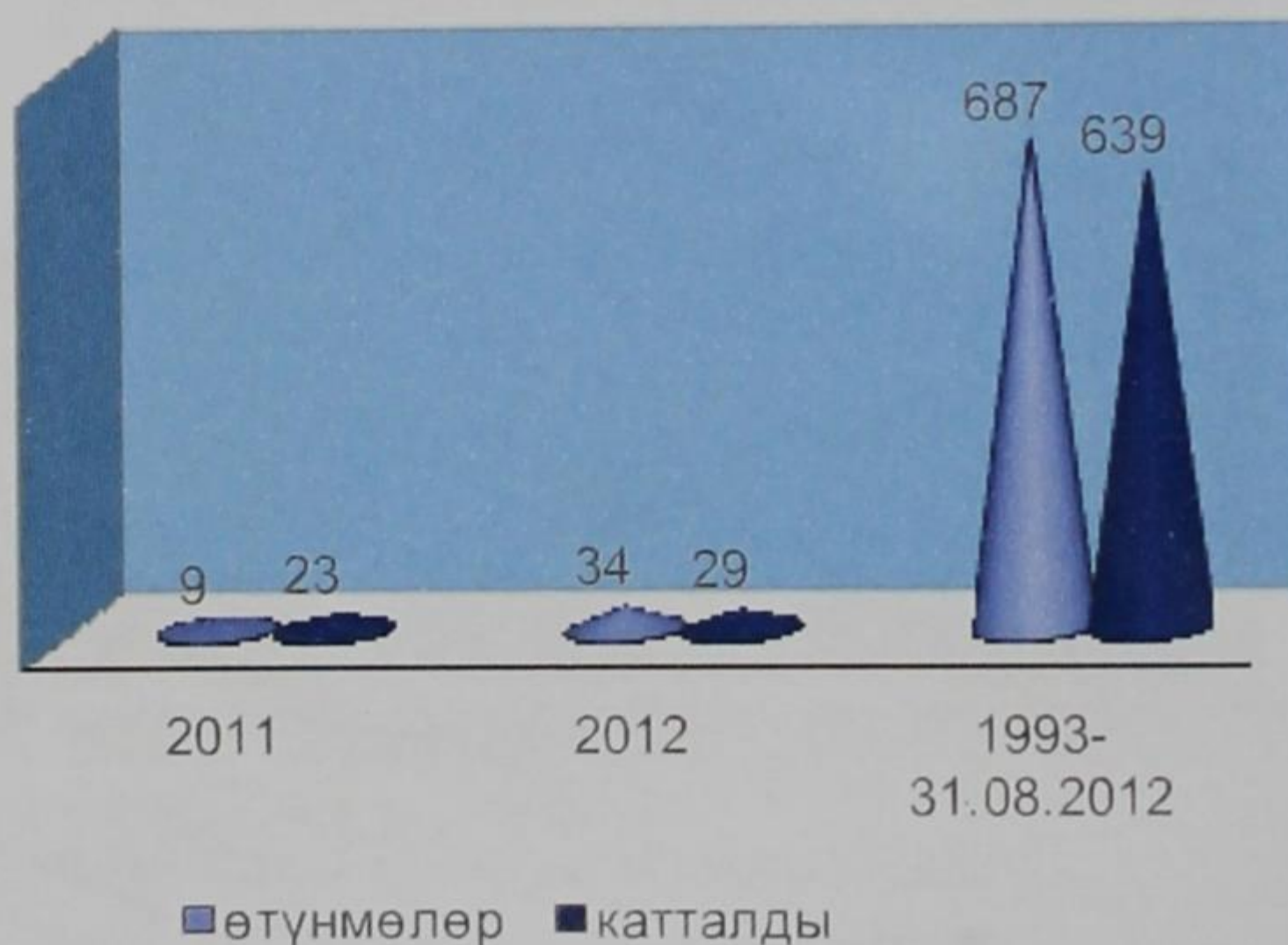

Жалпыга белгилүү болгон товардык белгилер (1993-31.08.2012-жж.)

Рационализатордук сунуштар

кеңештин биринчи отурумунун алкагында «Инновациялык өнүктүрүү үчүн интеллектуалдык менчиктин ролу: интеллектуалдык менчиктин стратегияларын иштеп чыгуу» деген аймактык семинар уюштурулду.

ИМБДУнун эл аралык иш-чараларына Кыргызпатенттин кызматкерлеринин катышуусун, ИМБДУнун академиялык курстарында адистерин окутууну, Кыргызпатенттин кызматкерлеринин ЕПВнын, ЕАПУнун патенттик ведомстволорунда тажрыйба алуусун, ошондой эле «Интеллектуалдык менчиктин негиздери» деген курс боюнча ИМБДУнун Академиясында аралык окутуусун кошкондо, **интеллектуалдык менчик чөйрөсүндөгү кадрларды даярдоо** маселелери боюнча ИМБДУ менен Кыргызпатенттин кызматташуусу улантылууда. Бүгүнкү күндө Кыргызпатенттин жетекчилиги жана кызматкерлери КМШ жана алыскы чет өлкөлөрдүн патенттик ведомстволору тарабынан уюштурулган ИМ жаатындагы 23 эл аралык иш-чараларга катышты, аларга 27 кызматкер катышты.

Кыргызпатент **ишмердүүлүктү автоматташтырууга өтүү** ишин улантууда. Негизинен, товардык белгилерди эксперттөө бөлүмүнө ИМБДУнун ST. 66 стандарты боюнча XML ылайык эл аралык товардык белгилерди издөө боюнча программа киргизилген, товардык белгилер боюнча маалыматтар базасы жана кардарлар бөлүгү бүтүрүлдү (программалоо тили C#, T-SQL жана маалыматтар базасы MS SQL 2008), Москва ш. ЕАПВнын патенттик маалымат башкармалыгы менен бирге «ЕАПАТИС» эл аралык патенттик маалыматтар боюнча толук тексттүү маалыматтар базасына карата КРнын техникалык университеттерин жана китепканаларын байланыштыруу боюнча иш жүргүзүлдү, ведомстводо ИМдин маалыматтык моделин өнүктүрүү боюнча техникалык долбоорун сунуштоо боюнча иш жүргүзүлдү.

2012-жылдын январынан сентябрына чейинки мезгилде Кыргызпатент тарабынан жарыялоолордун 41 аталышы, анын ичинде «Интеллектуалдык менчик» ай сайын чыгарылуучу расмий бюллетенинин 8 номери жарыяланды, аларда патенттер жөнүндө маалыматтар, өтүнмө ээсинин жоопкерчилигиндеги патенттер, өнөр жай үлгүлөрү, пайдалуу моделдер, товардык белгилер, ошондой эле өнөр жай менчик объектилеринин укуктук статусу жөнүндө маалыматтар жарыяланды. Тейлөө кызматынын сапатын жакшыртуу үчүн «Интеллектуалдык менчик» бюллетенинин электрондук варианты ведомствонун сайтында ай сайын жарыяланат.

Ойлоп табуулардын, пайдалуу моделдердин, өнөр жай үлгүлөрүнүн жана товардык белгилердин жылдык номерленген, системаланган жана аталышы көрсөтүлгөн көрсөткүчтөрү чыгарылды. Кыргыз жана орус тилдеринде № 2/2011 «Кыргызпатенттин кабарлары: интеллектуалдык менчиктин маселелери» илимий-практикалык журналы чыгарылды.

Адистерди интеллектуалдык менчик маселелери боюнча ар түрдүү деңгээлдеги ченемдик-укуктук, усулдук, окуу жана башка маалыматтык адабияттар менен камсыздоо максатында «2012-2016-жылдарга Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы», «Патенттерди пайдалануу менен технологи-

яларды издөө», «Патенттик маалыматтарды пайдалануу боюнча ИМБДУнун маалымдамасы», «КРнын ойлоп табуучулары – 2012-жылдын юбилярлары», «Аял ойлоп табуучулар», «Кыргызстандын чакан жана орто бизнесине жардамга: транспорт жана транспорт каражаттары», «Металлургия» сыяктуу отчеттор, китепчелер, жана маалымат жыйнактары, библиографиялык көрсөткүчтөр, тематикалык тандалмалар, маалымдамалар (мамлекеттик жана расмий тилдерде) чыгарылды. Ошондой эле интеллектуалдык менчик жаатындагы ар түрдүү эскерткичтер, буклеттер, конференциялардын жана семинарлардын тексттери жана интеллектуалдык менчик жаатындагы зарыл материалдар чыгарылды. Патенттик маалыматтар менен **1070 компакт-дисктер чыгарылды.**

Кыргызпатент тарабынан 2009-жылдан тартып, Кыргыз Республикасынын жаш жазуучуларын жана акындарын колдоо долбоору ишке ашырылууда. Өткөн жылдын июнунда 7 жаш автордун чыгармалары жарыкка чыгарылды жана алардын бет ачары болду.

Интеллектуалдык менчиктин мамлекеттик фонду тарабынан «Дүйнө элдеринин жомоктору» деген узак мөөнөттүү долбоор иштелип чыкты жана даярдалды. Азыркы убакта экинчи китеп үчүн материалдарды чогултуу боюнча иш жүргүзүлүүдө. Кезектеги «Саамалык – 9» альманахы (жаш авторлордун чыгармалар жыйнагы) чыгарууга даярдалууда, анда республиканын бардык аймагындагы 72 жаш авторлордун чыгармалары топтолду жана иштелип чыкты. Айрым авторлордун арыздарынын негизинде жана Интеллектуалдык менчиктин мамлекеттик фондунун Башкармалыгынын чечими менен алардын чыгармаларын жарыялоого техникалык колдоо көрсөтүлдү. Ошентип 2012-жылы С. Кийизбаеванын «Курманжан датканын өмүрү жана ишмердүүлүгү», С. Сейитованын «Жомоктор жана уламыштар», Н. Мырзабаеванын «Дилимде бүткөн даремет», Д. Турдиевдин «Өрүкзар кайрыктары», С. Жумалиевдин «Тан сыры» деген китептери, Т. Осмоналиеванын «Жибек жолу» деген ишинин каталогу жана Д. Солтобаеванын «Куурчактын туулган күнү» деген китеби чыгарылды.

Ведомстволор жана масссалык маалымат каражаттары ортосунда маалыматтар менен алмашуу үзгүлтүксүз пресс-конференцияларды өткөрүү, жеке интервью алуу, пресс-релиздерди, жаңылыктарды жиберүү аркылуу жүргүзүлөт.

Кыргызпатенттин расмий билдирүүлөрү, жаңылыктар жана өткөрүлгөн иш-чаралар тууралуу маалыматтар ведомствонун сайтында үч тилде (мамлекеттик, расмий жана эл аралык) чагылдырылат.

Кыргызпатент жана Интеллектуалдык менчиктин мамлекеттик фонду (ИМдин Мамфонду) жыл сайын Кыргызстандагы **ойлоп табуучулук жана чыгармачылык ишмердүүлүктү илгерилетүү жана өбөлгөлөө үчүн** финансылык жана башка жардам көрсөтүшөт.

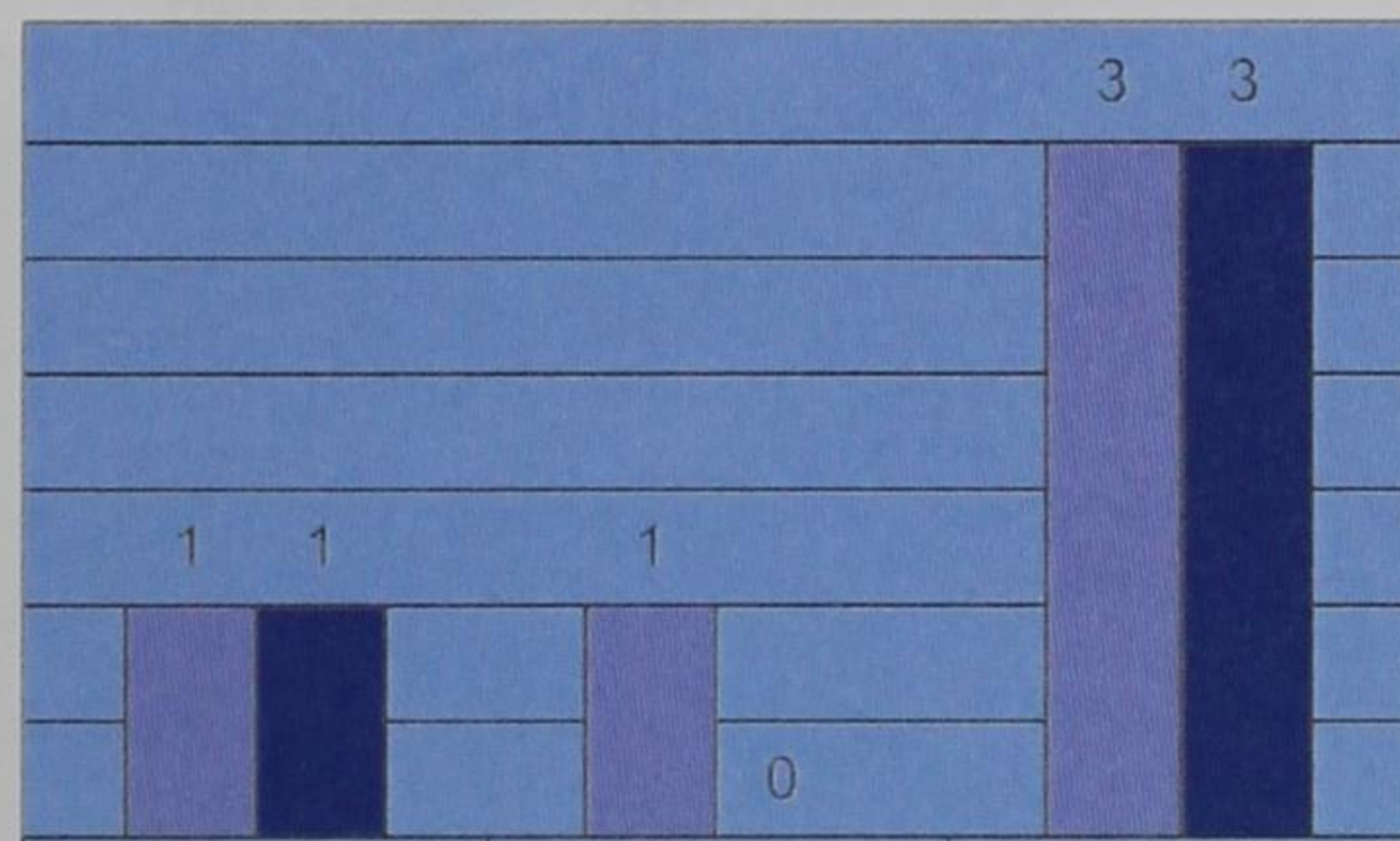
2012-жылы ойлоп табуучулук ишмердүүлүгүндө, адабият жана музыкалык искусство жаатында көрүнүктүү жетишкендиктери үчүн ИМБДУнун Алтын медалы менен төмөнкүлөр сыйланышты: ойлоп табуучу, техника илимдеринин доктору, К. Скрябин атындагы КНАУ айыл чарбасын электрификациялоо кафедрасынын профессору Ысман Осмонов, маданиятка

Селекциялык жетишкендиктер
(1993-31.08. 2012-жж.)

■ өтүнмөлөр ■ катталды

Салттуу билимдер

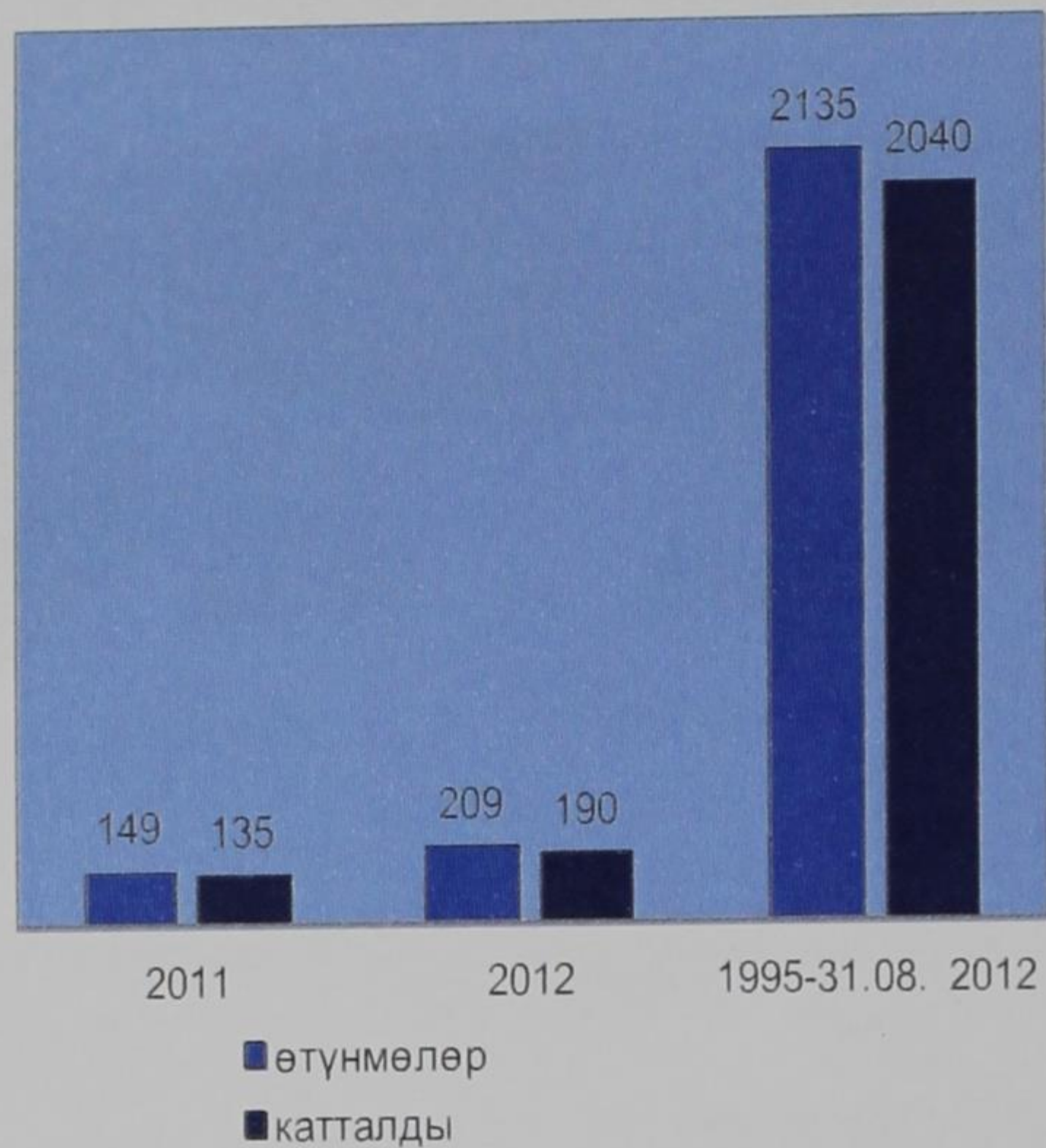

■ өтүнмөлөр ■ катталды

Автордук укук жана чектеш укуктар объектилери

ЭЭМ үчүн программалар

эмгек сиңирген ишмер, Кыргыз Республикасынын эл акыны Төлөгөн Мамеев, медицина илимдеринин доктору, профессор, КОСУнун дерматовенерология жана фтизиопульмонология кафедрасынын башчысы Мир-Али Балтабаев, төкмө акын Аалы Туткучев.

Жыл сайын салт боюнча Эл аралык жана Улуттук интеллектуалдык менчик күнү В. Блинников атындагы Евразия патенттик ведомствосунун «Ойлоп табуучулук жана патент ишине кошкон салымы үчүн» деген сыйлыгы тапшырылат. Бул сыйлыктын ээлери: медицина илимдеринин доктору, профессор, И. Ахунбаев атындагы КММАга караштуу М. Тыналиев атындагы урология жана андрология кафедрасынын башчысы Акылбек Усупбаев, Б. Ельцин атындагы КОСУнун интеллектуалдык менчик бөлүмүнүн начальниги Елена Мехова болушту.

Сыйлыктар Бүткүл дүйнөлүк жана Улуттук интеллектуалдык менчик күнүнө карата уюштурулган салтанаттуу иш-чарада тапшырылды.

Ойлоп табуучулук жана чыгармачылык ишмердүүлүктү жогорулатуу жана өбөлгөлөө максатында 5 авторго жана маданият ишмерлерине, 4 ойлоп табуучуга, республиканын жогорку окуу жайларынын 15 студентине жана мыкты окуучуларга бир жолу берилүүчү стипендиялар ыйгарылды.

ИМдин Мамфондусунун Башкармалыгынын чечими менен **ойлоп табуучуларга** «Мал чарбачылыгында иштин механизациясы» деген ойлоп табуулардын жыйнагын чыгарууга жана Корея Республикасында аял-ойлоп табуучулардын эл аралык көргөзмөсүнө катышуу үчүн **финансылык жардам** көрсөтүлдү.

Авторлорго жана маданият жана искусствонун ишмерлерине **финансылык жардам** көрсөтүү боюнча жумушчу комиссиясы жана ИМдин Мамфондусунун Башкармалыгы тарабынан 2012-жылы 22 **авторлордун, КРнын маданият жана искусствонун ишмерлеринин** арыздары каралып чыкты.

Ойлоп табуучулук, техникалык чыгармачылык мүмкүнчүлүктөрдү өнүктүрүүгө өбөлгө түзүү максатында энергетика, айыл чарба тармагында инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүүнүн абалы жана келечеги, авторлордун чыгармаларын чыгаруу, медицина тармагындагы инновациялык ишмердүүлүк, Кыргыз Республикасынын аймактарында инновацияларды жана интеллектуалдык менчикти башкаруу тууралуу **тегерек үстөлдөр** өткөрүлдү.

Балдар техникалык чыгармачылыгын өбөлгөлөө максатында макеттердин, техникалык куурчактардын көргөзмөлөрү өткөрүлдү, анда баштапкы техникалык моделдөө ийриминин жана Д. Солтобаеванын жетекчилиги астындагы ийримдин окуучуларынын 80ден ашуун куурчактары жана буюмдары көрсөтүлдү, сүрөтчү-график Д. Чокотаеванын «Сезим ыргактары» деген жеке көргөзмөсү дагы болду, «Апам, атам жана мен – техникалык үй-бүлөбүз» деген сынак өткөрүлдү. Жалал-Абад шаарында «Биз XXI кылымдын интеллектуалдары» деген жыл сайын өткөрүлүүчү сынак өткөрүлдү. «Эмен сейил багынын» көргөзмө залында КРнын жаш сүрөтчүлөрүнүн көргөзмөсү өткөрүлдү. «Алтын Түйүн» РБИТАга Республикалык илим жана техника жумалыгын өткөрүүдө колдоо көрсөтүлдү. Көргөзмөдө 70тен ашуун балдардын моделдери көрсөтүлдү. Жумалыктын алкагында балдардын окуу-

муштуулар жана академиктер менен жолугушуулары болуп өттү.

Республиканын аймактарында, анын ичинде илимий-техникалык чыгармачылык балдар ийримдеринин жетекчилери менен Ысык-Көл облусунун Түп районунун жана Чүй облусунун Чүй районунун айыл мектептеринде техникалык чыгармачылык ийримдерин уюштуруу боюнча усулдук жана кеңеш берүү боюнча жардам көрсөтүүдө бир катар **иш-чаралар** өткөрүлдү. Мындан тышкары, Ош облусунун Ноокат районунун жана Жалал-Абад облусунун Ноокен районунун айыл мектептеринде техникалык чыгармачылык ийримдерин уюштуруу боюнча усулдук жана кеңеш берүү боюнча жардам көрсөтүлдү. Аймактардын китепканаларына 70тен ашуун аталыштагы китептер жана китепчелер берилди. Азыркы убакта билим берүүнүн 44 райондук бөлүмдөрү менен техникалык жана көркөм чыгармачылык ийримдерин ачуу боюнча иш жүргүзүлүүдө.

Технологияларды жана инновацияларды колдоо борбору (ТИКБ) Эл аралык издөө системасы боюнча окутушат жана практикалык сабактарды өтүшөт. Интернет тармагы аркылуу эл аралык маалымат базалары боюнча патенттик, илимий-изилдөө маалыматтарды алууга окутуу боюнча **тренингдер** өткөрүлдү. КММАда, Раззаков атындагы КТУда жана түштүк аймагынын (Ош ш.) ЖОЖдорунда ТИКБны ачуу пландаштырылууда.

Ушул жылы Кыргызстандын ири элдик китепканаларынын бири болгон патенттик жана илимий-техникалык маалыматтарга бай келген Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик патенттик-техникалык китепканасына (МПТК) 45 жыл толду.

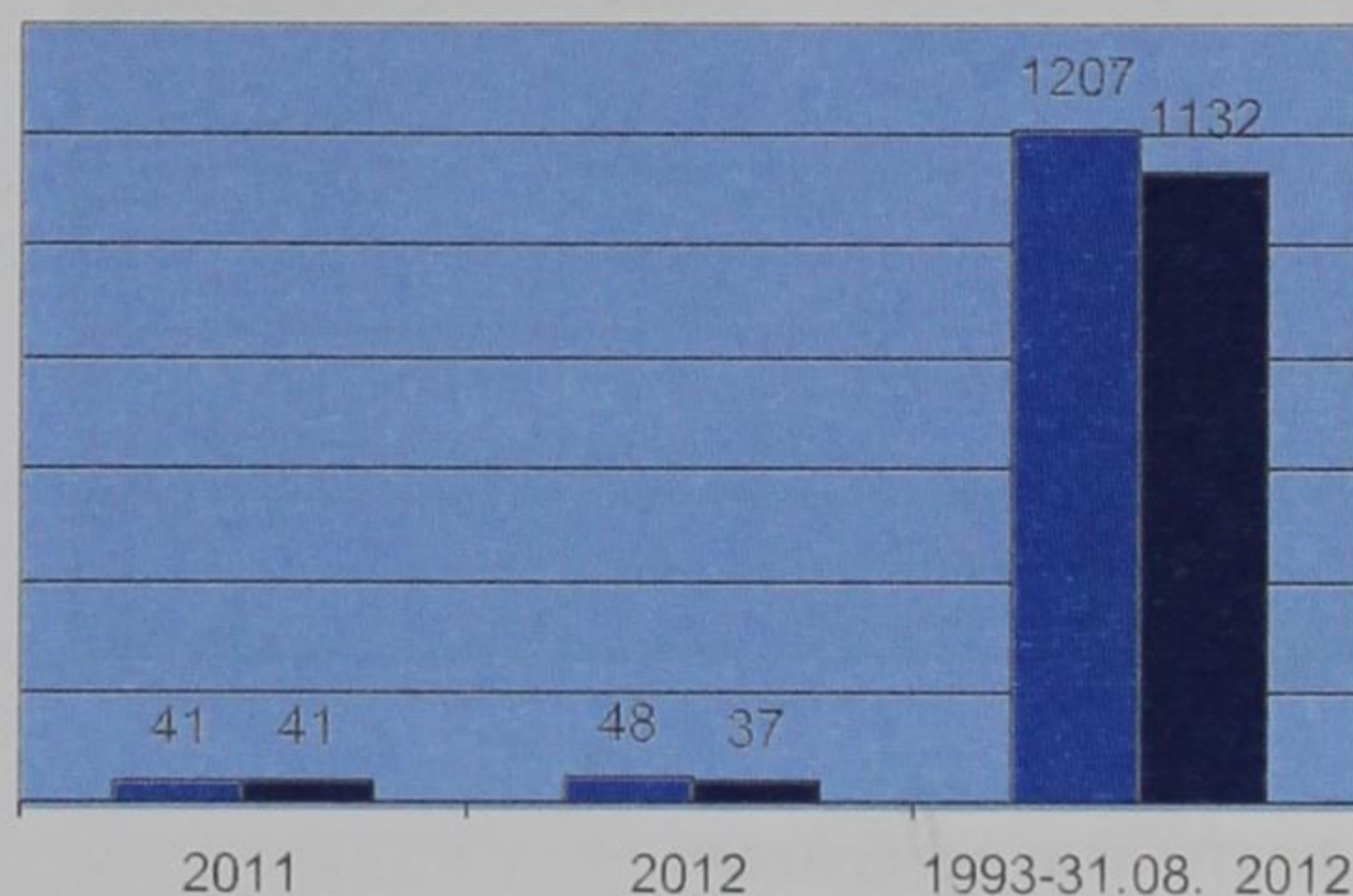
2012-жылдын 31-августуна карата МПТКнын фондун 18 418 893 нуска ченемдик-техникалык документтер, илимий-техникалык маалыматтар түзөт, анын ичинде 9649 нускасы DVD,CD дисктерде. 2012-жылы китепкананын фондуна 129326 нуска адабияттар жана документтер келип түштү, алар тууралуу маалыматтар алфавиттик, системалык жана номерленген каталогдорго, ошондой эле Кыргыз Республикасынын электрондук каталогдорунун жыйынтыгына киргизилди.

2012-жылы китепкананын ресурстары жана тейлөө кызматтары китепкананын абоненттеринин ойлоп табуучулук, инновациялык, илимий, билим берүү жана өндүрүштүк ишмердүүлүгүнө жардам берүүгө багытталган. Жергиликтүү басманын материалдары боюнча серептик маалыматтар, ойлоп табуучулардын жана техника профилиндеги окумуштуулардын юбилейине карата библиографиялык көрсөткүчтөр, 2012-ж. Бишкек ш. китепканалары жазылган мезгилдүү басылмаларга реферативдик жыйнактар жана көрсөткүчтөр түзүлдү. **Окурмандардын маалыматтык сурамдары боюнча** бардыгы 577727 нуска патенттик жана илимий-техникалык документтер берилген. Окурмандардын сурамы боюнча интеллектуалдык менчиктин бардык объектилери боюнча 227 патенттик издөө жүргүзүлдү, 2398 кеңеш берилди, патенттик маалыматтар менен иштөө боюнча 296 маалымат, ченемдик-техникалык документтердин аракетине 2775 маалымат, ченемдик-техникалык документтер менен иштөө боюнча 1261 кеңеш, адабияттарга жана документтерге 279 тематикалык кабарлар берилди.

Маалыматтар базалары үчүн программалар (1993-31.08.2012-жж.)

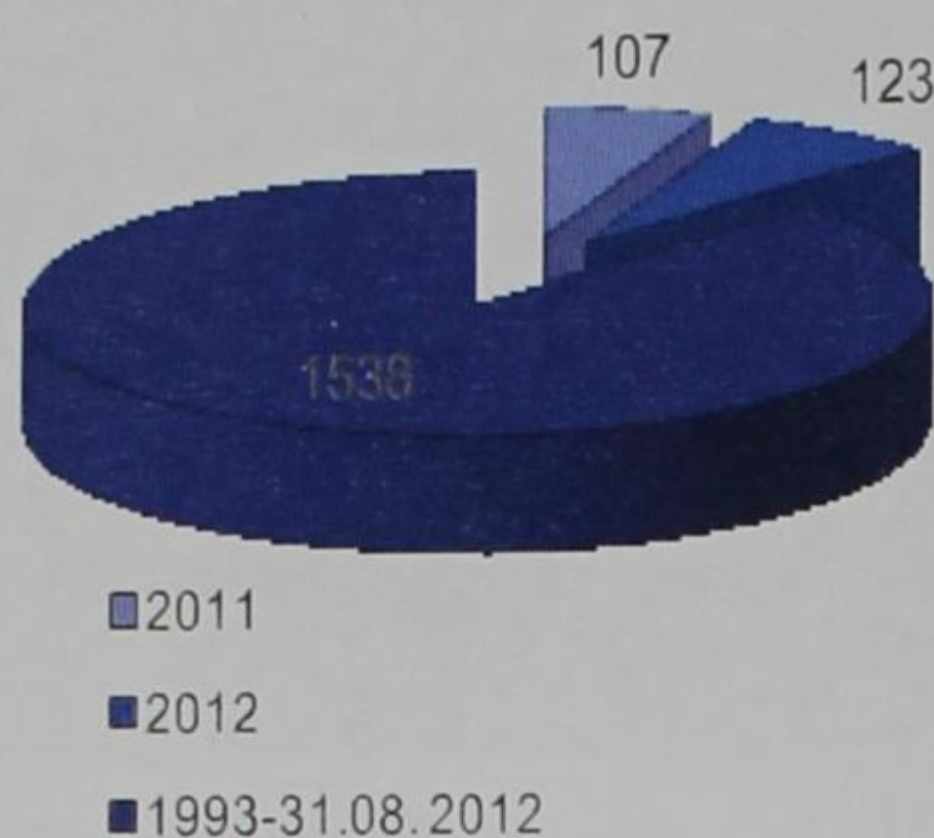

Лицензиялык келишимдер

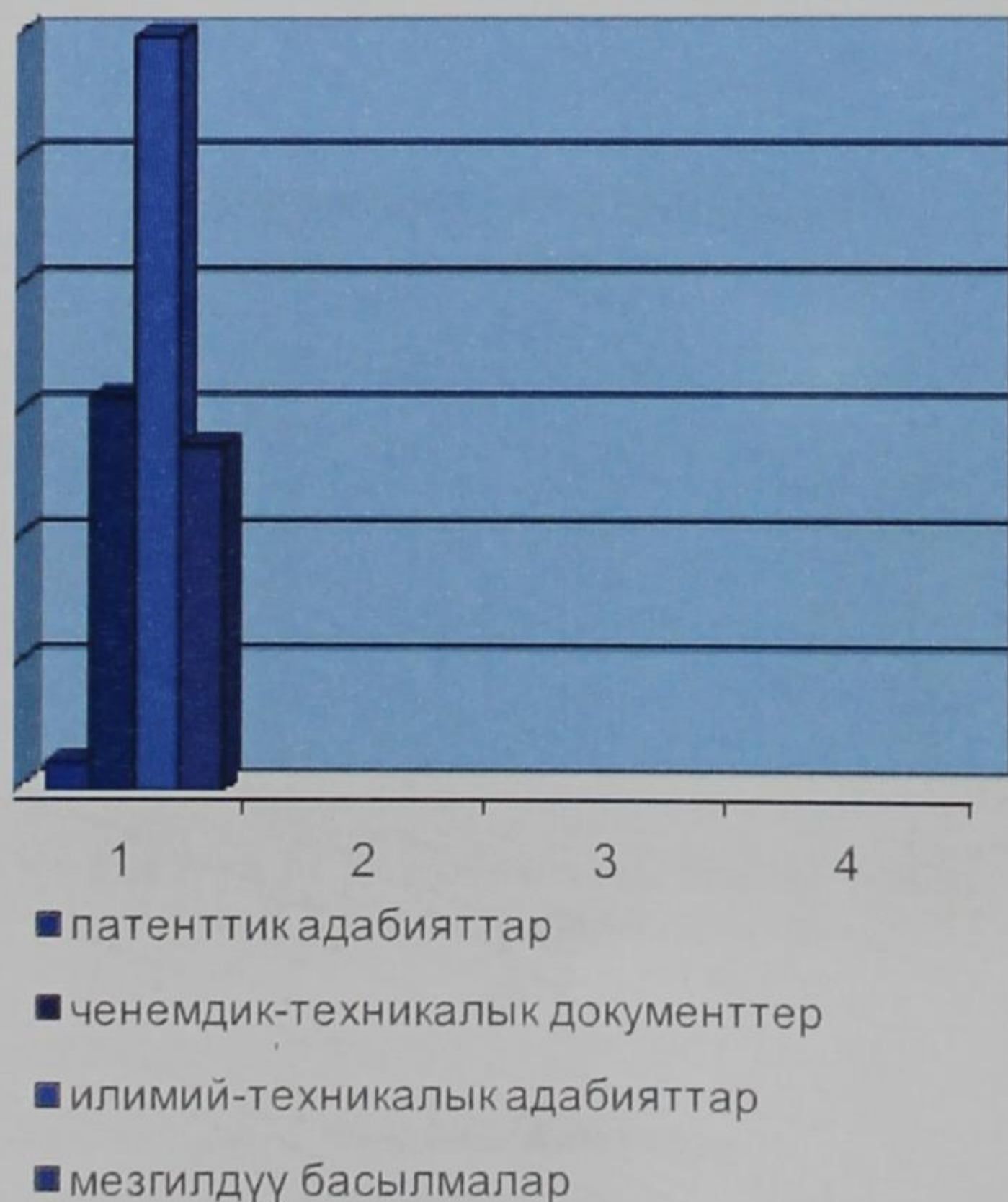

АУ жана ЧУ объектилерине карата лицензиялык макулдашуулар

2012-жылы МПТКга түшкөн жаңы адабияттар

Өткөн мезгилдин ичинде 44 адабияттын тематикалык көргөзмөсү, анын ичинде 9 көчмө көргөзмө уюштурулду. Китепкананын жамааты студенттердин жана жогорку класстардын окуучуларынын арасында патенттик маалыматтарды жарнамалоого жана интеллектуалдык менчик боюнча билимди жайылтууга активдүү катышышат. Ушул максатта жогорку окуу жайларынын студенттери үчүн интеллектуалдык менчик объектилери боюнча эскерткичтер чыгарылды. Аймактардагы жаштар үчүн «Интеллектуалдык менчик» деген темада **викторина жана интеллектуалдык оюн** уюштурулду (Чүй облусунун орто мектептеринде). «Экономикалык ишмердүүлүккө жардам катары маалымат ресурстары» деген тема боюнча КОСУнун экономикалык факультетинин II-курсунун студенттери үчүн өндүрүштүк практика өткөрүлдү.

Биз кыска мөөнөттүү келечекте эмнени ишке ашырууну пландаштыруудабыз?

Кайсы мамлекеттин болбосун экономикасынын узак мөөнөттүү туруктуу өнүгүшү үчүн зарыл болгон шарты болуп инновациялык ишмердүүлүк эсептелинери жалпыбызга белгилүү.

Мамлекеттик жөнгө салуу маселеси инновациялык өнүгүүнүн инфраструктурасын калыптандыруу үчүн финансылык, маалыматтык, мыйзамдык, уюштуруу жактан колдоо көрсөтүүнүн тиешелүү деңгээлин камсыздоодо турат.

Инновациялык ишмердүүлүктү башкаруунун натыйжалуулугун жогорулатуу, мамлекеттик инновациялык саясатты ишке ашыруу, Кыргыз Республикасынын министрликтерин жана ведомстволорун координациялоо жана инновациялык жана инвестициялык долбоорлорду жайылтууну ведомстволор аралык контролдоону күчөтүү, ошондой эле 1999-жылдын 26-ноябрындагы №128 «Инновациялык ишмердүүлүк жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамынын 12-беренесин аткаруу максатында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу **Иноватика боюнча мамлекеттик кеңешти** түзүү жөнүндө Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтом долбоору иштелип чыкты. Токтом долбоору азыркы убакта Кыргыз Республикасынын министрликтери жана ведомстволору менен макулдашууда.

2012-жылдын IV кварталында «**Илим, бизнес жана мамлекеттин кызматташуусу – инновациялык ишмердүүлүктү активдештирүүнүн жолдорун издөө**» деген темада тегерек үстөл өткөрүү пландаштырылууда. Тегерек үстөлдү өткөрүүнүн максаты болуп мамлекеттин, илимдин жана бизнестин тыгыз кызматташуусуна көмөк көрсөтүү эсептелинет.

Ошондой эле ата мекендик жана чет өлкөлүк рыноктордо улуттук соода маркаларын түзүүдө жана илгерилетүүдө ата мекендик ишканалардын, уюмдардын жана компаниялардын атаандаштыкка жарамдуулугун өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү максатында Кыргызпатент Кыргыз Республикасынын Соода-өнөр жай палатасы менен бирге «**Жылдын соода маркасы**» деген сынакты уюштуруусу жана өткөрүүсү пландаштырылууда.

Кыргызпатент менен ИМБДУнун ортосунда Интеллектуалдык менчик ведомствосу жана АКШнын

Ведомствосу тарабынан патенттер жана товардык белгилер боюнча тейлөө кызматын көрсөтүүнү өнүктүрүү жаатында кызматташуу жөнүндө макулдашуунун долбоору кол коюуга даярдалууда.

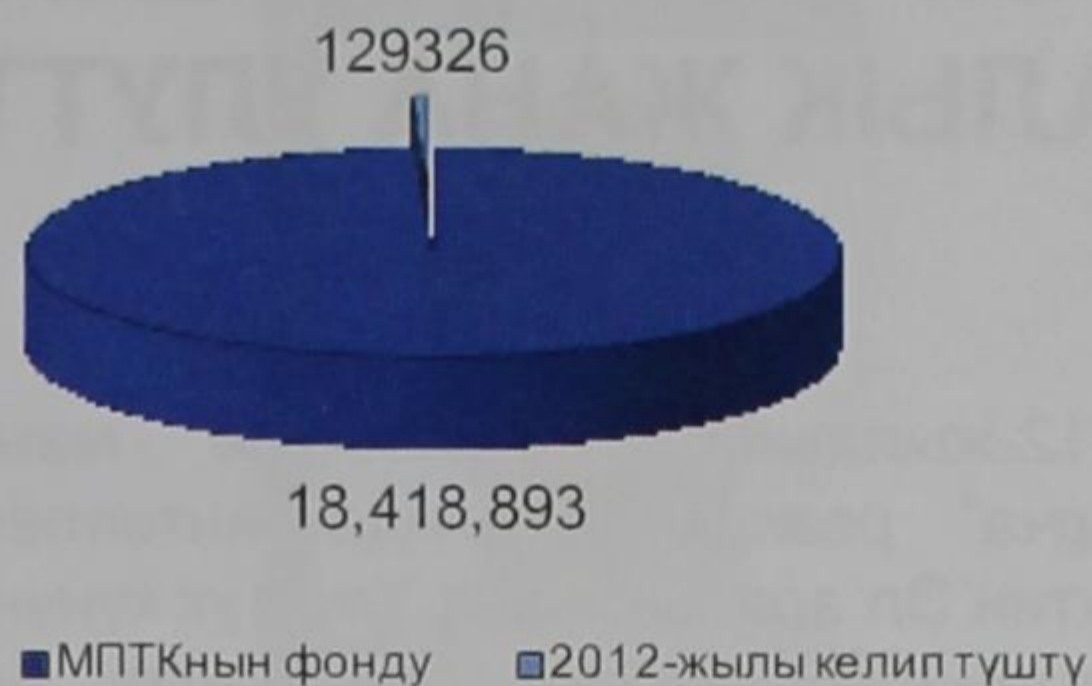
2012-жылдын октябрында ЖОЖдордун жана Ысык-Көл менен Нарын облустарынын ЖОЖдорунун студенттеринин, мектептик жана мектептен тышкары мекемелердин чыгармачылык жана техникалык ийримдеринин жетекчилеринин катышуулары менен «Жаштардын илимий-техникалык чыгармачылыгын жана КРда инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүүнүн көйгөйлөрү жана жолдору» деген семинарды өткөрүү пландаштырылууда.

Патенттик маалыматтар боюнча улуттук семинарды, ошондой эле Технологияларды жана инновацияларды колдоо борборунун маселелери боюнча Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун аймактык семинарын өткөрүү боюнча уюштуруу иштери жүргүзүлүүдө (2012-жылдын IV кварталы).

Э.и.к. Б.Ж. Курманбаеванын «Рынок структурасынын инновациялык ишмердүүлүгүн мамлекеттик жөнгө салуу (Россиянын мисалында)» деген монографиясы чыгарууга даярдалууда, адистердин пикири боюнча анын илимий натыйжалары инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүүнүн концепциясын жана стратегиясын иштеп чыгууда пайдалуу болмокчу.

Инновациялар чөйрөсүндө жакшы натыйжаларга жетүү үчүн өтө зор күчтөр талап кылынат. Ар бир ИМди коргоо чөйрөсүндө мыйзамдарды өркүндөтүү, өсүп келе жаткан муундардын экономикалык ой жүгүртүүсүн калыптандыруу боюнча иш-чараларды өткөрүү, чыгармачылык адамдарды жана ойлоп табуучуларга колдоо көрсөтүү менен гана бул чөйрө айрым энтузиасттердин эмгегинде камтылат. Мында биз, интеллектуалдык менчик системасынын кызматкерлери өзүбүздүн милдетибизди билип турабыз: интеллектуалдык продуктунун активдүү жаратуучулары жана пайдалануучулары күндөн күнгө көбөйүүдө жана мында сандын сапатты көздөй бурулушу албетте болот. Биз мурдагыдай эле интеллектуалдык менчик жана инновациялар чөйрөсүндөгү жаңы идеяларга карай умтулуп келе беребиз.

МПТКнын жалпы фонду (нуска)

МПТКнын көрсөткүчтөрү (2012-жылдын янв.-авг.)

26-АПРЕЛЬ – ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИН ЭЛ АРАЛЫК ЖАНА УЛУТТУК КҮНҮ

2012-жылдын 26-апрелинде мамлекеттик “Ала-Арча” резиденциясында интеллектуалдык менчиктин Эл аралык жана Улуттук күнүнө арналган салтанаттуу чогулуш болуп өттү. Чогулушка өкмөттүн, министрликтердин жана ведомстволордун өкүлдөрү, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин депутаттары, Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын адистери, илимий жана чыгармачыл коомдордун, бейөкмөт жана эл аралык уюмдардын өкүлдөрү катышты.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын төрагасы Марат Назарбеков сөз сүйлөп, Кыргызпатент, Кыргызстанда интеллектуалдык менчик жаатын жөнгө салуучу ведомство катары мыйзам ченемдерди өркүндөтүүнүн үстүндө дайыма иштөө менен, интеллектуалдык менчик объектилерин каттоо боюнча сапаттуу кызмат көрсөтүү менен, ата мекендик ойлоп табуучуларды, рационализаторлорду, жаңычылдарды, авторлорду жана башка жаратмандарды колдой тургандыгын белгиледи. “Бүгүн, биз, интеллектуалдык менчик күнүн майрамдоо менен, адамдын чыгармачыл ой-жүгүртүүсүнүн аябагандай зор күчүн белгилөө менен эле эмес, экономикалык, маданий жана социалдык өнүгүүнү маанилүү алдыга жылдыруучу күч болуп саналган интеллектуалдык менчикке керектүү укуктарды беребиз”, – деп аяктады сөзүн М. Назарбеков.

Мамлекет башчысынын атынан Президенттин Аппарат жетекчисинин биринчи орун басары Мурат Мукамбетов салтанаттын катышуучуларын куттуктап, интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо биздин мамлекет үчүн маанилүү жана комплекстүү милдеттерден болушу керектигин белгиледи. Анын чечилиши көп жагынан интеллектуалдык мүмкүнчүлүктү күчөтүүгө, маданий мурстарды сактоого жана өлкөнүн эл аралык кадырбаркын жогорулатууга жараша болот.

“Бүгүн, оригиналдуу идеяларды базар талап кылган товарларга, технологияларга, кызмат көрсөтүүлөргө айландыруу – улуттук экономиканын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүнүн негизги факторлору болуп саналат. Өнүгүүнүн ушундай моделинин натыйжалуулугу негизинен интеллектуалдык эмгектин жыйынтыктарын укуктук коргоонун ишенимдүүлүгү менен белгиленет”, – деп

айтты өзүнүн куттуктоо сөзүндө Кыргызстандагы БУУнун Өнүктүрүү программасынын Туруктуу өкүлү Александр Аванесов.

Андан кийин ойлоп табуучулук ишмердүүлүгүндө, адабият жана музыкалык көркөм өнөр жаатында жетишкендиктери үчүн Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун Алтын медалын тапшыруу аземи болду. ИМБДУнун Башкы директору Френсис Гарринин атынан сыйлыкты Александр Аванесов тапшырды.

2011-жылдын жыйынтыгы боюнча мындай эл аралык кадыр-барктуу сыйлыкка ойлоп табуучу, техника илимдеринин доктору, К. Скрябин атындагы КУАУнун айыл чарбасын электрлештирүү кафедрасынын профессору Ысман Осмонов, КР маданиятынын эмгек сиңирген ишмери, Кыргыз Республикасынын эл акыны Төлөгөн Мамеев, медицина илимдеринин доктору, профессор, Б. Ельцин атындагы КОСУнун дерматовенерология жана фтизиопульмонология кафедрасынын башчысы Мир-Али Балтабаев, төкмө акын Аалы Туткучевдер татыктуу болушту.

Салт боюнча Интеллектуалдык менчик күнүндө жыл сайын Евразия патенттик уюмунун В. Блинников атындагы “Ойлоп табуучулук жана патент ишине кошкон салымы үчүн” сыйлыгы тапшырылат. 2011-жылдын жыйынтыгы боюнча республикага белгилүү ойлоп табуучулар: И. Ахунбаев атындагы КММАга караштуу М. Тыналиев атындагы урология жана андрология кафедрасынын башчысы, медицина илимдеринин доктору, профессор Акылбек Усупбаев, Б. Ельцин атындагы КРСУнун интеллектуалдык менчик бөлүмүнүн начальниги Елена Мехова анын ээлери болушту.

Ойлоп табуучулук жана чыгармачылык ишмердүүлүгүн өбөлгөлөө максатында авторлорго жана ойлоп табуучуларга Кыргызпатенттин бир жолку стипендиясын, ошондой эле мекеменин кызматкерлерине Кыргызпатенттин “Патент кызматынын отличниги” төш белгиси менен Ардак грамотасын Марат Назарбеков тапшырды. Салтанаттуу чогулуш Т. Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясынын артисттеринин концерти менен аяктады

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИН БҮТКҮЛ ДҮЙНӨЛҮК УЮМУНУН (ИМБДУ) ЖАНА ЕВРАЗИЯ ПАТЕНТТИК УЮМУНУН (ЕАПО) АЛТЫН МЕДАЛДАРЫНЫН ЭЭЛЕРИ

**ОСМОНОВ ЫСМАН –
ТЕХНИКА ИЛИМДЕРИНИН ДОКТОРУ, ПРОФЕССОР**

Осмонов Ысман Жусупбекович 1958-жылы туулган, билими жогорку, Москвадагы В. П. Горячкина атындагы айыл чарба өндүрүшүнүн инженерлери институтунун “Айыл чарбасын механизациялаштыруу” адистигин аяктаган.

Ы. Ж. Осмонов 170 илимий иштин, анын ичинде 5 монографиянын, 15 методикалык сунуштаманын автору, 24 ойлоп табууга жана пайдалуу моделге патенттин, анын ичинде 7 СССРдин автордук күбөлүгүнүн, Кыргыз Республикасынын 14 патентинин ээси.

Ы. Ж. Осмоновдун илимий-педагогикалык ойлоп табуучулук ишмердүүлүгү төмөндөгүдөй мамлекеттик сыйлыктар менен белгиленген:

- Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы (2009-ж.);
- К. И. Скрябин атындагы Кыргыз агрардык университетинин Ардак грамотасы (2008-ж.);
- VII республикалык “Кыргыз Республикасынын интеллектуалдык менчиги – 2008” көргөзмөсүнүн диплому;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттигинин Ардак грамотасы (2007-ж.);
- Кыргыз Республикасынын Экология жана Өзгөчө кырдаалдар министрликтеринин “Экологиялык жаңычыл идеялар – турмушта” сынагынын I даражадагы диплому (2002-ж.);
- Бүткүл союздук агроөнөр жай коомунун Ардак грамотасы (1991-ж.);
- Алма-Ата зооветеринардык институтунун Ардак грамотасы (1991-ж.);
- Кыргызстан ЛКЖС БКсынын Ардак грамотасы (1991-ж.);
- МРЖС БКсынын диплому (Монгол Элдик Республикасы, 1989-ж.);
- “СССРдин ойлоп табуучусу” (1987-ж.).

Азыркы учурда Ы. Ж. Осмонов Чүй университетинде илим боюнча проректор болуп иштейт.

Ы. Ж. Осмонов “Ойлоп табуучулук ишмердүүлүгүндө көрүнүктүү жетишкендиктери үчүн” номинациясында ИМБДУнун Алтын медалы менен сыйланды.

**БАЛТАБАЕВ МИР-АЛИ –
МЕДИЦИНА ИЛИМДЕРИНИН ДОКТОРУ,
ПРОФЕССОР**

Балтабаев Мир-Али Курбан-Алиевич 1959-жылы туулган. 1982-жылы Анжияндагы М. И. Калинин атындагы мамлекеттик медициналык институтун аяктаган. 1987-жылы СССР Саламаттык сактоо министрлигинин Борбордук Илим-изилдөө теривенерологиялык институтунун алдында (Москва ш.) «Өнөкөт пиодермиянын жара түрү менен ооруган оорулуулардын клиникалык-иммунологиялык өзгөчөлүктөрү жана терапиясы» деген темада жана 1997-жылы Медицина институтунун алдында «Псориаз (клиника, дарт аныктоо жана дарылоону өнүктүрүү)» деген темада кандидаттык диссертациясын жактаган.

Ал псориазды дарылоонун жаңы натыйжалуу методдорун түзгөн, кызыл жалпак темиреткинин, пиодермиянын, атипикалык дерматиттин, нейро котон жаранын жана вирустук герпетикалык инфекциянын терапиясынын патогенетикалык методдорун иштеп чыгып, патент алган.

Анын жетекчилиги менен 3 кандидаттык диссертация корголгон, 190 илимий иш, 1 монография, 16 макала жарыяланган жана 15 ойлоп табууга патент алган.

2006-жылдан бери Кыргыз-Орус Славян университетинин «Дерматовенерология жана фтизиопульмонология» кафедрасын жетектейт, «Дерматовенерология» Илимий мектебинин жетекчиси болуп саналат.

М. К. Балтабаев «Ойлоп табуучулук ишмердүүлүгүндө көрүнүктүү жетишкендиктери үчүн» номинациясында ИМБДУнун Алтын медалы менен сыйланды.

**МАМЕЕВ ТӨЛӨГӨН -
КР МАДАНИЯТЫНА ЭМГЕК СИҢИРГЕН ИШ-
МЕР, КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ЭЛ АКЫНЫ**

Мамеев Төлөгөн 1938-жылы 12-майда Ош облусунда туулган. 1952–1955-жылдары Ош педагогикалык окуу жайында окуган. 1955–1956-жылдары башталгыч мектепте мугалим болуп иштеген. 1957–1958-жылдары райондук «Коммунизм үчүн» гезитинин жооптуу катчысы болуп иштеп, 1958–1963-жылдары Кыргыз мамлекеттик университетинин филология факультетинин журналистика бөлүмүндө окуган. 1963–1965-жылдары Совет районунда орто мектепте кыргыз тилинен мугалим болуп иштеген. 1965-жылдан баштап Өзгөн райондук «Октябрь Туусу» гезитинин жооптуу катчысы болгон, андан кийин республикалык «Ленинчил жаш» гезитинин адабият бөлүмүндө иштеген. «Мурас» журналынын бөлүм редактору, «Мээнет» гезитинин башкы редактору болгон. 1986-жылы СССР Жазуучулар союзуна мүчөлүккө кабыл алынган. 1990-жылдан бери Кыргыз Республикасынын Улуттук жазуучулар союзунун мүчөсү болуп саналат. 2000-жылы Т. Мамеев «Кыргыз Республикасынын маданиятына эмгек сиңирген ишмер» ардактуу наамына татыган.

Т. Мамеевдин алгачкы ыры 1954-жылы 1-майда жарыяланган. 1957-жылы жаштардын «Дүбүрт», «Жаштык сапар» аттуу альманахтарына көптөгөн ырлары жарыяланган. Өзүнүн алгачкы «Ажайып дүйнө» аттуу ыр жыйнагын 1975-жылы чыгарган. Ошондон бери: «Жүрөктүн ыры», «Кызыл таң», «Менин жазым», «Атажурт ажары» аттуу 4 ыр жыйнагы жарыкка чыкты. Анын ырлары орус, казак, алтай, өзбек, каракалпак тилдерине которулган. Ал котормочу катары дагы белгилүү. А. Пушкиндин, С. Есениндин, Феттин, Хамзанын, Абайдын көптөгөн ырларын кыргыз тилине которгон. Андан сырткары ал жүздөгөн макалалардын, очерктердин, фельетондордун автору болуп саналат.

Т. Мамеев «Адабият жаатында көрүнүктүү жетишкендиктери үчүн» номинациясында ИМБДунун Алтын медалы менен сыйланды.

**ТУТКУЧЕВ ААЛЫ –
ТӨКМӨ АКЫН**

Туткучов Аалы Төлөгөнович 1983-жылы Талас облусунун Манас районунун Арал айылында туулган. 2001-жылы Арал айылындагы Алымкул Үсөнбаев атындагы орто мектебин аяктап, Т. Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясынын алдындагы эки жылдык студиянын кыл кыяк классына тапшырган. 2002–2007-жылдары Б. Бейшеналиева атындагы Кыргыз мамлекеттик искусство институтунун фольклор бөлүмүндө окуган. 2003-жылдан баштап «Айтыш» Коомдук фондунда улуу акындар Ашыралы Айталиев менен Тууганбай Абдиевдерден сабак алган. 2005-жылы Президенттик «Алтын шаты» стипендиясына татыган. 2006-жылы Т. Сатылганов атындагы Кыргыз улуттук филармониясынын «Эл ырчысы Эстебес» фольклордук тобунун акыны катары жумушка орношкон. 2008–2011-жылдары топтун көркөм жетекчиси болуп иштеген. 2010-жылы Кыргыз Республикасынын Ардак грамотасы менен сыйланган. Төкмөлүк көркөм өнөр жаатындагы көптөгөн ата мекендик жана эл аралык сыйлыктардын ээси. 2012-жылы ИМБДунун «Аткаруучулук чеберчилиги үчүн» Алтын медалы менен сыйланды.

**МЕХОВА ЕЛЕНА –
ОЙЛОП ТАБУУЧУ**

Мехова Елена Егоровна 1955-жылы туулган. 1979-жылы Фрунзедеги политехникалык институтун аяктап, инженер-электрик квалификациясына ээ болгон.

1980–1982-жылдары – ЭЭМ заводунун Патенттик бөлүмүндө инженер-конструктор. 1982–1985-жж. Фрунзедеги политехникалык институтунун Патенттик-лицензиялык бөлүмүндө улук инженер, Кыргыз ССРинин БОРКунда консультант.

1992–1995-жж. “Дастан” УАК АКсында Патенттик-лицензиялык иши секторунун башчысы. 1995–2003-жж. – Кыргызпатент системасында иштеген.

2000–2011-жж. – Кыргызстандын Ойлоп табуучулары жана рационализаторлору коомунун президиумунун мүчөсү.

2000–2008-жж. – “XXI кылымдын интеллектуалдары” эл аралык сынагынын сынактык комиссиясынын мүчөсү.

2010-ж. – КМШнын катышуучу-өлкөлөрүнүн инновациялык кызматташуусунун Мамлекеттер аралык программасын 2020-жылга чейин Улуттук иштеп чыгуу жумушчу тобунун мүчөсү.

2011-ж. – Кыргыз Республикасында Интеллектуалдык менчик боюнча коомдук көзөмөлдөөчү кеңештин мүчөсү.

2003–2011-жж. Кыргыз-Орус Славян университетинин Интеллектуалдык менчик бөлүмүнүн начальниги.

Е. Мехова Евразия патенттик уюмунун В. Блинников атындагы “Ойлоп табуучулук жана патент ишине кошкон салымы үчүн” сыйлыгына татыган.

**УСУПБАЕВ АКЫЛБЕК –
МЕДИЦИНА ИЛИМДЕРИНИН ДОКТОРУ,
ПРОФЕССОР**

Усупбаев Акылбек Чолпонкулович 1980-жылы Кыргыз мамлекеттик медициналык институтун аяктаган. Өзүнүн эмгек ишмердүүлүгүн врач-хирург болуп иштөө менен баштап, 10 жыл бою урология бөлүмүнүн башчысы, Бишкек шаарындагы №1 Шаардык КОсунун башкы врачынын дарылоо иштери боюнча орун басары болуп иштеген. 1991-жылы “Бөйрөктүн клиникалык-функционалдык абалы жана ичегиси сайгылашып ооруган оорулуулардагы система” деген темада кандидаттык диссертациясын жактаган. А. Ч. Усупбаев жогорку квалификациядагы хирург-уролог, Бүткүл дүйнөлүк жана Европалык урологдор ассоциациясынын мүчөсү, Кыргыз Республикасынын Врач-урологдор ассоциациясынын президенти. Ал 12 жылдан бери саламаттык сактоо жаатында иштейт жана Кыргыз Республикасынын саламаттык сактоосунун жана эл агартуусунун отличниги. 2006-жылы КР Ардак грамотасы менен сыйланган. 2011-жылы “Кыргыз Республикасынын эмгек сиңирген врачы” жана И. К. Ахунбаев атындагы академиялык сыйлыктын ээси болгон.

Анын жетекчилигинде 2 доктордук, 15 кандидаттык диссертация корголгон. Анын 256 илимий иши, 5 монографиясы, 1 окуу китеби, 31 методикалык сунуштамасы жарык көргөн, 2 автордук күбөлүктүн, ойлоп табууга 22 патенттин, рационализатордук сунуштарга 18 күбөлүктүн ээси.

2001-жылдан баштап И. Ахунбаев атындагы Кыргыз мамлекеттик медициналык академиянын М. Т. Тыналиев атындагы урология жана андрология кафедрасынын башчысы болуп саналат.

А. Ч. Усупбаев Евразия патенттик уюмунун В. Блинников атындагы “Ойлоп табуучулук жана патент ишине кошкон салымы үчүн” сыйлыгына татыган.

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК СТРАТЕГИЯ

Ө. Козубаев,

*Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө
караштуу интеллектуалдык менчик жана
инновациялар мамлекеттик кызматынын
инновациялар жана стратегиялык өнүгүү
башкармалыгынын башчысы*

Дүйнөдө глобалдашуу процесси улам өрчүгөн сайын, мамлекеттер аралык экономикалык атаандаштык ошончолук күчөй бере тургандыгын азыркы доордун тарыхы таасын тастыктап жатат. Ал эми атаандаштарды артка калтырып, ишенимдүү түрдө алдыга озуп чыгууну камсыздоочу бирден-бир каражат болуп баягы эле илгертен айтылып келаткан илимий-техникалык прогресс эсептелээри айтпаса да белгилүү. Себеби адамзаттын алмустанан берки тарыхы жаңы ачылыштар аркылуу алдыга жылып келаткандыгын, мисалы, 5 миң жыл мурда дөңгөлөктү ойлоп тапкандыгын эле айтсак, илимий-прогресстин күчү канчалык экендигин

иштетүүнү баштады. Айта кетчү сөз, АКШнын Калифорния штатындагы Кремний өрөөнү же Силикон өрөөнү деген ат менен белгилүү болгон борбор президенттин демилгеси же административдик кийлигишүүсүз эле 20-кылымдын 30-жылдарынын ортосунда негизинен айыл чарбасы менен алектенген артта калган Санта-Клара округундагы азыркы атактуу Стэнфорд университетинде башталган. Ал эми 1951-жылы Стэнфорд университетинде биринчи технопарк түзүлгөн. Азыр көндүмгө айланган микропроцессорлор, компьютерлер, музыкалык синтезаторлор, iPod жана iPhoneдор ошол жактан башталган. Азыр ал жерде улам ачылып-жабылып турган майда бараттарын айтпаганда 7000 ден ашуун ири компаниялар жана фирмалар жаңы технологиялык өндүрүшкө таянып иш алып барышат. Азыр АКШда ойлоп табууларга патент алуу боюнча ошол өрөөндө жайгашкан Сан-Хосе шаары

Дагы бир маселе – өлкөбүздөгү ойлоп табуучуларды өз сунуштарын пайдалуу сатканга, ал эми ишкерлерди ошол сунуштарды колдонуп жаңы технологиялык өндүрүштү түзүүгө үйрөтүү.

көзгө таасын урунат. Демек ар бир өзүн сыйлаган мамлекет азыр “инновация” деген бир термин менен туюнтулуп турган жаңычылдыкты үзгүлтүксүз колдоого алып турууга тийиш экендигин дайыма көңүлдүн борборунда кармап келет. Анткени илимий прогресс экономикалык прогресстин, күч-кубаттын ажырагыс бөлүгү, экөө бири-бирин шарттап жана толуктап турат. Экономиканын өнүгүшүндө инновациялык фактордун талашсыз баалуулугун азыр Азия, Америка, Европа мамлекеттери толук таанып, өнүгүүнүн бирден-бир маанилүү ачкычы катары пайдаланып жатышат. Ал гана эмес нанотехнология деген сыяктуу бүтүн багыттар өнүгүп бара жатат. Буга чейин жаратылыш байлыктарын байма-бай сатып казынаны толтуруу, башкача айтканда экстенсивдүү экономикалык өнүгүү формасына таянып келген Россия да азыр буга чейин АКШда, Англияда, ал гана эмес Индияда, Турцияда түзүлүп калган инновациялык моделдерди үлгү тутуп президент Д. А. Медведевдин түздөн-түз демилгеси менен Сколково сыяктуу жаңы илимий-технологиялык борборлорду түзүп

биринчи орунду ээлесе, Санноевил шаары экинчи орунда турат.

Албетте, Кыргызстандын экономикасы менен АКШнын же Россиянын экономикаларын салыштырып болбойт. Бирок Кыргызстандын инновациялык өнүгүүгө шарты жок деп да айта албайбыз. Бизде жаратылыш кен байлыктары да, совет доорунда дурустап түптөлгөн илимий интеллектуалдык потенциал да бар. СССР оодарылган соң Кыргызстан Шериктеш өлкөлөрдүн ичинде биринчилерден болуп инновациялык борбор түзүп, 1999-жылы “Инновациялык ишкердик жөнүндө” мыйзам кабыл алынып, 2003- жылы Кыргыз Республикасынын Өкмөтү “2003-2005-жылдарга Кыргыз Республикасындагы мамлекеттик инновациялык саясат” Концепциясын иштеп чыгып, атайын токтому менен бекитип, ошол эле 2003- жылы Өкмөт өзүнүн токтому менен “Мамлекеттик инновациялык фонд жөнүндө” Жобону да бекиткен. Мыйзамдык жагынан алганда биздин өлкөдө инновациялык багытта кадам эрте ташталган. Кеп ошолорду кантип натыйжалуу пайдалансак болот? Азыр ушул аталган

ресурстар реалдуу кирешелерди табууга, инвестицияларды тартууга өбөлгө боло алабы? Тилекке каршы, мамлекетибиздин инновациялык багыты каржылоого мүмкүнчүлүгү чектелүү экендиги белгилүү. Бирок мамлекет өлкөдөгү илимпоздордун, ойлоп табуучулардын жана өндүрүштүн ортосунда бир тутумдашкан иш алып барууну жолго коюу мүмкүнчүлүгүнө ээ. Мисалы, өндүрүшкө зарыл болгон жаңычыл сунуштарды коммерциялаштыруу, айрыкча чакан жана орто ишканаларды түзүү менен өнөр жай өндүрүшүн жолго коюу багытында. Дагы бир маселе – өлкөбүздөгү ойлоп табуучуларды өз сунуштарын пайдалуу сатканга, ал эми ишкерлерди ошол сунуштарды колдонуп жаңы технологиялык өндүрүштү түзүүгө үйрөтүү. Өндүрүш ошол баскычында токтоп калбастан кайрадан жаңы сунуштарга өзү заказ берип, өзүн өзү өркүндөтүүгө жол тапса. Ошондо гана атаандаштыкка туруктуу болгон продукцияларды чыгарууга болот. Албетте мындай натыйжага дүйнөлүк практика көрсөткөндөй жаңы технологияларсыз жана менеджменттин учурга ылайык үлгүлөрүн колдонмоюнча жетишүү кыйын.

Буга чейин да, бүгүнкү күнү да биздин мамлекетте инновацияны колдонууга көпчүлүк ишкерлер кызыкдар. Эмне кылып, эмнеден башташ керек? Инновация менен көптөр алек, бирок эч кандай натыйжа көрүнбөйт. Бүгүнкү күнү инновация боюнча бир топ мекемелер мамлекеттик инновациялык саясатты иштеп жатабыз деген менен көрүнүктүү иш жок.

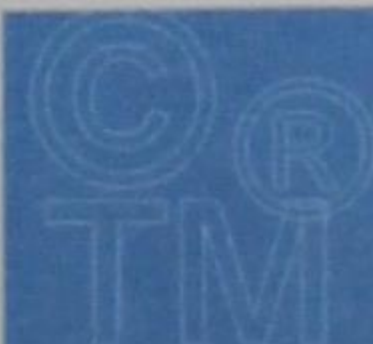
Өлкөбүздө Улуттук илимдер академиясы өзүнчө иш алып барып, инновация боюнча баарын кагаз бетине шурудай тизип койгон. Билим берүү жана илим министрлигинин илимий иштер боюнча башкармалыгы да ошол ишти кайталайт. Кыргызпатентке да инновациялык милдет жүктөлүп, бул багытта ишти колго алалы деп эки көзү төрт. Мекеме Өкмөттүн акыркы түзүмдүк өзгөртүүлөрүнө чейин эле өз убагында жакшы иш аракеттерди баштаган. Себеби канча кызыктуу патенттер берилгендигин билет жана ойлоп табуучулардын максатын түшүнөт. Ушул аталган мекемелер чогулуп бирдиктүү мамлекеттик инновациялык саясатты жүргүзсө бир натыйжа болоор эле. Мамлекеттин инновацияны өнүктүрөлү деген максатын ушундан баштасак оң болмок. Бул иш биздин “инновациялык маданияттын” баштапкы этабы болорунда шек жок. Себеби азыр инновациялык өнүгүүдөн башка жол жок.

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы (Кыргызпатент) жылына жүздөн ашуун ойлоп табууларды каттоодон өткөрүп, алардын ээлерине патенттерди берет. Айта кетчү сөз, алардын саны жылдан жылга арбып барат. Бирок акыл эмгегинин ажайып туундусу болгон ошол ойлоп табуулардын кийинки тагдыры кандай? деген ордундуу суроо оркоюп турат. Адатта алар китеп текчелеринде гана кала берет, өндүрүшкө жетпейт. Ал эми ошолордун аз гана бөлүгү өндүрүшкө жеткенде да Кыргызстанда дары-дармектерди, экологиялык жактан таза жер семирткичтерди, жаңычыл технологиялык жабдууларды ж.б. чыгарууга болот эле. Маселе ошолорду ким чыгарат?

Албетте жаңы өндүрүштү жолго коюуга акча каражаттарынан сырткары, белгилүү бир даражада тобокелчилик да керек. Мындайда дүйнөлүк практикада колдонулуп жүргөн жолдордун бири – атайын инновациялык фонддор түзүлүп, алар бизнес (ишкердик) менен илимий-техникалык субъекттердин ортосунда координациялоо ишин жүргүзөт.

Кыргызстанда “2012-2016-жылдарда Кыргыз Республикасынын интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы” иштелип чыгып, өткөн жылы Өкмөт тарабынан бекитилген. Бул документти түзүүдө Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун методикалык жана практикалык жардамын айтпай коюуга болбойт.

Бул өңүттө Кыргызпатент да пассивдүү байкоочулук позицияны ээлеп, эч аракеттерди жасабай күтүп туруп калган жок. Бул багытта иш чаралар мурда эле башталгандыгын айта кетүү абзел. Шериктеш өлкөлөрдүн ичинен биринчи болуп, Кыргызстанда “2012-2016-жылдарда Кыргыз Республикасынын интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы” иштелип чыгып, өткөн жылы Өкмөт тарабынан бекитилген. Бул документти түзүүдө Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун методикалык жана практикалык жардамын айтпай коюуга болбойт. Аталган стратегиянын алкагында инновациялык иштерге да көп көңүл бурулат.

ЭВРИСТИКАЛЫК ЧЫГАРМАЧЫЛЫКТЫН АРТЫКЧЫЛЫКТАРЫ

*В.Д. Даровских,
И. Раззаков атындагы
КМТУнун профессору*

Ийгилик – бул адамдын ой жүгүртүү ишмердүүлүгүнүн синтездик продукту

Анын инсанды өркүндөөгө активдүү жана үзгүлтүксүз өбөлгөлөөсүнөн улам, инновациялык ишмердүүлүгүндө алгоритмдик амалдарга салыштырмалуу артыкчылыктарга ээ болгон эвристикалык чыгармачылык процессинин мүнөздөмөлөрү каралып чыккан.

Инновациялык процессте ийгиликке жетишүү үчүн адамдын түшүнүү сыяктуу сапаты зарыл, башкача айтканда бир жагынан ой жүгүртүү жана башка жагынан андан натыйжаларды алуу жөндөмдүүлүгү сыяктууларды түшүндүрүүгө билимди калыптандыруу аркылуу натыйжалуулукка активдүү таасир берүүчүлөрдүн бардыгы.

Жаратуу процессинде, эреже катары аз аткаруучу, көптөгөн иштер, атаандаштар, бирдей укуктуу субъектилер, директивалуу көрсөтмөлөр, керектөөчүлөр, документтештирүү болот. Аларды камтыгандардын тартибине болгон байланыштардын саны мүмкүнчүлүк санынан жогору, ал эми маселени чечүү процесстери мында техникалык, экономикалык же социалдык разрядынан өтүп, системотехникалык же синергетикалык болуп калат.

Мында иштин максаты конкреттүү ички максаты, процесстери же максатка багытталган өз ара иштешүү болгон долбоорду эң мыкты түрдө жаратууда жана бул толугу менен аныкталган эмес, анткени “эң мыкты түрдө” деген сөз эмнени түшүндүрүп турганы белгисиз.

Инсандын интеллекти ушул сыяктуу иштер жана идеяларды ишке ашыруу мүмкүнчүлүктөрү үчүн зарыл болгон айрым белгилерге ээ. Биринчиден, бул изилдөөлөргө жөндөмдүүлүгү жана болжолдонгон сыйакыларга карабастан иштөөгө даяр тургандыгы. Издөө ишине жөндөмдүү адамды иштин өзү ойлондурут, кызыктырат, өзүнө тартат жана ал бул жумушта иштегенге төлөп дагы берүүгө даяр. Изилдөөчүлөр, эреже катары көптү билүүгө тырышуу жөндөмдүүлүгүнө ээ болгон өзгөчө таланттуу адамдар болушат.

Чыгармачыл таланттуу адамдардын барыдан мурда, процесске жана жеке өзүнүн эмгегинин натыйжаларына карата айрым учурда канааттанбай калган учурлары дагы болот.

Эгер адам өз жетишкендиктерин кийинки жетишкендиктерге карата баскыч, изденүүнүн жаңы

этабына өбөлгө түзүү катары караса, бул жөнөкөй көзөмөлдөөдөгү артыкчылыктуу сапаттары болбогондугун ачык эле көрсөтүп турат. Мындай учурда адам диалектикада системалык ыкманы аныктай турган мыйзамдарды калыптандыруу принциптери боюнча иштейт. Өзүнүн катчылыктарына, илимде жана билим алган тажрыйбаларында топтогон авторитетине карата нааразы боло баштайт дагы, бул жаңы идеяларды ишке ашыруунун зарылчылыгына алып келет. Анткени өзүн-өзү сыңдоо акыл-эстүү адамдын туура жүрүм-турумун билдирет.

Таланттуу адам орточо жөндөмдүү адамга караганда, мурдагы билимди азыраак баалайт. Ал мурдагы билимге негизинен, алдыга карай жылуунун шарты катары гана карайт; ал жаңы маселелерди чечүү үчүн зарыл болгондуктан, ага кайрылат; мурдагы билимдин жетишсиз экендигин башкаларга караганда мыкты билет жана аларды жеңүү үчүн бардык күчүн жумшайт. Таланттуу адам тез эле кубаттап, жактырып кете албайт, ал кооптонуп турат. Билимге болгон канааттанбагандык, анын аныктыгына, маанилүүлүгүнө шектенүү жана практикада колдонуу качан гана билимди сенектиктен сактаган милдет аткарылган учурда, интеллекттин өнүгүүсүнүн жетишерлик жогорку деңгээлинин белгисин билдирет.

Эгер адам ишти оптимисттик көз караш менен карап, иштесе анда бул ийгиликке болгон баамдоосу негизделген байкалбаган жөндөмдүүлүгүнүн сырткы көрүнүшү болуп эсептелинет. Оптимизм тажрыйбанын натыйжасы, ал ийгиликтин негизи капысынан жолунун ачылып кетиши эмес, интеллекттин атайын сапаттарынын болушу экендигин тастыктайт. Оптимизм эреже катары, тобокелдик жөндөмдүүлүгүнө карата пайда болот. Илим канчалык өркүндөгүн сайын, ал ошончолук тобокелдикти талап кылат. Билим укмуштуудай ылдамдык менен өркүндөп жатат жана аны өздөштүрүү кыйынчылык келтирүүдө. Изилдөө жүргүзгөнчө, ал белгилүү болгонду кайталоо эмеспи деген ой жаралат. Мындай учурда тобокелдик ишенимдүүлүктүн көрсөткүчү катары эсептелинет, анткени мында маселени өзгөчө чечүүнү табууга мүмкүнчүлүк болот. Бирок ушундай ишенимдүүлүктүн артынан көпчүлүк учурда, интеллекттин жетишерлик жогору өнүккөн дарамети турат.

Интеллекттин жалпы функциясын табуу үчүн субъектиге аракеттердин көптөгөн ыкмаларын пай-

даланышы зарыл, ал эми бир нече интеллекттердин өнүгүшүн салыштыруу үчүн ушул ыкмаларды тандоону стандартташтыруу талап кылынмак. Мында тестирлөөгө чейин субъектиде аракеттердин ушул ыкмалары тууралуу билүүсү же түшүнүүсү болбойт. Ушундан улам, чыгармачылык эмгектин ыкмаларынын алгоритмизациясын актуалдуу жана стандарттык эмес маселелерди чечүү үчүн адистерди даярдоонун татаалдыгын объективдүү деп тааныбай коюуну түшүндүрүү керек.

Татаалдыгынан же маалыматтын жетишсиздигинен алардын колдонулушунун чектерин так көрсөтүү жана кетирилген каталарга баа берүү мүмкүн болбогон учурда, маселелерди чечүүнүн ыкмалары эвристикалык болуп эсептелинет. Эвристикалык ыкмаларды пайда кылууда негизги болуп чечүүнүн өз ара байланышкан компонентин издөө жол-жобосу эсептелинет, ал чечүү (чыгаруу) жана анын жалгыз экендиги жөнүндө тиешелүү алгоритмдин жана кандайдыр-бир маалыматтардын жок болгон шартында башталат. Адамдын чечим кабыл алуу сыяктуу өзгөчө жөндөмдүүлүгү башкаруунун заманбап жана келечектеги системаларында аны алмаштыргыс кылууда. Мында, автоматташтыруунун деңгээли канчалык жогору болсо, конкреттүү процессти жетектеген оператор-адамга ошончолук чоң жоопкерчилик жүктөлөт. Ошондуктан адамдын эвристикалык ой жүгүртүү жөндөмдүүлүгү жана ылайыгына карата ушул жөндөмдүүлүктөрүн ишке ашыруу ыкмалары сыяктуу өзгөчө мүмкүнчүлүктөрүн билүүнү талап кылат. Эвристикалык жол-жобону, анын калыптанышын жана катуу талаптагыдай чыгаруу классына жакындатууну сандык баяндоонун варианттарынын бири ыктымалдык теория болду. Ушуну менен илимдин тарыхы кайталанууда, мында адамдын билим деңгээлинин өнүгүү схемасы белгилүү: билим топтоо жана системага салуу – туюп билүүнү иштеп чыгуу (эвристика), - процеске түшүнүк берүү – алгоритмизация. Так ошондуктан, эвристикалык долбоорлоо түйшүктүү эмгекти көп талап кылбайт.

Эвристиканын артыкчылыктары изилдөөчүлөр үчүн алардын кесиптик иштеринде анын кызыктыргычтыгын билдирет. Ошол артыкчылыктарын белгилей кетели:

- бекем (убакытты кетирбестен) максаттуу түзүлүш;
- алдын ала тапшырмалардын (алгоритмдердин) жоктугу;
- көбөйтүү же эске тутуунун алдында чечимдин артыкчылыгы;
- системотехникалык ыкма;
- изилдөө объектинин жүрүм-турумунун жана эволюциясынын статикалык жана динамикалык баяндоолорунун үстүндө иштөө;
- диалектикалык карама-каршылыктарды үзгүлтүксүз издөө;

- идеяларды ишке ашыруунун өсүүчү интенсификациясы;
- убагында чечүүнүн табылбаган вариантын талдоо мүмкүнчүлүгү;
- гипотезалардын ашык банкы;
- чечимди табууда түйшүктүү жумуштун аз талап кылынышы;
- чечимдин топтомдуу өзгөчөлүүлүгү;
- натыйжалардын жана жол-жоболордун кийинки алгоритмдештирүү мүмкүнчүлүгү;
- топтолгон маалыматтан баш тартуу жана биротоло жаңы максаттуу натыйжаларды алууга өтүү жөндөмдүүлүгү;
- итеративдик жана уюштуруучу ыкмалар менен макулдашуу;
- акыл-эсин өнүктүрүүдөн интеллектуалдык чыгармачылыкты карай өзүнө билим берүүнү актуалдаштыруу;
- чечим үчүн чечкиндүүлүк жана жеке жоопкерчилик тартуу;
- деградация факторлорунун жана процесстеринин жоктугу;
- издөөнү децентрализациялоодо чечимди борбордоштуруу жана чечимдерде абсолюттуулукту четтетүү;
- аткаруучулардын маалыматтык жана ыкчам иштеринде тез аракеттенүүсү жана алардын өз жүрүм-турумунда ишенимдүү болушу;
- техника деңгээлин, чечиле турган маселенин келерки натыйжасын божомолдоо;
- чечимдин неаддитивдүүлүгүнө жана эмергенттүүлүгүнө жетишүү жана чечимди түшүнүп туруп, жөнөкөйлөтүү;
- чечимдерде максатка багытталган канааттанбагандык жана умтулуунун өзгөрмөлүүлүгүнүн негиздүүлүгү;
- жаңы натыйжаларга карай умтулуунун өзгөрмөлүүлүгүндө максаттын объективдүүлүгү, ага жетүү үчүн чечилген маселе бар;
- максаттардын, идеялардын, идеалдардын жана өзүнүн активдүүлүгүн тынымсыз көрсөтүү;
- идеалга бир калыпта жылдыруу жана идеяларга муктаждыктардын көбөйүшү;
- тандоо жагдайында курамдарын жана параметрлерин билдирген билүүнүн, түшүнүүнүн, эске тутуунун, ишенгендиктин, божомолдуктун салыштырма баалоосунун, натыйжалуулуктун, моделди түзүүнүн бир убакытта болгондугу жана бири-бирине көз карандылыгы;
- азыр болгонду жана боло тургандын аныктамаларында маселе чечүү методологияларын бир типке келтирүү;
- мурдагы максатка жетүүнүн жаңы ыкмасын же көнүмүш ыкманы колдонуу аркылуу алынган жаңы натыйжаны алууга кепилдик берүү;
- тапшырма боюнча өзү түшүнүүнүн алдында чыгармачылык артыкчылык;

- анын бир кыйла ички касиеттеринде ыкманын туруктуулугу.

Эвристикалык процессте максат түшүнүгү натыйжа түшүнүгүнө окшош эмес. Мында себептеринин каражаттар менен болгон өз ара аракеттенүүсү зарыл болгон натыйжага гана эмес, башында божомолдонгон натыйжага туура келбеген андагы жаңы сапатка алып келет дагы, анык натыйжа деген түшүнүктө чагылдырылат. Ушундан улам, бул жетишкендик натыйжанын (жыйынтыгы) бөлүгү гана боло алат, ал эми калганы аткаруучу үчүн өзгөчө көйгөй болуп калат.

Бул максаттын өзү субъект тарабынан топтому, бир бүтүн сыяктуу кабыл алынат. Бирок максаттын дифференциациялоо жана декомпозициянын же интеграциялоонун кайра кайтуу ыкмаларын билүү талап кылынган натыйжага жетүүнү тездетет.

Максат-тапшырма сыяктуу болжолдуу максат коюлган практика үчүн материалдаштыруунун зарыл болгон түрү келип чыгат. Аспап сыяктуу анын болушу менен жана процесс сыяктуу анын колдонулушу менен максаттуу өнүгүүнүн циклдарын башкаруу мүмкүнчүлүгү келип чыгат. Андан кийин объектинин анын критерийлери менен байланышкан абалын иштеп чыгууну талап кылуучу долбоордун жалпы кызыкчылыгын калыптандыруучу жана айкалыштырган максаттар-багыттар келип чыгат. Долбоордун ички абалына кошумча мүмкүнчүлүктөрдү жумшоо жана башка долбоорлор менен өз ара иштешүүдө анын системалык абалын күчөтүү үчүн долбоорго мындан ары өбөлгө түзүүнү иштеп чыгуу үчүн теңдештик, туруктуулук жана бирдиктүүлүк максатында объективдүү муктаждыктын орду бар.

Мында технологиялык, конструктордук жана башкаруу чечимдери “чатырчалар” ойлоп табуулардын принциби боюнча аткарылат. Мисалы.

Станок-робот түрүндөгү система: роботтоштурулган топтом; роботтун модулдары; бир, эки, үч позициялуу кыпчыгычтар; объектилердин кыскачтарын күчөтүүнү жөнгө салгыч; жүктөөчү, чекене берүү үчүн, объектилерди байланышсыз багытка салуучу, максаттуу механизмдердин кыймылынын режимин башкаруучу түзүлүштөр, багытка салуучу аппараттар; манипулятордун иштөөсүнүн жаңылыштыгын өлчөөнүн пневматикалык бөлүштүргүчүнүн тез кыймылын каттоочу; роботтун энергомагистралы.

Металлдардын жана алардын эритмелеринин изотермалык майышуусунун системасы: технологиялык система; роботтор; жылуулук обочолоочу кыскач; дайындамаларды ысытуучу меш; бир жана көп операция жасоочу кыскач-блок; кыскачта штамптарды алмаштыруу үчүн түзүлүш; сымды фильерсиз чоюнун ыкмасы; максаттуу механизмдердин кыймылынын режимин башкаруу түзүлүшү.

Панелдерди ширетүүнүн позициясы: тоголокч; токтоткучтан тунукени ажыратуу механизми; көзөлгөн вакуумдук кыскач; ийилме көзөлгөн вакуумдук кыскач; басымды жөнгө салгыч.

Ширетүүчү электроддордун сызыгы: электроддун ылдамдыгын жөнгө салгычтар; сызыктын кыймылдык параметрлерин теңдөөнү жөнгө салгыч; ысытып иштетүү меши; электроддордун магазини (топтогуч жана дозатор).

Күкүм металлургиянын ыкмасы менен буюмдарды жасап чыгаруу системасы: технологиялык система; көчүрмөлөөчү манипулятор; конвейер; көнүккөн кыскач.

Максаттуу адистештирүүнүн технологиялык системасы: ийкемдүү өндүрүштүк системалар; автоматташтырылган завод; роботтордун ийкемдүү системаны жөнгө салуу ыкмасы; ийкемдүү системанын иштетүү позицияларын башкаруунун ыкмасы; системанын максаттуу механизмдерин иштетүүнүн узактыгын жөнгө салуу ыкмасы; тарыткычтар; көп позициялуу жана өлчөөчү кыскач; роботтор; ийкемдүү өндүрүштүк модуль; ЭЭМде эсеп-кысаптарды унификациялоо; ЭЭМде көп байланыштуу структураны эсептөө; навалдан бойшакекти чыгаруу механизми; таякча менен өткөргүч; тетиктерди чекене берүү механизми.

Микротехнологиялар: микроманипулятор; микроманипуляторду башкаруунун ыкмасы; тейлене турган объектини дефектоскопиядан өткөрүү ыкмасы; навигациянын билдиргичи; микросоргуч; интеллектуалдык мехатрондук модуль; мехатрондук модуль; роботту призманын менен цилиндрдин кесип өткөн кырлары жана цилиндр менен сферанын үстүңкү беттери боюнча жылдыруу ыкмалары; роботтун борборчеттик аракетин генерациялоо ыкмасы; токтотууга багыттоочу жөнгө салгыч.

МПКнын катышуучу класстары: B21, B23, B25, B30, F15, F16, G01, G05.

Иштелмелердин топтому экономикалык системанын гомогендик индустрияга өтүүнүн ыкмасын берет, анын идеясы ондогон жылдар колдонулуп келген технологиялардан кылымга багытталган технологияларга өтүү мүмкүнчүлүгүн караштырат. Ыкманын принциби жөнгө салынуусуна эмес, натыйжасына карайт жана көп байланыштуу автоматташтырылган өндүрүштөрдүн эмергенттик активдүүлүк касиети жана башкаруудагы жаңы сапаттары менен гомогендик модулдук индустрияга алып келет.

Бул баяндоо системалык деңгээлдин көптүрдүү, кылдат жана татаал стохастикалык көйгөйлөрдү өтө объективдүү изилдөөнү жеңилдетпейт, бирок ийгилик менен коштолгон учурда, мындай изилдөөгө мүмкүндүк берет жана ойлоп табуучулук коомдун чыгармачылык активдүүлүгүнүн элементи катары бардык жерде колдонулат. Анткени жаңылыкты алууга болгон муктаждык А.С. Кларктын жөнөкөй айтуусунда белгиленген: “Илгерилөөнү жандаган бардык тескери көрүнүштөрдү жеңүүнүн жалгыз каражаты болуп илгерилөөнүн өзү эсептелинет”.

ОЙЛОП ТАБУУЛАРДЫ КОММЕРЦИЯЛАШТЫРУУ МАСЕЛЕСИНЕ КАРАТА

Осмонов Ы. Ж., т. и. д., профессор,

Токтоналиев Б. С.

К.И.Скрябин атындагы Кыргыз улуттук агрардык университети

Бул макалада ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун жана инновациялык ишмердүүлүктүн ортосундагы өз-ара байланыш ачылып көрсөтүлдү. Келечектүү ойлоп табууларды тандап алуу жана аларды баалоо, ошондой эле Кыргызстанда инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүү маселелери козголду.

Азыркы шарттарда, адамдын интеллектуалдык ишмердүүлүгүнүн натыйжалары эл аралык аренада мамлекеттин абалын аныктоочу эң маанилүү факторлордун бири болуп калды. Акыркы жылдары өнөр жайы өнүккөн чет өлкөлөр илимий-изилдөөлөрдү жана тажрыйба-конструктордук иштелмелерди (ИИТКИ) өнөр жайында өздөштүрүүгө көмөк берүүгө уламдан-улам көбүрөөк көңүл буруп жаткандыгы кокусунан эмес. ИИТКИнин натыйжаларын коммерциялаштыруу боюнча маселелерди чечүү мыйзамдык, ченемдик жана методикалык базаны калыптандырууга байланыштуу.

Атайын басылмаларда жана мезгилдүү басма сөздө акыркы мезгилде ИИТКИнин натыйжаларын жана интеллектуалдык менчиктин башка объектилерин коммерциялаштырууга карата адистердин кеңири чөйрөсүнүн ар кандай пикирлерин чагылдыруучу көптөгөн материалдар жарыяланды. Бул жагдайда адамдын интеллектуалдык эмгегинин негизги объектиси катары ойлоп табууларды коммерциялаштыруу маселеси белгилүү бир кызыгууларды жаратат.

Дүйнөлүк практика келечектүү ойлоп табууларды табуу төмөнкү эки өз-ара байланыштуу, этаптуу маселелерди чечүүнү караштыргандыгын көрсөтөт: «Келечектүү ойлоп табуулар» маалымат базасын түзүү, келечектүү ойлоп табууларды коммерциялаштыруу.

Бул маселелер этап менен чечилет жана интеллектуалдык менчик объектиси катары ойлоп табууларды баалоо маселесине тыгыз байланыштуу, б.а. келечектүү ойлоп табууларды табуу аларды коммерциялаштыруунун биринчи жана абдан маанилүү этабы болуп эсептелет. Анткени техникалык чечим катары патентти изилдөөсүз инновациялык ишмердүүлүктү андан ары ийгиликтүү өнүктүрүүгө болбойт.

Ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун негизги милдети бул дүйнөлүк жана ички рыноктордо техниканын же продукциянын атаандаштык-

ка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу. Ойлоп табуулар интеллектуалдык менчиктин башка объектилери сыяктуу эле рыноктук экономиканын куралы катары кызмат кылат.

Бул жерде толук объективдүү суроо келип чыгат: техниканын же продукциянын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу үчүн кандай ойлоп табууну пайдалануу керек? Техникалык деңгээли жогору ойлоп табууларды пайдалануу керек.

Ошентип, жаңы маселени чечүү, б. а. келечектүү ойлоп табууларды табуу алардын техникалык деңгээлин баалоону караштырат. Ал эми салыштырмалуу чоңдук катары ойлоп табуунун техникалык деңгээлин баалоо, атаандаштыкка жөндөмдүүлүк көрсөткүчтөрүнүн негизинде ишке ашырылат.

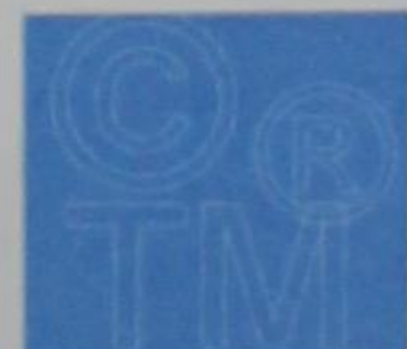
Рынок шарттарында атаандаштыкка жөндөмдүүлүк көрсөткүчтөрү бир аз кеңейгендигин белгилөө керек. Жалпы кабыл алган көрсөткүчтөр менен катар жаңы материалдарды пайдалануунун деңгээли, эргономикалык максатка багыттуулугу, эстетикалуулугу, колдонуу коопсуздугу, жаңыландыруунун ыкчамдыгы деген сыяктуулар пайда болду.

Андан тышкары, бул көрсөткүчтөр азырынча метрдик же башка өлчөмдөргө ээ боло элек, бул ойлоп табуулардын техникалык деңгээлин баалоодо аларды пайдаланууну кыйындатат.

Ошентип, ойлоп табуулардын техникалык деңгээлин баалоо аларды коммерциялаштырууда маанилүү звено болуп эсептелет. Баалоонун эки түрү бар: семантикалык жана прагматикалык баалоолор.

Семантикалык баалоо, бул патентти техникалык чечим катары баалоо, бул жерде, биринчиден, ойлоп табуунун жашоо цикли такталат, бул илимий-изилдөө иштеринин деңгээлиндеги, тажрыйба-конструктордук иштердин деңгээлиндеги жана өндүрүштөгү идея болушу мүмкүн. Экинчиден, семантикалык баалоо анын техникалык мүнөздөмөлөрүнүн негизинде патенттин келечектүүлүгүн аныктоого мүмкүндүк берет, бул жерде ар бир мүнөздөмө өзүнүн салмагынын коэффициенти менен бааланат.

Семантикалык баалоодо коюлган маселеге жараша жеке ыкмаларды колдонууга болот. Маселелер төмөнкү топтордон келечектүү ойлоп

табууларды кантипи табуу керектигинен турушу мүмкүн: патент-аналогдордон; Эл аралык патенттик классификатордун (ЭПК) бөлүмчөсүнөн; ЭПКнын бөлүмүнөн. Жеке ыкмалар «максаттар багы» полииерархиялык ыкма, графтын теориясы жана математикалык аппарат кеңири пайдаланылуучу азыркы маалымат ыкмалары сыяктуу фундаменталдык теориялардын негизинде иштелип чыгышы мүмкүн.

Прагматикалык баалоо бул патенттин пайдалуулугун баалоо, бул жерде анын коммерциялык маанилүүлүгү бааланат, б. а. бул ойлоп табуу сатылуучу жана сатылып алынуучу рыноктук товарга айлана алабы, авторго гана эмес, инновациялык процесстин бардык структураларына пайда алып келе алабы.

Ошентип, бул өз-ара байланыштуу патенттик баалоолор жалпыланган бир чен-өлчөмдүн жардамы менен ишке ашырылышы мүмкүн.

Мисалы: ойлоп табуулардын техникалык деңгээлинин жалпыланган чен-өлчөмү катары «максаттар багы» полииерархиялык ыкманы пайдаланууда бирдикке келтирилген изилденүүчү көрсөткүчтөрдүн коэффиценттеринин (K_i) жана пайдалуулугунун (K_j) суммасын кабыл алууга болот.

Мында максаттык функция төмөнкүдөй көрүнүшкө ээ болот:

$$K = \sum_{i=1}^n \hat{E}_i + \sum_{j=1}^n \hat{E}_j = 1$$

Бул жерде n – көрсөткүчтөрдүн саны.

Демек, « K » чен өлчөмдөрдү бирдикке алып келген ойлоп табуу келечектүү болот.

Мындай айкалыштырууга негизденген маселени чечүү, ойлоп табууларды синтездөөдө графтык структуралардын ачыктыгынын, татаал маселелерди ар кандай ыкмалар менен чечүү мүмкүндүгүнүн артыкчылыгы менен мүнөздөлүүчү графтар теориясынын ыкмасы менен ишке ашырылат.

Статистикага ылайык, дүйнөлүк практикада ойлоп табуулардын 20–25%га чейинкиси коммерциялаштырылат жана бул көрсөткүч жыл сайын өсүүдө. Өнүккөн өлкөлөрдө (Япония, АКШ, Дания, Италия ж. б.) бул көрсөткүч 65 – 70 %га чейин жетет.

Кыргыз Республикасында ойлоп табууларды коммерциялаштыруу бир пайыздан азыраакты түзөт. Бирок, бул бизде келечектүү ойлоп

табуулар жок дегенди билдирбейт. Бизде азырынча улуттук инновациялык система жок. Инновациялык ишмердүүлүк декларацияланган мүнөзгө ээ.

Өнүккөн өлкөлөрдүн тажрыйбасы улуттук инновациялык системаны түзүүдө жалпы методология катары пайдаланылышы мүмкүн. Көптөгөн өлкөлөр: «жалпыдан жекеге карай» деген жалпы методологияны пайдаланышкан. Адегенде: «илим – өндүрүш – керектөө» деген сызыктуу ыкманы түзүшкөн. Андан кийин экинчи этапта: изилдөө, иштеп чыгуу, түзүү, өндүрүш, сатуу, тейлөө, каржылоо жана юридикалык камсыз кылуу (инновациялык процесстин бардык звенолорунун өз-ара аракеттешүүсү) деген системалуу ыкманы түзүштү.

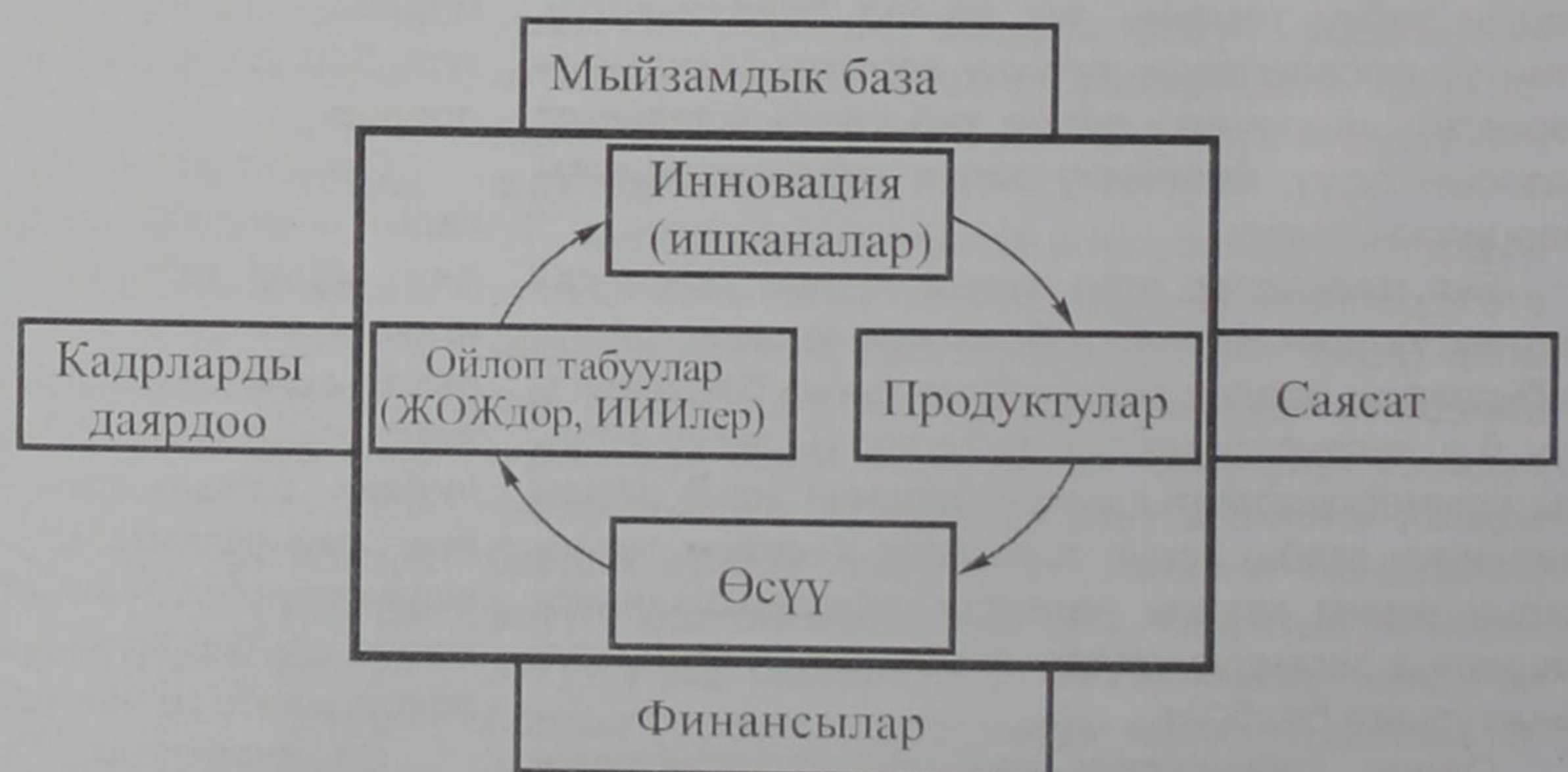
Негизинен, илим ойлоп табууларды, жаңыдан киргизүүнү сунуштоо менен, атаандаштыкка жөндөмдүүлүктү күчөтөт, ал эми ишкана инновацияны ишке ашырат.

Ойлоп табууларды коммерциялаштыруудагы мамлекеттин ролу мыйзамдарды, ченемдик жана методикалык базаны калыптандыруу жолу менен коммерциялаштыруунун (анын ичинде эл аралык коммерциялаштыруунун) механизмдерин жана шарттарын түзүүдө турат.

Тажрыйбаны талдоодо айланма цикли түрүндө ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун комплекстүү ыкмасы кыйла зор кызыгууну көрсөтөт. Бул ыкманын бир түргө келтирилген модели 1-сүрөттө көрсөтүлгөн.

Бул моделди талдоо инновациялык процесстин негизи болуп ойлоп табуулар (же интеллектуалдык менчиктин башка объектилери) эсептелээрин көрсөтөт. Андан ары инновация өсүүгө алып келүүчү жаңы атаандаштыкка жөндөмдүү продуктуларды жаратат, ал эми өсүү болсо, өз кезегинде ойлоп табуучулук ишмердүүлүккө шыктандырат жана инновацияга өбөлгө түзөт. Ушундай айланма өз ара байланышуу пайда болот.

Бул айланмалуу өз ара байланышуунун ийгиликтүү иштөөсү үчүн төмөнкү негизги масе-

1-сүрөт. Ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун бир түргө келтирилген модели

лелерди чечүү зарыл: кадрларды даярдоо, мыйзамдык базаларды иштеп чыгуу жана жакшыртуу, финансы маселелерин чечүү. Ушул маселелер мамлекеттин саясаты менен макулдашылууга тийиш.

Кыргызстандын шартында ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун моделин бир түргө келтирүүгө болобу?

Бул боюнча айрым сунуштар бар. Адегенде баштоо үчүн чакан айланманы алуу керек (мисалы: бир ишкананы). Анткени чакан айланмага ыңгайлашуунун ошол башкы милдеттерин жана маселелерин чечүү жеңил болот. Эң башкысы, чакан айланма орто айланмага өтүүгө ынандыруунун ыкмасы ж. б. катары кызмат кылат. (2-сүрөт).

Өз убагында ойлоп табууларды коммерциялаштыруунун бир түргө келтирилген моделин пайдаланган өлкөлөрдүн тажрыйбасы, бул өлкөлөр интеллектуалдык менчик объектилерин коммерциялаштыруу маселесинде лидерлер болуп калгандыгын көрсөтөт. Мисалы: Данияда экспорттун 60 %ын камсыз кылуучу, өлкөнүн фирмаларынын 40%ын камтыган фирмалар аралык кызматташтык бар.

Италияда 60 миң ири ишканаларды, ошондой эле чакан жана орто бизнестин 1 миллиондон ашуун ишканаларын бириктирүүчү индустриалдык аймактар өнүгүүдө. 200дөн ашуун индустриалдык аймактар иштейт. Азыркы учурда Италияда айрым бир буюмдун атаандаштыкка жарамдуулугу эмес, атаандаштыкка жарамдуулуктун рационалдуу системасы бар.

Россияда 63 инновациялык-технологиялык борборлор (ИТБ) жана 60ка жакын технопарктер бар.

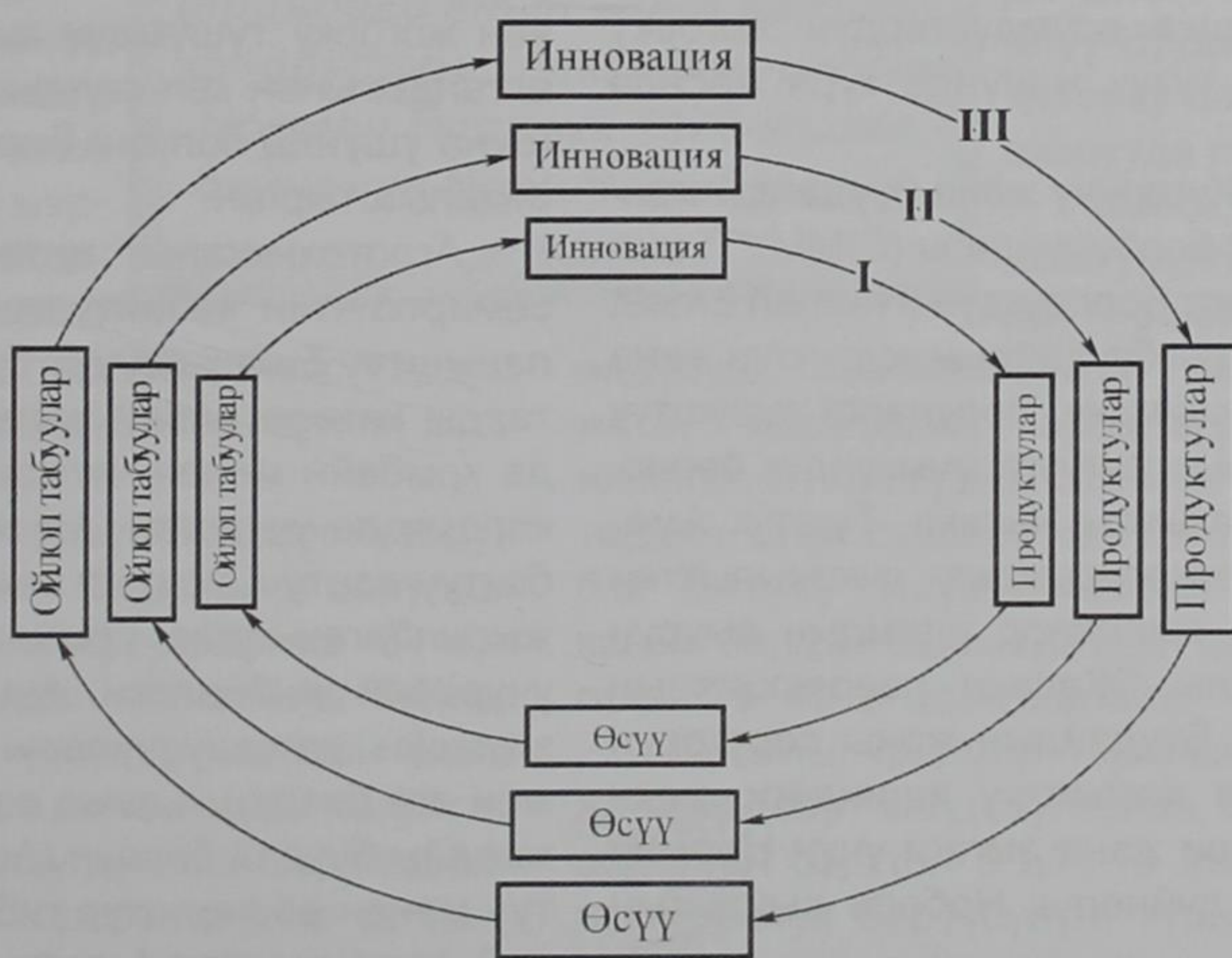
Корутундулар:

Кыргыз Республикасында көйгөй бар – бул ойлоп табууларды жана интеллектуалдык менчик объектилерин коммерциялаштыруу. Бул көйгөйдү чечүү улуттук инновациялык системаны түзүүгө жана натыйжалуу иштетүүгө көз каранды. Бизде инновациялык ишмердүүлүк системалык эмес декларациялык мүнөздү алып жүрөт.

Дүйнөлүк тажрыйба интеллектуалдык менчик объектилерин коммерциялаштыруу продукциянын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатуу рыноктук экономиканын куралы болуп эсептеле тургандыгын көрсөтүүдө.

Адабияттар:

1. Лифсон М.И. Роль изобретений в инвестиционных процессах и мотивация их использования // -2008. №11. –С. 55 – 58.
2. Скорняков Э.П. Методические рекомендации по проведению патентных исследований. –М.: ИНИЦ Роспатент, 2001. -196.
3. Соколов А.В. Метод критических технологий // Форсайт. 2007. №4. –С 64 – 75.
4. Войтович Е.И., Давыдова Е.Л. и др. Объемы охраны и эффективность коммерциализации изобретений // www. Linnik-patent.com/article 0019. Html.

2-сүрөт. Ойлоп табууларды коммерциялаштыруу процесси (I – чакан цикл; II – орто цикл; III – ири цикл).

ДАН ӨСҮМДҮКТӨРҮНҮН СОРТТОРУ ИННОВАЦИЯЛЫК ӨНҮМ КАТАРЫНДА

Джунусова М.К.,
Айыл чарба илимдеринин док-
тору, селекциячы

гилеген БУУнун Азык-түлүк програм-
масынын башчысы Джосет Ширэн.
– анын жүрөгү зор жана акылы тунук,
ал эми анын кызыгып берилүүсү жана
кайрымдуулугу дүйнөнү өзгөртүүгө
жардам берди”.

Бул сүрөт 2006-жылдын сентя-
брында тартылган (сүрөттө Норман
Борлауг оңдо экинчи). Мен Мекси-
када IPBS -2006 симпозиумунда
(International Plant Breeding Symp) бо-
луп, “Кыргызстандагы буудай селекци-
ясынын тарыхы” деген темада баянда-
ма менен чыгып сүйлөгөм. Ал өзүнүн
учагы менен учуп жетээр замат бизге
талаага келди. Буудайдын селекция-
сын өнүктүрүүнүн глобалдуу стратеги-
ясы жөнүндө айтып берди. Ал “Жашыл
революциянын” негизи тууралуу кеп
баштап, мында ал сорттун ата-энелик
формасы катарында ар түрдүү эколо-

Бардыгына белгилүү болгондой, аянттар
көбөйгөн жок, ал эми дүйнөдөгү калктын саны
тездик менен өсүүдө. Климаттын өзгөрүүсү, ачка-
чылыктын айынан ар кайсы өлкөлөрдөгү калктын
жер которуусу эл аралык коомчулуктун, окумуштуу
генетиктердин жана селекциячылардын алдында
буудайдын жана башка өсүмдүктөрдүн жогорку
түшүмдүү сортторун түзүү жөнүндө курч маселе
койду.

гиялык-географиялык тектердин генотиптерин, ал
эми эң башкысы ата-эне формаларынын бири кы-
ска сабактуулар (rht) гендеринин рецессивдик до-
норлорун жана фотомезгилдүүлүк (Ppd) гендерин
тарткандыгын жана нейтралдуу фотомезгили ме-
нен жогорку түшүмдүү кыска сабактуу сортторду
алгандыгынан кеп салды. Анын гениалдуу эмгеги
мына ушунда болгон! Бир генотипке ал 3 белгини
айкалыштырган.

50-60-жылдары Жүгөрүнү жана буудайды жак-
шыртуунун эл аралык борборундагы (CIMMYT) иш-
теринде Норман Эрнест Борлаугдун (Norman Ernest
Borlaug) инновациялары буудайдын, күрүчтүн жана
жүгөрүнүн жогорку түшүмдүү, ооруларга туруштук
берүүчү сортторун алып чыгууга мүмкүндүк берип,
алар менен Азия, Жакынкы Чыгыш, Түштүк Аме-
рика жана Африка өлкөлөрүндөгү ачкачылыктан
жапа чеккен дээрлик миллиард адамдын өмүрүн
сактап калышкан. Аны “Жашыл революциянын
атасы” деп аташкан. Буудайдын жаңы сортторун
алуу жана тажрыйба жайылтуу ишиндеги анын
ушул жетишкендиктери жана эмгеги үчүн Норман
Борлауг 1970-жылы дүйнөлүк Нобель сыйлыгын
алган.

Агротехниканы интенсификациялоого, жер
семирткичтин көбөйтүлгөн өлчөмүн себүүгө бай-
ланыштуу бийик өсүүчү буудай дан толгон машак-
тарды көтөрө албай жыгылып кала турган. Мын-
да комбайн менен чапкан учурда түшүмдүн теңи
коромжуга учураган. Ал эми буудайдын кыска са-
бактуу сорту бою пас, саманы жоон болгондуктан
жыгылбаган жана түз чаап-жыйноодо коромжуга
учурабай жыйналган. Анын баяндамасын симпо-
зиумдун катышуучулары менен талкуулаганда,
мен ага биздин кыргыз сорттору дагы узартылган
жапайы буудай башын (*Agropyrum elongatum*) тар-
туу менен обочолотуп гибриддештирүүнүн, ошон-
дой эле Безостая 1 сорту менен кыйыштыруунун
негизинде, ал эми ультракыска бутактуулуктун
булагы – которгондо “Ванька-баш көтөр” дегенди

«Норман Борлауг бүтүндөй дүйнөлүк тарыхта
эң көп адам өмүрүн сактап калды, - деп баса бел-

түшүндүрүүчү Том Пус тибет сорту менен, бирок кыска бутактуулуктун (Rht3) негизги гендери менен гана кыйыштыруунун негизинде жаратылгандыгын айтып бердим. Андан ары болжол менен ушул эле схема боюнча узак мезгилдүү селекцияны ишке ашыруу менен Эритроспермум 80, Эритроспермум 13, Эритроспермум 760, Кыял, Тилек, Адыр, Асыл, Кайрак деген сыяктуу жогорку түшүмдүү, кыска сабактуу сорттор алынгандыгын айттым. Ал ушул жөнүндө кабардар экендигин жана Том Пусту тартуу менен кыска сабактуу сортторду түзүүдө биз пионерлер болуп эсептеле тургандыгыбызды белгиледи.

Украинада дагы ушул сыяктуу иштер бар, бирок ал жакта биздегидей иш жүзүндөгү жыйынтыктар болбоптур. 1-2 сорттор жана кыска сабактуулук гендик булактар түзүлгөн экен.

Ошондуктан Н. И. Вавилов атындагы Бүткүлроссиялык өсүмдүк өстүрүүчүлүк институтунда биздин кыска сабактуулук донорлор “Кыргыз карликтери” катары катталган. Биз өз кезегинде ушул карликтерди кыска сабактуулуктун үстөмдүк кылуучу гендик булагы катары көп берип жиберген элек. Мен Норман Борлаугду 3 жолу көрдүм, аны менен 2 жолу эксперименттик талаада жолугушуу бактысы туш келди. Акыркысында мен аны Мексикада көрдүм. Ал анда 95 жашта болчу. Мен андан мындай деп сурап калдым: Сиздин узак жашооңуздуң сыры эмнеде? – Ал айтты: «Дайыма иш менен алектенүү керек». «Necessery it is very, very busy». Тилекке каршы ал мындан 3 жыл мурда кайтыш болду. Мага Мексикадан анын окуучулары почто аркылуу жазып жибериптир. Мен Мексикадагы штаб-квартирага биздин селекциячылардын атынан көңүл айтуу жөнөттүм.

Анын кызы - Лаура Борлауг Борлауг фондун түздү. Бул фонд жыл сайын буудайдын ооруларга туруктуулугу боюнча конференцияга бүткүл дүйнөдөн, өзгөчө Африкадан жана аны билген жана анын идеяларынын үстүндө иштеген бизге окшогон өлкөлөрдөн селекциячыларды чогултат. Анткени бул Норман Борлаугдун селекциясынын стратегиясы болчу. Бул конференциялар ар кандай өлкөлөрдө өткөрүлөт. Ошентип, иш жүзүндө менин бардык аспиранттарым жана талапкерлерим такшалмадан өтүштү.

Кыргыз Республикасынын селекциячылары тарабынан акыркы 20 жыл ичинде эгиндин жогорку сапаттагы көрсөткүчтөрү менен жогорку өнүмдүү сорттор жаратылды. Бул сорттордун өзгөчөлүгү болуп алардын Кыргызстандын шарттарында түзүлгөндүгү жана биздин шарттардын астында ыңгайлашуусу эсептелет. Мисалы, Европада 90-жылдарда белгилүү болгон швед селекциясынын жогорку түшүмдүү «Гнейс» сорту сыноодо жайкысын “абанын кургакчылдыгына” дуушар болуп машагында толук кандуу дан калыптанбай кала тургандыгын көрсөткөн.

Кыргызстанда өстүрүлүүчү дан өсүмдүктөрүнүн ичинен башкы азык-түлүк өсүмдүгү болуп, эгиндердин катарына алып барылган, дан эгиндеринин дүң жыйымынын жарымынан көбүн камсыз кылган, бардык айдоо аянттарынын 60%га жакынын ээлеген жумшак буудай эсептелет.

Тиешелүү агротехниканын шартында түзүлгөн жана райондоштурулган сугат жерлериндеги күздүк буудайдын сорттору гектарына 90 центнерге чейин түшүм берүүгө жөндөмдүү. Ысык-Көлдө жана башка сорт сыноо аянттарындагы сорттордон төмөнкүдөй түшүм алынган: Кыял 85,7 ц/га, Адыр – 86,4 ц/га, Тилек – 87,7 ц/га, Азиброш – 86,8 ц/га, Жамин – 87,5 ц/га, Зубков – 84,9 ц/га, Асыл – 83,7 ц/га жана Альмира – 89,6 ц/га. Адыр, Азиброш жана Тилек сорттору данынын сапаты боюнча баалуу буудайларга кирет жана жогорку сапаттагы нанды бышырууда пайдаланууга болот.

Бирок, азыркы райондоштурулган сорттор ээ болгон ошол мүмкүнчүлүктөр

өндүрүш тарабынан али толук пайдаланылбай жатат. Фермердик чарбалардын талааларында алынган эң көп түшүм техниканын, жер семирткичтердин, сугат сууларынын которуштуруп себүүнүн, б.а. жогорку түшүмдү камсыз кылуучу агротехниканын бардык ошол элементтеринин жетишсиздигинен 20- 40 ц/гадан ашпайт.

Мисалы, фермер тарабынан 10 гектар жерде жаңы сорт колдонулганда, анын түшүмдүүлүгү айдалган сорттон 5 ц/га га жогорулайт (ооруларга туруктуу берүүсүнүн, түшүмдүүлүгүнүн жогорулоосунун эсебинен), фермер ушул кошумча түшүмдүүлүктү (күйүүчү, майлоочу майларды, жер семирткичтерди ж.б. сатып алууга кетүүчү) чыгым-

50-60-жылдары Жүгөрүнү жана буудайды жакшыртуунун эл аралык борборундагы (CIMMYT) иштеринде Норман Эрнест Борлаугдун (Norman Ernest Borlaug) инновациялары буудайдын, күрүчтүн жана жүгөрүнүн жогорку түшүмдүү, ооруларга туруктуу берүүчү сортторун алып чыгууга мүмкүндүк берип, алар менен Азия, Жакынкы Чыгыш, Түштүк Америка жана Африка өлкөлөрүндөгү ачкачылыктан жапа чеккен дээрлик миллиард адамдын өмүрүн сактап калышкан. Аны “Жашыл революциянын атасы” деп аташкан. Буудайдын жаңы сортторун алуу жана тажрыйба жайылтуу ишиндеги анын ушул жетишкендиктери жана эмгеги үчүн Норман Борлауг 1970-жылы дүйнөлүк Нобель сыйлыгын алган.

дардын ошончо эле деңгээлинде алат. Акчалай эсептегенде бул 20-25 миң сомду түзөт, мында үрөндүн наркынан анча чоң эмес айырма жана селекциячыга анча чоң эмес роялти (сыйакы) пайызы чыгымдалат.

Эгерде Чүй облусунда жаңы сортту 10 миң гектар жерге сепсе, анда 1 гектарына 0,5 тоннаны кошумчалоодо 5 миң тоннага көп түшүм алынат, бул акчалай эсептегенде 20-25 млн. сомду түзөт.

Бул каражаттар мамлекеттик субсидиялардын, чет өлкөлүк гранттардын же четтен келген гуманитардык жардамдардын эсебинен эмес, дал ошол селекциячынын аркасында фермерлер тарабынан алынды.

Республиканын бардык аймактарында өстүрүлүүчү негизги жем-чөп өсүмдүктөрү болуп арпа, сулуу, тритикале жана жүгөрү эсептелет. Алардын даны, саманы жана жалбырактуу сабак массалары негизинен аш болумдуулугу жогору болгон концентрацияланган тоюттарды даярдоо үчүн пайдаланылат.

Дан эгиндерин себүүнүн жалпы түзүмүндө 150 миң гектарга жакын аянтты жаздык арпа ээлейт. Ысык өрөөндөрдө көбүнчө кайрак жерлерде себилет. Сугат жерлеринде жазгы арпа беде менен бириктирип себүү үчүн үстүнөн себилүүчү өсүмдүк катары өстүрүлөт. Акыркы жылдары республиканын талааларында Нарын 27, Нутанс 970, Таалай жана Бестам сыяктуу жаздык арпанын сорттору эгилет. Кыргызстандын айрым аймактарында ошондой эле Ардак, Кулиза жана Фархад сыяктуу күздүк арпанын сорттору айдалат.

Кыргызстанда сулуу – арпадан кийинки экинчи жер чөп өсүмдүктөрүнө кирет жана анча чоң эмес аянтты ээлейт – 5 миң гектарга чейин.

Азыркы мезгилде республикада күздүк сулуунун сорту Астор өстүрүлөт.

Тритикале – адам тарабынан буудайды кара буудай менен кайчылаштыруу аркылуу алынган биринчи дан өсүмдүк. Өзүнүн аталышын латындын «тритикум» (буудай, ал эми жалгоосу «секале» (кара буудай) деген сөзүнөн алган. Эки ботаникалык сорттун – буудай менен кара буудайдын ортосундагы гибрид болуп эсептелүү менен, тритикале алардын баалуу белгилерин айкалыштырат.

Жаңы дан өсүмдүгү катары тритикалеге карата чоң кызыгуу төмөндөгүдөй маанилүү мыкты белгилер менен шартталган: жогорку мүмкүнчүлүктүү

өнүмдүүлүк, данында жана биомассасында белоктун көптүгү, алмаштырылгыс аминокислоталарды көп камтыгандык, ооруларга комплекстүү туруктуулук. Салыштырмалуу начар, нымдуулук менен аз камсыз болгон жерлерде өнүп чыгууга жөндөмдүүлүк.

Европада, Англияда тритикаледен жасалган нан жана кондитердик азыктар бул өлкөлөрдүн элдеринде өзүнүн башкача даамы менен кеңири колдонулат.

Кыргызстанда тритикалени изилдөө жана сорттук сыноо боюнча иш 1980-жылдарда Ысык-Көл тажрыйба-селекциялык станциясынын базасында башталган. Немига жана Волат сыяктуу сорттор жаратылган жана жайылтылган.

Акыркы жылдары тритикале боюнча селекциялык иш “МИС” АЧКсынын айыл чарба өсүмдүктөрүнүн селекциясы жана үрөн өстүрүү бөлүмүнүн базасында кайтадан башталды. 2006-жылы тритикаленин эки сорту – Алеша жана Миссим райондоштурулган. Бул сорттор 80 ц/гектарга чейин түшүм берүүгө жөндөмдүү. Азыркы учурда бул сортторго фермерлердин суроо-талаптары өсүүдө.

Кыргызстанда жүгөрү – жогорку рентабелдүүлүктөгү негизги тоют өсүмдүктөрүнүн бири. Аны данга жана силоско себүү 60 миң гектарга жакын аянтты ээлейт.

Сугарылуучу – Чүй, Талас жана Фергана сыяктуу ысык өрөөндөрдө жүгөрү кыйла кеңири жайылтылган. Дан-

дын жана сүт-дүмбүл сотолуу жашыл массанын түшүмү гибриддердин жана сорттордун туура тандалып алынышына бир кыйла даражада көз каранды.

Республикада төмөнкү сорттор райондоштурулган: Чүй 62 ТВ, Ала Тоо жана Манас. Эки тараптуу (данга жана силоско) пайдаланылуучу, 120-140 ц/га данды жана 700 ц/гадан жогору силостук массаны түзүүчү Манас жаңы гибриди өзгөчө кызыгуу жаратат.

Манас жаңы гибридинин маанилүү артыкчылыгы болуп анын данында 12,6%га чейин белок камтылгандыгы эсептелет.

Кыртыштык климаттык шарттарынын абдан ар түрдүүлүгү жана вертикалдуулугу кескин билинген зоналуулугу менен айырмаланган Кыргызстан үчүн төмөнкү төрт типтеги экологиялык ийкемдүү сорттор керек:

Жаңы дан өсүмдүгү катары тритикалеге карата чоң кызыгуу төмөндөгүдөй маанилүү мыкты белгилер менен шартталган: жогорку мүмкүнчүлүктүү өнүмдүүлүк, данында жана биомассасында белоктун көптүгү, алмаштырылгыс аминокислоталарды көп камтыгандык, ооруларга комплекстүү туруктуулук. Салыштырмалуу начар, нымдуулук менен аз камсыз болгон жерлерде өнүп чыгууга жөндөмдүүлүк

а) интенсивдүүлөр – сугарылуучу дыйканчылык үчүн;

б) кайрак жерлерди иштетүүнүн кургак шарттары үчүн – тез бышуучу жана ысыкка чыдамдуулар;

в) чөйрөнүн биотикалык жана абиотикалык факторлоруна туруктуу сорттор;

г) Кенири ыңгайлашуучу, туруктуу түшүмдүүлүктүү жана данынын сапаты жогору болгон жарым интенсивдүү сорттор.

Бул талаптар буудай менен селекциялык иш жүргүзүүдө негизги багыттарды аныкташат.

Азыр Кыргызстанда кыргыз жана чет өлкөлүк селекциянын 30дан ашуун сорттору райондоштурулган.

Райондоштурулган сорттордун ичинен фермерлер ортосунда чоң белгилүүлүктү кыргыз селекциясынын сорту – Интенсивдүү факультативдүү буудай ээлейт. Ал буудай себүүнүн 60%га жакынын ээлейт. Жаңы сорттордун ичинен Кыял, Адыр, Тилек, Азиброш, Зубков, Жамин, Касиет, Альмира, Аракет, Кайрак жана Даңк сыяктуу сорттор чоң мааниге ээ.

Бардык ушул сорттор жогорку түшүмдүүлүк менен дандын жогорку сапаты жана чөйрөнүн жагымсыз факторлоруна туруктуулукту айкалыштырат.

Ошентсе да алдыда айдоого минималдуу чыгым жумшоо менен түшүмдүүлүктү турукташтыруу максатында мындан аркы изилдөөлөрдү жүргүзүү иштери турат. Азыркы учурда бул абдан маанилүү, анткени фермердик, дыйканчылык жана башка чарбалар гербициддерди, жер семирткичтерди алууга каражаттын жоктугунан потенциалдуу мүмкүнчүлүктөрдү ишке ашыра алышпайт, агротехника менен белгилүү бир мөөнөттөрдө үрөн сээп жана дан жыйнай алышпайт ж.б.

Ошондуктан селекциянын негизги милдети Кыргызстандын ар кандай кыртыштык-климаттык шарттарына экологиялык ыңгайлашкан азык-түлүк буудайынын сортторун жаратуу болуп калууда.

Үрөнчүлүк – дан өсүмдүктөрүнүн түшүмдүүлүгүн жана дүң жыйымын жогорулатуудагы эң маанилүү резервдердин бири.

Дан өсүмдүктөрүнүн сорттору чарбалык-пайдалуу сапаттарынын жыйындысы менен мүнөздөлөт, алардын массалык көбөйүү процесинде аларды сактоо – бул үрөнчүлүктүн эң башкы милдеттеринин бири. Аны чечүүдө маанилүү ролду алгачкы үрөн өндүрүү, б.а. элиталык үрөндөрдү өстүрүүнүн уюштурулушу, ыкмасы жана техника ойнойт. Элитанын сапаты бир топ мерчемде андан кийинки репродукциялардын уруктарынын баалуулуктарын алдын ала аныктайт.

Үрөнчүлүктүн негизги милдеттери – бул үрөнчүлүк чарбаларын райондоштурулган жана келечектүү сорттордун жогорку сапаттуу уруктары

менен дайыма жабдып туруу, тез көбөйтүү жана өндүрүшкө жаңыларын киргизүү.

Азыркы кезде республикада мурда иштеп келген үрөнчүлүк системасы иш жүзүндө кыйрап жок болду. Акыркы жылдары Кыргызстанда буудай себилүүчү аянттар жана алардын түшүмдүүлүгү улам барган сайын кыскаруунун үстүндө жана анын натыйжасында азык-түлүк буудай данынын дүң жыйымы азаюуда. Эгерде 2001-жылы буудай себилген оруу-жыюу аянттары 478,5 миң гектарды түзсө, 2011-жылы алар 360,3 миң гектарга чейин төмөндөгөн, же 25 пайызга кыскарган.

Ошентип мисалы, азык-түлүк буудайындагы республиканын калкынын керектөөсү 70-75%га камсыз кылынат. Кыргызстанда дан өсүмдүктөрүнүн үрөнүн өндүрүү боюнча 145 үрөнчүлүк чарба иш жүргүзөт, алардын ичинен 9 чарба алгачкы үрөнчүлүккө, 30 чарба элиталык үрөндөрдү өндүрүүгө жана 106 чарба биринчи жана экинчи репродукциядагы үрөндөрдү өндүрүүгө адистештирилген. Үрөнчүлүк чарбалары тарабынан дан эгиндеринин үрөндөрүнүн өндүрүлүшү тиешелүү кепилдиктеги сатуу рыногунун жоктугунан жана өндүрүлгөн үрөндөрдүн өздүк наркынын жогорулуугунан улам басаңдоодо.

Ушуга байланыштуу өкмөт тарабынан «2010-2014-жылдарда буудай үрөнчүлүгүн өнүктүрүү» Мамлекеттик программасы бекитилди.

Ушул Программанын жоболорунан келип чыгуу менен селекциячылардын жана үрөн өндүрүүчүлөрдүн астында төмөндөгүдөй милдеттер турат:

1. Үрөн индустриясынын мыйзамдык базасын жана үрөн саясатын өнүктүрүү.
2. Селекция жана үрөнчүлүк жаатында аймактык кызматташтыкка өбөлгө түзүү.
3. Селекциянын жана үрөнчүлүктүн ар түрдүү аспектиери боюнча дайыма өз-ара маалымат алмашуу.
4. Дан өсүмдүктөрүн өстүрүүнүн азыркы ыкмаларына адистерди окутуу.
5. Селекция жана үрөнчүлүк жаатында улуттук жана эл аралык уюмдар менен мамилелерди чыңдоо.
6. Сый акы чогултуу жолу менен селекциячыларга колдоо көрсөтүү.

Бул Программаны ийгиликтүү ишке ашыруу, селекцияны жана үрөнчүлүктү туруктуу өнүктүрүү жана айыл чарба продуктуларына калктын сурооталаптарын камсыз кылуу, айыл калкынын турмуш деңгээлин жогорулатуу, өлкөнүн азык-түлүк коопсуздугун камсыз кылуу үчүн шарттарды түзөт деп ишенем.

КИТЕПКАНАЧЫ-ПАТЕНТ ТААНУУЧУ-ИННОВАЦИЯ

Хайленко В. В.,
МПТКнын МПФсынын
башкы китепканачы-консультанты

2012-жылы Кыргызстандын эң чоң китепканаларынын бири – КРнын Мамлекеттик патенттик-техникалык китепканасына (МПТК) 45 жыл толот.

14 штаттык бирдиги бар болгон жана Республикалык илимий-техникалык китепкана деп аталган китепкананын ишмердүүлүгү Совэлчарбадан алынган техника боюнча анча чоң эмес фондду өткөрүп алуудан башталган.

Ошол эле 1967-жылы китепкананын структурасында патенттик адабият бөлүмү уюштурулган. Бул техникалык адабияттын салттуу китепканалык бөлүмү эмес болчу.

Советтер Союзунун Өнөр жай менчиги боюнча Париж союзуна кирүүсү, 1958-жылы эле анын ратификацияланышы, анын негизинде дүйнө өлкөлөрү боюнча патенттик изилдөөлөрдү-маалыматтык издөөнү жана ойлоп табууларды башкача айтканда сунушталган түзүлүштүн, технологиялык ыкманын же заттын принципалдуу жаңы экендигин мамлекеттик патенттик экспертиза тастыктоочу илимий-техникалык прогресстин фактыларын талдоону жүргүзүү, коргоо документин берүү жана анын сыпаттамасын жарыялоо мүмкүн боло турган республикалык патенттик фондду (РПФ) түзүүнүн турмуштук зарылчылыгын жаратты.

Патенттик издөөнүн өзү өлкөлөр, хронологиялык тереңдиги, коргоого жөндөмдүүлүк тематикасы боюнча так регламентти болжоштурган, РПФ ошондой эле РСТнын – Патенттик кооперация жөнүндө келишимдин өлкөлөрүнүн коргоо документинин күчүнүн мөөнөтүнөн аз эмес милдеттүү минимуму боюнча, техника жана прикладдык илимдер тематикасы боюнча универсалдуу, республиканын илимий-техникалык маалымат борборлорунун тармактар арлык жана аймактык патенттик маалымат кызматтарынын ишмердүүлүгүн уюштуруу боюнча усулдук материалдарга ылайык топтоштурулган. Алынгандар АКШнын, Япониянын, Германиянын, Улуу Британиянын, Франциянын 6 млн. ойлоп табууларынын сыпаттамаларын түзгөн.

Бүгүнкү күндө эгемендүү Кыргызстанда ар кандай максаттардагы патенттик изилдөөлөрдү жүргүзүүнүн эрежелери жөнүндө: Мамстандарт Р15,011-96 «Патенттик изилдөөлөр» деген атайын Мамстандарт таанылган жана иштеп жатат.

Анын мазмуну жана жүргүзүү тартиби ИИИлерди кайталоону четтетүү жана чыгарылган продукцияны жакшыртуу боюнча илимий жана өндүрүштүк уюмдар жана ишканалар үчүн усулдук негиз болуп калды.

Алардын штаттарына “Ойлоп табуулар жаатында мамлекеттик кызыкчылыктарды коргоону өркүндөтүү жөнүндө жана СССРде ойлоп табуучулук уюмдарын мындан ары жакшыртуу тууралуу” Өкмөттүн 14.06.62-жылдагы №607-токтому боюнча киргизилген патент таануучулар жана экономика структураларынын патент кызматтары илимий иштелмелердин техникалык деңгээлин жана товарларды өндүрүүнүн атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жогорулатууда маанилүү звено болуп калышты.

РПФнын адиси, өз негизинде китепканачы-библиограф ойлоп табууга өтүнмө берүү, экспорттук продукциянын патенттик тазалыгын текшерүү, башка өлкөлөрдө патенттердин аналогдорун алуу же лицензиялык операциялар сыяктуу ИМ боюнча зарыл болгон укуктук билимдерге ээ болууга, патенттик документтердин жана илим менен өндүрүштүн инновациялык өнүгүүсүнүн өз-ара байланыштарын түшүнүүгө, патенттик-техникалык издөөнүн жана патенттик-укуктук маалыматтын тактыгын жана толуктугун камсыз кылууга тийиш болгон.

Китепканачы-патент таануучу “унутулган эски нерсе жаңы болуп калбасын” үчүн маселелерди чечүүгө жардам берген.

Патенттик фонддогу анын билимдүү патенттик-маалыматтык тейлөөсү өнөр жай менчик объектисине (ӨМО) мыйзамсыз берилген өтүнмөлөрдүн жана болжоштурулган ойлоп табуулардын жаңылыгынын жоктугуна байланыштуу Патенттик ведомство тарабынан берилүүчү баш тартуучу чечимдердин санын кыскартууга түз таасир тийгизген.

Администрациянын (директор Макаров Сергей Осиповичтин) жана китепкананын жамаатынын күч-аракеттеринин натыйжасында РИТКнын категориялуулугу биринчиге чейин жогорулаган.

Китепкананын республиканын эң ири китепканаларынын бири болуп калуусуна МПФ дагы салым кошкон, бул үчүн ал патенттик фонддун 6

миллиондук жана китеп берүүнүн 40% көлөмүнүн көрсөткүчтөрүн берген.

Ойлоп табуучулардын, патент таануучулардын, иштеп чыгуучулардын патенттик фондду пайдалануусун активдештирүү республиканын чоң ишканалардан берилген өтүнмөлөрдүн санына салым кошуусуна алып келген, айылчарбамашинакуруу заводу сыяктуулар башка товар чыгаруучулардын укуктарын бузбоо кепилдиги менен өз пресс-таңгактоочуларынын ар кандай түрлөрүн дүйнөнүн 80ден ашуун өлкөлөрүнө саткан.

КРнын эгемендүүлүгү экономика структураларына рыноктук мамилелердин өз алдынчалуулугуна мүмкүндүк берди.

Бирок, ошондой эле инновациялык өнүгүүнүн менеджменти жана маркетинги үчүн жоопкерчилик өстү.

1993-жылы өлкөнүн патенттик системасын негиздөөчү жана ӨМО боюнча мыйзамдарды иштеп чыгууда дүйнөлүк стандарттардын деңгээлине, өлкөдө патенттик ишти уюштурууга багытталган Кыргызстандын патенттик ведомствосу – Кыргызпатент уюштурулду.

РИТК жана анын курамындагы РПФ Кыргызпатенттин системасына кабыл алынды жана 1999-жылдан тартып Мамлекеттик патенттик-техникалык китепкана (МПТК) деп аталып калды.

Ага Кыргызпатенттин башка өлкөлөрдүн патенттик ведомстволору менен патенттик маалымат алмашуусу боюнча алынган ойлоп табуулардын 11 миллион толук тексттүү сыпаттамаларынын CD жана DVD дисктердеги фонду өткөрүлүп берилген.

МПТКны Кыргызпатентке караштуу уюмдар системасына кабыл алуу идеясы өз негизинде мекеменин технологиялык процесстеринин эми Мамлекеттик патенттик фонд (МПФ) деп аталган патенттик фондду пайдалануунун патенттик-маалыматтык технологиясына жана бүтүндөй МПТКнын багытын инновациялык негиздеги базар экономикасынын структураларын тейлөө боюнча ишмердүүлүккө бурууга жакын болгон.

Бүгүн МПТКда төмөндөгүлөр бар:

- CD жана DVD дисктер сыяктуу материалдык сактагычтарда №1 деп эсептелген дүйнөнүн 40 тан ашуун өлкөлөрүнүн 16 миллиондук патенттик фонду;

- Кыргызпатент тарабынан төлөнүүчү Интернет сызыктары бар, ал дүйнө өлкөлөрүнүн 60 патенттик ведомстволорунун сайттарына; издөө каражаттарына жана Евразия маалымат базасына (МБ), Европа патенттик ведомстволоруна, ИМБДУнун маалыматтарына эркин кирүүгө мүмкүндүк ачат;

- патенттик эмес МБларга кирүү мүмкүндүгү бар электрондук маалымат бөлүмү;

- ойлоп табууларды пайдалануу мисалдары жана тармактар боюнча аналитикалык түшүндүрмөлөр менен патенттик издөөнүн натыйжаларын байытуучу илимий-техникалык адабият жана ченемдик документация фонду;

- ар кайсы элдердин тилдеринде суралуучу булактардын котормолорун ишке ашыруучу адистер; маалымат продуктуларын жана кызмат көрсөтүүлөрүн түзүүчү аналитикалык жана маркетиндик багыттагы бөлүмдөр.

МПТКнын МПФсы бүгүн патенттик-маалыматтык кызмат көрсөтүүлөр, патенттик маданиятты жогорулатуу, илимий коомчулук, базар экономикасы чөйрөсүнүн адистери, ЖОЖдордун студенттери жана мектеп окуучулары үчүн ИМ тармагындагы билимдерди жайылтуу боюнча көп профилдүү иштерди алып барат.

МПФнын окуу залында абоненттерге алдын ала патенттик изилдөөлөрдү жүргүзүү ыкмалары, патенттик документтердин библиографиялык элементтери боюнча жеке жана топтук консультациялар берилип турат.

Сунушталуучу ойлоп табуунун прототибин табуу

жана баш тартуу чечиминин тобокелдигин кыскартуу максатында алдын ала патенттик изилдөө жүргүзүү үчүн МПФга келген адамдар көпчүлүк учурда муну кандайча ишке ашырууну биле беришпейт. МПФда ага төмөнкүдөй комплекстүү патенттик-маалыматтык колдоо көрсөтүшөт: КРнын Патент Мыйзамы боюнча анын укуктарын жана милдеттерин түшүндүрүшөт, тиешелүү өнөр жай менчиги объектисине (ӨМО) өтүнмө берүүнүн эрежелери менен тааныштырышат. Ойлоп табуунун туура келүүчү сыпаттамасын табуу үчүн жана патенттик издөөнүн сапаттуулугун жогорулатуу үчүн, абонентке, колдонулуучу тармак боюнча, аткаруучу милдеттери боюнча мындан ары издөөдө ойлоп табууну колдон чыгарып жибербестен аналогду табуу же прототипти тандап алуу үчүн Эл

Ойлоп табуучулардын, патент таануучулардын, иштеп чыгуучулардын патенттик фондду пайдалануусун активдештирүү республиканын чоң ишканалардан берилген өтүнмөлөрдүн санына салым кошуусуна алып келген, айылчарбамашинакуруу заводу сыяктуулар башка товар чыгаруучулардын укуктарын бузбоо кепилдиги менен өз пресс-таңгактоочуларынын ар кандай түрлөрүн дүйнөнүн 80ден ашуун өлкөлөрүнө саткан.

аралык патенттик классификациядан (ЭПК) рубриканы кантип туура табууну түшүндүрүшөт.

Бул абонент тарабынан аткарылуучу иштин сапаты үчүн маанилүү болгон библиограф-патент таануучунун милдети. Ошондой эле патенттик фонддун китепканачысы патенттик издөөнүн эрежелерин түшүндүрөт, ойлоп табуучунун көңүлүн издөөнүн максатына жана түрүнө көз карандысыз, өлкөлөр жана мөөнөттөр боюнча регламентке бурат, абонент үчүн милдеттүү түрдө жаңы технологияларды – DVD дисктерди же Интернетти пайдалануу менен, тили, басылмалардын түрлөрү, сактагычтар боюнча оптималдуу булактарды тандайт.

МПФнын библиограф-патент таануучусу абоненттин библиографиялык элементтер боюнча ойлоп табуунун сыпаттамасын жана патенттик издөөнүн жыйынтыгынын төмөндөгүдөй конъюктурдук-коммерциялык абалын көрө билүүсүнө басым жасайт:

- кайсы өлкөлөрдө ойлоп табышты

- кайсы фирма-лидер (атаандаш-өнөктөш)

- табылган ойлоп табуулардын сыпаттамалары патенттерге карата күчүндө болуп эсептелишеби, лицензия керекпи же ойлоп табууну ансыз пайдаланууга болобу.

- жетишкендиктердин жана издөө темасы боюнча кыйла мыкты ойлоп табуулардын деңгээли кандай; тигил же башка компаниянын ИИИсинин багыты кандай ж.б.

Патенттик документацияны жана патенттик изилдөөлөрдүн ыкмасын пайдаланууга мындай мамиле абоненттин атаандаштыкка жөндөмдүү ИИИни түзүү жана экономиканы инновациялык өнүктүрүү товарларын чыгаруу үчүн ушунчалык маанилүү болгон конъюктурдук-коммерциялык алдын ала көрө билүүсүн байытат!

ИМ боюнча билимдердин мындай системасы абоненттердин көпчүлүгүнө коюлган милдетте жана аны ийгиликтүү чечүүдө багыт алууга, б.а. издөөгө кетүүчү убакытты үнөмдөөгө жана төмөндөгүдөй иш алып барууга абдан жардам берет:

- баш тартылбаган чечимди алуу үчүн иштөөгө

- ойлоп табуучуну таанууга чейин эле, ойлоп табууну пайдалануу менен, андан түшүүчү пайда аны патенттик укук менен коргоонун эми кажети жок болуп калганга, моралдык эскирүү учуруна чейин алынууга тийиш экендигин эске алуу менен маркетингди уюштурууну баштоого.

Ойлоп табуучу үчүн биздин жашообуздун инновациялык өнүгүшүнө таасир этүүчү, ИМ, патенттик маалыматтык технология, анын ыкмалары жана мүмкүнчүлүктөрү жаатында билимдердин жана тажрыйбалардын кенчин ачуу кызыктуу жана абдан актуалдуу болуп эсептелет.

Ойлоп табуучулук акыл түзүлүшүнө ээ болгон адамдар анча көп эмес, бирок пайдаланылбаган ойлоп табуулар абдан көп.

Кайталанган ИИИлер жана тажрыйбасыз баштоочу инженерлер ушунчалык көп, аларга өлкөнүн экономикасын инновациялык өнүктүрүү компетенциясы үчүн ИМ тармагында билимдер жана ӨМОНу пайдалануу сөзсүз керек. ИМ жаатындагы мындай милдетти Кыргызпатент тарабынан иштелип чыккан жана КР ЖКда бекитилген 2012-2016-жж. КРда ИМди жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясы коёт.

Инновациялык экономиканы өнүктүрүүгө карата прикладдык маанидеги патенттик маданият көйгөйүнө илимий кадрлардын, ишкана жана бизнес адистеринин, техникалык жана юридикалык университеттердин студенттеринин кызыкчылыктары жана маалыматтык талаптары кездешүүчү жердеги, МПФнын окуу залындагы көз караш, экономика тармактарын инновациялык өнүктүрүү үчүн Кыргызстандагы Патент системасы жасап жаткан көп иштерге карабастан, анда эң маанилүү звено: патент таануучунун, ишканада же жок дегенде тармактык министрликте мындай кызматтын болушу жетишпей жаткандыгын абдан ачык бекемдейт.

Кыргызпатент 1996-жылы эле Ишкананын, уюмдун патенттик бөлүмү жөнүндө типтүү жобону иштеп чыккан жана сунуштаган, бирок министрликтер келип чыккан экономикалык шарттарга байланыштуу ушунчалык маанилүү структураны кыскартып салышкан. Ошентип, 20 жыл ичинде мурдагы адистер кетип калышты, ал эми ИМди үйрөтүү ар кандай кыска мөөнөттүү курстарда жана семинарларда жүргүзүлүп турган менен, жаңылары даярдалган жок. Дүйнөлүк тажрыйба көрсөтүп жаткандай, азыр патент таануучуну ушундай деп атап калышкан ИМ менеджери – бул кайсы болбосун фирманын башчысынын же компаниянын жетекчисинин “оң колу”.

Патенттик изилдөөлөр ыкмасы менен ойлоп табууларды-ИТП фактыларын пайдаланууда маанилүү үлүштө түзүлүүчү колдонмо илими, па-

Кыргызпатент
1996-жылы эле Ишкананын,
уюмдун патенттик бөлүмү
жөнүндө типтүү жобону иштеп чыккан
жана сунуштаган,
бирок министрликтер
келип чыккан экономикалык
шарттарга байланыштуу
ушунчалык маанилүү
структураны кыскартып
салышкан.

тенттик укук, маркетинг инновациялык атаандаштыкка жөндөмдүү экономика өнүгүүчү эң маанилүү треумверат-кит болуп эсептелет.

Бүгүн МПФнын негизги келүүчүлөрү – практикадан өтүү жана патенттик изилдөө жүргүзүү, МПТКнын МПФсында патенттик изилдөөнүн ыкмасын изилдөө үчүн жиберилген ЖОЖдордун (булар КМТУ, КРСУ, КМКТАУ, КМАУ) студенттери.

Кыргызстандын аймактарынын мектептери үчүн МПТКнын МПФсы оюн түрүндө ИМ, өлкөнү инновациялык өнүктүрүүдө ӨМОнун мааниси тууралуу викториналарды өткөрүп турат.

Атайын мектеп окуучулары жана студенттер үчүн МПТКнын МПФсы ойлоп табуулар, товардык белгилер, өнөр жай үлгүлөрү жөнүндө, азыркы базар экономикасынын структурасы ансыз алга илгерилей албаган өнөр жай менчигин коргоо тууралуу айтып берүүчү эскерткичтерди кыргыз жана орус тилдеринде даярдады.

Сурамдар түзүмүндөгү маанилүү орунду, алардын иштери патенттик укук, инновациялык ишмердүүлүк уюмдары, технопарктер (булар КМУУ, КМЮА) боюнча темаларды талдоочу жана жалпылоочу диплом жазып жаткандар ээлешет.

МПФ Кыргыз Республикасында ИМ боюнча аналитикалык жарыялоолору бар адабияттардын эң бай коллекцияларынын бирине ээ.

Тематикалык талдоолорду, Кыргызстандын, Россиянын жарыялоолорунун библиографиялык тизмесин даярдоо дүйнөдөгү талаш-тартыш жана актуалдуу темалар менен таанышууга жана өлкөлөрдө аларды ишке ашырууга мүмкүндүк берет. Ошондой эле чакан жана орто бизнестин сурамдары боюнча КРда катталган товардык белгилердин, өнөр жай үлгүлөрүнүн, фирмалык аталыштардын алдын ала издөөлөрү жүргүзүлөт, бул кайталанган варианттардан тышкары, ӨМОго өтүнмө берүүдө абонент тарабынан эске алынат.

МПТКнын патенттик фондунун иш тажрыйбасында комплекстүү патенттик-маалыматтык тейлөөгө (ПМТ) келишимдерди түзүү тажрыйбасы бар, бул абоненттердин сурамдарын кыйла максатка багыттуу жана ыкчам аткарууга мүмкүндүк берет. Буга мисал катары КМУУнун бажы факультетин эсептөөгө болот, ал үчүн контрафакт жана ИМге карата бажы ишмердүүлүгүнүн укук колдонуу тажрыйбасы боюнча жарыялоолор көзөмөлгө алынып турат.

ПМТга келишимдерди түзүү базар экономикасынын ар кандай чөйрөсү менен бир нече жыл ичинде алдын ала болжолдуу турат.

МПТКнын МПФсу патенттик фондунун ресурстарын жана кызмат көрсөтүүлөрүн жарнама кылуу жана жайылтуу боюнча активдүү иштейт.

Кыргызстандын ойлоп табуучулары жана алардын инновациялык ишмердүүлүктөрү жөнүндө баяндоочу жыйнактар болуп «Кыргыз Республикасынын ойлоп табуучулары» аттуу библиографиялык көрсөткүч, чакан бизнес үчүн тармактар боюнча сунушталган жыйнактар, «Кыргызстанда ИМди өнүктүрүү» аттуу Кыргызпатенттин жарыялоолорунун көрсөткүчү эсептелет.

ИМ боюнча эскерткичтер, коллаждар, плакаттар абоненттердин көңүлүн буруу менен жана патент таануу боюнча жарнамалык кошумча маалыматтарды берүү менен кызмат көрсөтүүлөрдү толуктап турат.

Өлкөнүн патенттик системасын дүйнөлүк стандарттардын деңгээлинде уюштуруу жана дүйнө өлкөлөрүнүн инновациялык коомчулугуна шайкеш келтирүү, ведомствого караштуу уюмдардын иштерин илгерилетүү, тактап айтканда МПТКнын МПФсынын патенттик-маалыматтык ресурстарын пайдалануу боюнча Кыргызпатенттин күч аракеттери төмөндөгү маселелерди коет:

Илимге, ишканаларга, министрликтерге суроо сала турган мезгил келди окшойт – өз курамдарында ИМ боюнча менеджери жок туруп, эң толук, ишенимдүү жана ыкчам курал – патенттик маалыматка ээ болбой туруп ИИИнин, продукциялардын атаандаштыкка жарамдуулугун, өздөрүнүн инновациялык өнүгүүсүн алар кандайча камсыз кылышмакчы?

- алдын ала патенттик изилдөөлөрдү жүргүзүүсүз ИИИни чечүү маселеси боюнча Улуттук аттестациялык комиссиянын пикири кандай болду экен?

- студенттердин жана колдонмо илимдин, өндүрүштүн жана бизнестин өз-ара аракеттешүүлөрүнүн натыйжалары кандай?

Бүгүнкү күндө системада ИИИнин багыты, товарларды чыгарууну тандоо үчүн сапаттуу патенттик издөөнү кандай жүргүзүү, конъюктурдук-коммерциялык жагдайды кантип аныктоо керектиги, ӨМОго өтүнмөнү кантип берүү, өз ойлоп табуусун кайсы жерде натыйжалуу пайдалануу, же лицензия катары кандайча акча табуу тууралуу ишканада гана эмес, тармактык министрликте дагы билгендер аз болуп калган жагдай келип чыкты.

Инновациялык өнүктүрүүнүн бүтүндөй системасы иштеп кетиши үчүн патенттик кызматты, ИМ менеджерин калыбына келтирүү зарыл.

КЫРГЫЗ ЭЛИНДЕГИ ТАРБИЯ БЕРҮҮНҮН ЭЗЕЛКИ СИСТЕМАСЫ

А. Аширалиев,
техника илимдеринин доктору,
Жалал-Абад мамлекеттик
университетинин профессору

Кыргыздар эң байыркы элдердин бири болуп эсептелээри талашсыз. Ондогон миң жылдыктардан бери карай кылымдан кылымга өтүп келе жаткан тарбия берүүнүн эзелки өзгөчө системасы болбогондо, балким эл катары Жер бетинен жок болуп кетмекпис. Бул иште кыргыздардын тарбия берүүсүнүн эзелки системасынын түзүмүн тактоого аракет жасалды.

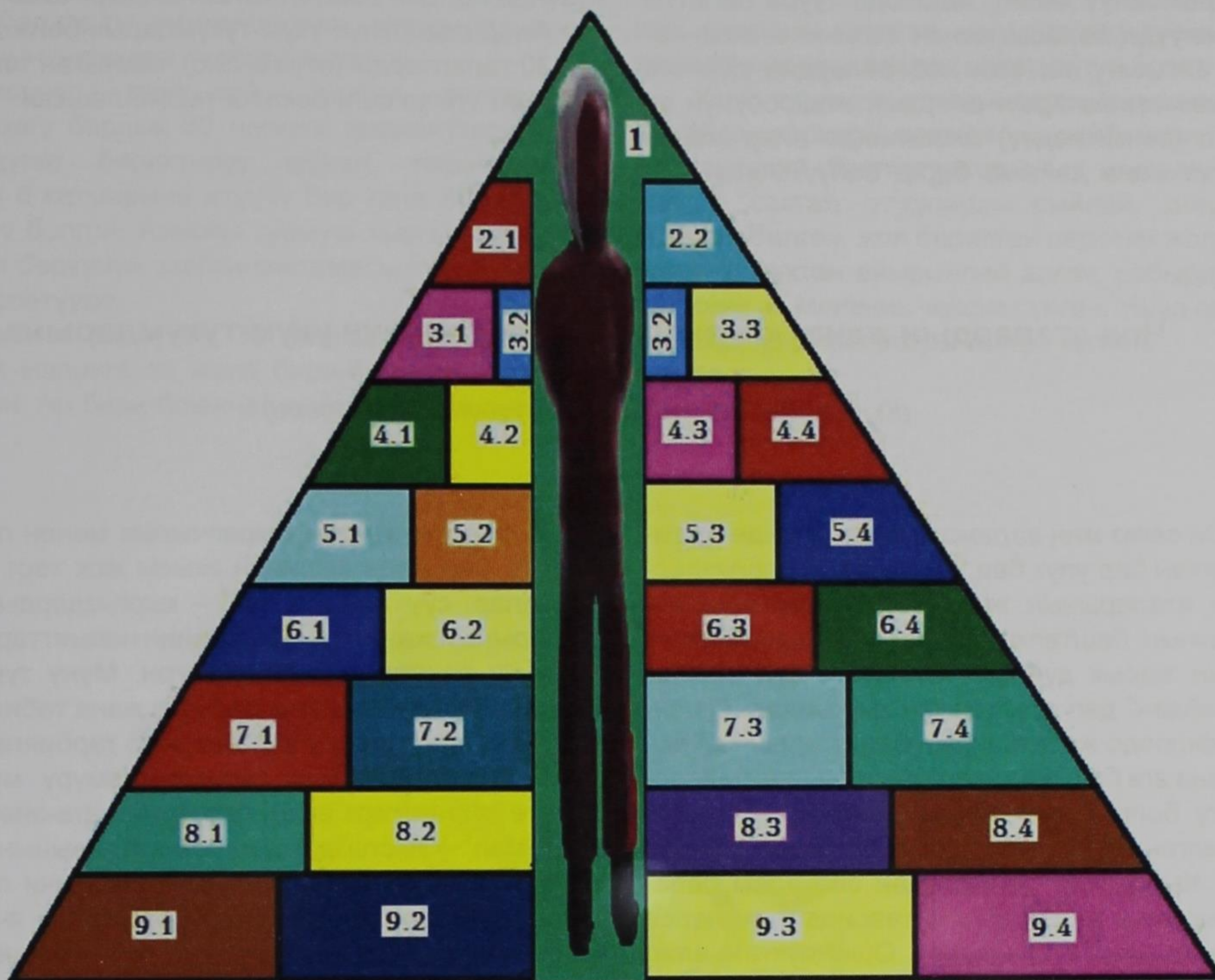
Кыргыздар тирүү жандарды үч түргө бөлүшкөн: периште, адам, жаныбар. Периштеге акыл-эс берилген, бирок сезим берилген эмес. Ал кимдир бирөөнү сүйө же жек көрө албайт, жөн гана Жараткандын көрсөтмөлөрүн ак ниеттүүлүк менен аткарат. Жаныбарга сезим гана берилип, ал эми акыл-эс берилген эмес. Ошондуктан алар өз сезимдерин баамдабастан, табигый инстинг менен канааттандырышат деп эсептешкен кыргыздар. Ошондой эле адамга акыл менен кошо сезим дагы берилген деп эсептешкен. Ошондуктан, адамга өз акылынын жана сезиминин катышынын тең салмактуулугун сактоо милдети жүктөлгөн, адамдын сапатын ушул катыштын тең салмактуулугунан келип чыгуу аркылуу аныкташкан. Кыргыздар байыртадан эле акыл менен сезимдин тең же периште тарапка бир аз оогон салмактуулугун камсыз кылуучу тарбия системасын түзүшкөн. Тарбия берүүнүн бул системасын мезгил буйругун эске алуу менен, дайыма өркүндөтүп жүрүп отурушкан. Ушунун өзү кыргыздарды Жер бетинен жок болуп кетүүдөн сактаган.

Биз тирүү жандардын акылынын жана сезиминин катышынын болжолдуу схемасын иштеп чыктык, ал 1-сүрөттө келтирилди.

Сунушталган схемадан, кыргыздардагы тарбия берүүнүн эзелки системасынын негизги максаты (башка элдердегидей эле) – адамда кандай кырдаалда болбосун өз сезимин башкара билүү жана жаныбар тарапка “таразанын ташын” оодарып жиберүүгө жол бербөө сапатын калыптандыруу керектиги көрүнөт.

1-сүрөт

2-сүрөт. Кыргыздардын тарбия берүү (Тарбия берүү пирамидасы) системасы

Кыргыздарда адамдык акылдын жана сезимдин салмактарынын катышынын тең салмактуулугу туруктуу пирамида түрүндөгү тарбия берүү системасы аркылуу камсыз болот. Бул системанын үлгүсү 2-сүрөттө келтирилди.

1. Бир улук – Кудай (Жараткан, Көкөтөңир, Аллах);

2. Эки бийик:

2.1.– Аtpай эл 2.2 – Ата мекен;

3. Үч күлүк:

3.1– Мезгил; 3.2 – Ой; 3.3 – Жел ;

4. Төрт ыйык:

4.1- Суу; 4.2- Нан; 4.3- От; 4.4- Туз;

5. Төрт ысык ;

5.1- Ата-эне; 5.2- Бала;

5.3-Жар; 5.4- Мал ;

6. Төрт таттуу:

6.1- Өмүр; 6.2- Үмүт;

6.3-Чындык; 6.4- Ынтымак;

7. Төрт ачуу:

7.1- Өлүм; 7.2- Оору;

7.3- Карылык; 7.4- Жокчулук;

8. Төрт дос:

8.1- Акыл; 8.2- Билим;

8.3- Абийир; 8.4- Эмгек;

9. Төрт кас:

9.1- Жалкоолук 9.2- Ачкөздүк,

9.3- Уурулук, 9.4- Эки жүздүүлүк.

Көрүнүп тургандай, кыргыздардын тарбия берүүсүнүн эзелки системасы 9 катмардан жана 30 өзүнчө элементтерден турган туруктуу пирамиданы элестетет. Пирамида төмөндөгүдөй схема боюнча түзүлгөн: 1:1; 2:2; 3:3; 4:4; 5:4; 6:4; 7:4; 8:4; 9:4.

Кыргыздарда тарбия берүүнүн негизги институту үй-бүлө болгон. Үй-бүлөдө чоң ата менен чоң эне негизги тарбиячылар, ал эми үй-бүлөнүн калган мүчөлөрү – тарбиялануучулар болушкан. Качан гана ал үч муундан (чоң ата – уулу – небереси, чоң эне – келин – небере кызы) турган учурда үй-бүлө толук кандуу болуп эсептелген. Чоң ата жана чоң эне турмуштук эң маанилүү маселелерде

чоң тажрыйбалуу келип, жашоодо туура багытты тандап алууда баласы менен келинине акыл-насаатын айтышчу, ал эми неберелердин дүйнөгө болгон көз караштарын алардын жашоосунун эң сезимтал (сензитивдүү) мезгилинде алар менен түздөн-түз жана дайыма бирге болуу менен, иш

жүзүндө нөлдөн баштап калыптандырышкан.

Алар өздөрүнүн укум-тукумдарын болжол менен 30 талаптарды (отуз огожо) камтыган төмөнкү 9 насыят (тогуз сап) боюнча тарбиялашкан.

Чоң аталардын жана чоң энелердин өздөрүнүн укум-тукумдарына тогуз насыяты

(Кыргыздардын тарбия берүүсүнүн негиздери)

1. “Он сегиз миң ааламды, анын ичинде адамды жараткан бир улук бар, ал Кудай” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын баштапкы пакети ушундай болгон. “Адамдын жарык дүйнөгө келиши – бул жалгыз гана кудайдан” деп эсептешкен кыргыздар. Ошондуктан жашоодо жараткандын багыттарын таанып билүү жана ага баш ийүү жеке инсанды тарбиялоонун өзөгү болгон. Бул жерде негизги курал дин болуп келген жана азыр дагы ал ошол бойдон калууда. Кыргыздар байыртадан эле адам баласына азырынча андан башка таасирдүү эч нерсе бериле электигин түшүнүшкөн. Ошондуктан, алар бирин-бири танбастан тескерисинче бирине-бири жардам берүүсү үчүн дайыма дин менен мамлекеттин ортосундагы өз-ара мамилени табууга умтулушкан. Андыктан кыргыздар азыркы шарттарда дагы күндөлүк турмушунда Теңирчиликтин, ошондой эле Исламдын баалуулуктарын шайкеш айкалыштыруу менен колдонушат.

2. “Алары болбосо адам өзүн өксүк сезе турган эки бийик бар, алар: атпай элиң, ата мекениң” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын экинчи пакети ушундай болгон. Бул насыят өз элине жана өзүнүн мекенине болгон сүйүүнү, башкача айтканда – мекенчилдикке тарбиялоонун негизи катары кызмат кылган. Кыргыздар кудай алдында бардык элдер жана улуттар бирдей экендигин түшүнүү менен, балдарын жалган мекенчилдиктен жана улутчулдуктан сакташкан. “Өзүңдү эр ойлосоң, башканы шер ойло” деген макал бекеринен айтылган эмес.

3. “Таптаганды, мингенди билбесең пайдалана албай турган үч күлүк бар, алар: мезгил (сеники), ой (сеники), жел (жердин атмосферасы – кудайдан)” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын үчүнчү пакети ушундай болгон. Ар бир адамга өзүнүн мезгили берилген. Адам ушул үч күлүктү өз учурунда багындырып алууга тийиш.

4. “Жер жүзүндө ысырапчылык менен пайдаланууга бир дагы кишинин акысы жок төрт ыйык бар, алар: суу, нан, от, туз” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын төртүнчү пакети ушундай болгон. Муну түшүнүү адамды сарамжалдуулук сапатка жана табият менен таттуулаш жуурулушуп жашоого тарбиялаган.

5. Алары болбосо адамдын өмүрү муздак, суз өтө турган төрт ысык бар, алар: ата-эне, жар, бала, мал” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын бешинчи пакети ушундай болгон. Бул коомдун баштапкы ячейкасы болгон үй-бүлө институтунун негизги ишеними болгон.

6. “Адам баласы такыр тойбогон төрт ширин бар, алар: өмүр, үмүт, чындык, ынтымак” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын алтынчы пакети ушундай болгон.

7. “Каерде ширин болсо ачуу да кошо жүрөт. Адам баласына жагымсыз төрт ачуу бар, алар: өлүм, оору, карылык, жокчулук” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын жетинчи пакети ушундай болгон. Балдарды мындай ачуу сынактар башка түшкөндө сабырдуу жана чыдамкай болууга тарбиялашкан.

8. “Адамды дайыма алдыга сүрөгөн төрт досу бар, алар: акыл, билим, абийир, эмгек” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын сегизинчи пакети ушундай болгон. Дал ушул төрт дос адамды адам кыла тургандыгына балдарды ынандырышкан. Балдарды акыл-эстүүлүккө, билимдүүлүккө, ак ниеттүүлүккө жана эмгекчилдикке үйрөтүшкөн.

9. “Адамды дайыма туңгуюкка түрткөн төрт касы бар, алар: жалкоолук, ачкөздүк, уурулук, эки жүздүүлүк” – кыргыздардын чоң аталарынын жана чоң энелеринин насыяттарынын тогузунчу пакети ушундай болгон. Кыргыздар бардык бактысыздык ушул төрт кастын айынан келип чыгат деп эсептешип, дайыма аларды жоюунун жолдорун издешкен

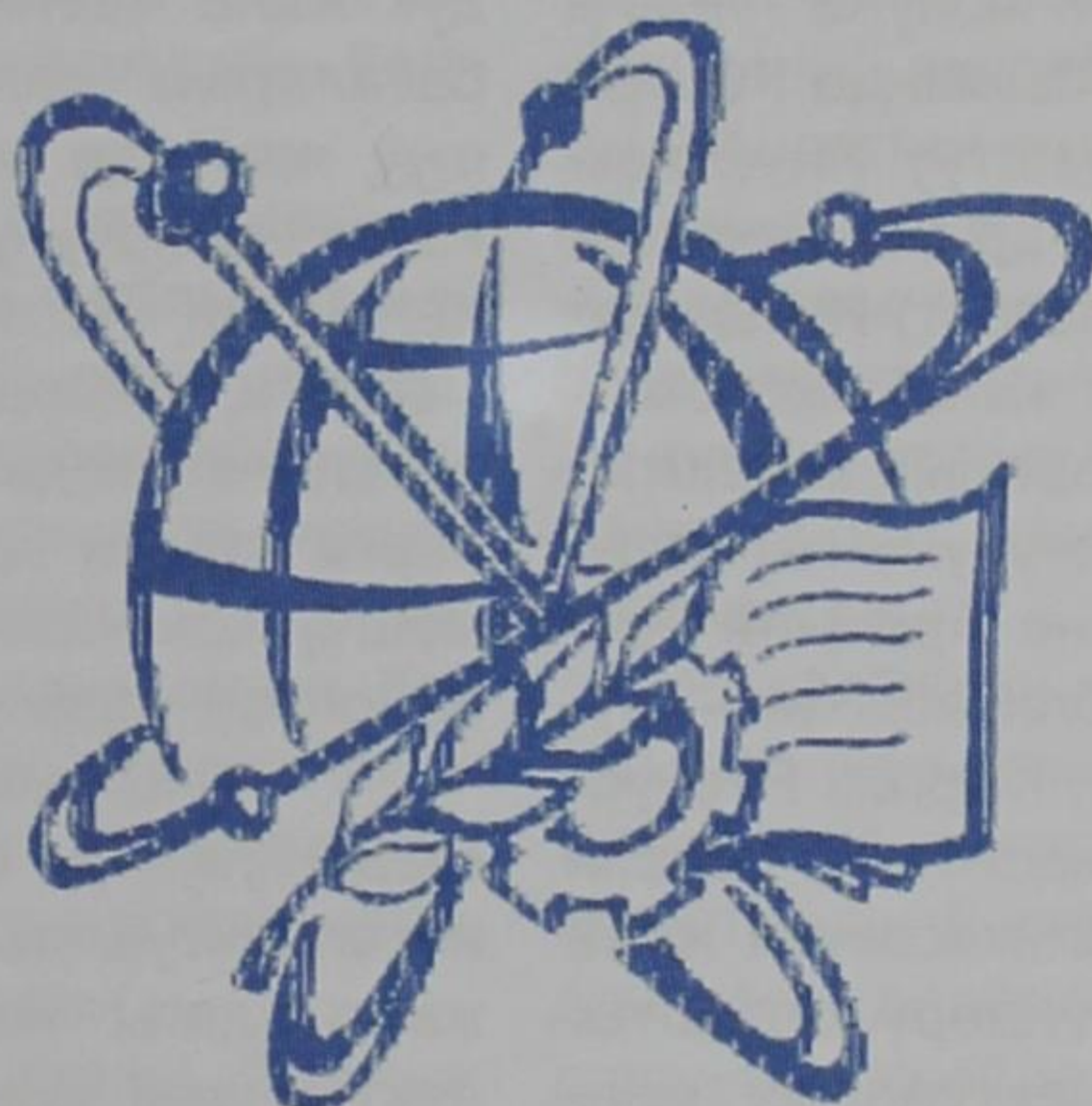
жана балдарды эмгекчилдикке, көтөрүмдүүлүккө жана чынчылдыкка тарбиялашкан.

Көрүнүп тургандай, тарбия системасынын өзөгү бардык 30 негизги элементтерди бир бүтүндүккө бириктирүү менен, пирамиданын калган 8 катмарына өтүүчү бир гана Жаратканга ишенүү болгон. Азыркы турмуш кыргыз элиндеги тарбия берүүнүн эзелки системасы туура экендигин көрсөтүүдө.

Тарбия берүүнүн 30 таянычынын ар бири кеңири мааниге ээ жана бири-бири менен айкалышкан. Ар бири боюнча ченемдер иштелип чык-

кан, алардын чегинен чыгуу адамдын акылынын жана сезиминин тең салмактуулугун бузат.

Ушул түзүмдүн алкагында тарбияланган адам Кудайдан корккон, адамдардан айбыккан, өз элинин руханий баалуулуктарынын наркын билген, салтты сактай, улууларды сыйлай, кичүүлөрдү ызаттай билген, жол берилген нерсени жол берилбеген жоруктан айырмалай алган, сабырдуу болгон жана өз Мекенин чексиз сүйгөн. Ушул сапаттар кыргыздарды эл катары сактап келген.

Ысык-Көлдүн жээгинде 2012-жылдын 5-июнунан 7-июнуна чейин интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин биринчи отурумун, ЕврАзЭКтин интеграциялык комитетине караштуу интеллектуалдык менчик маселелери боюнча кеңештин жетинчи отурумун жана “Инновациялык өнүктүрүүдөгү интеллектуалдык менчиктин ролу: интеллектуалдык менчиктин стратегиясын иштеп чыгуу” аттуу аймактык семинарды өткөрүүнүн жыйынтыктары жөнүндө маалымат

2012-жылдын 5-июнунан 7-июнуна чейин Ысык-Көл облусунун Сары-Ой айылында Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы (мындан ары – Кыргызпатент) Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин (мындан ары – ИММАК) биринчи отурумун өткүрдү.

ИММАКтын отурумунун ишине Армения Республикасынын, Беларусь Республикасынын, Грузиянын, Казак Республикасынын, Кыргыз Республикасынын, Молдова Республикасынын, Россия Федерациясынын, Тажик Республикасынын жана Украинанын ыйгарым укуктуу өкүлдөрү катышты. Отурумга ошондой эле Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун (ИМБДУ), Евразия экономикалык коомдоштугунун өкүлдөрү, Евразия патенттик ведомствосунун (ЕАПВ) вице-президенти жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн, жана Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин өкүлдөрү катышты.

Отурумду Беларусь Республикасынын ыйгарым укуктуу өкүлү Недвецкий Д.И. ачты. ИММАКтын төрагалыгына Кыргыз Республикасынын ыйгарым укуктуу өкүлү, Кыргызпатенттин төрагасы Назарбеков М.Р., тең төрагалыкка – Беларусь Республикасынын ыйгарым укуктуу өкүлү, Интеллектуалдык менчик улуттук борборунун башкы директорунун орун басары Недвецкий Д.И. жана Молдова Республикасынын ыйгарым укуктуу өкүлү, Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттиктин башкы директору Болокан Л.И. бир добуштан шайланды.

ИММАКтын отурумунда 2009-жылдын 20-ноябрында кол коюлган “Мамлекеттер аралык маалымат алмашууну уюштуруу жана автор-

дук жана чектеш укуктардын улуттук маалымат базаларын калыптандыруу боюнча кызматташуу жөнүндө макулдашууну” улуттук деңгээлде ишке ашыруунун жүрүшү тууралуу маселелер, Кеңештин Регламентинин долбоору, Өнөр жай менчиги, автордук укук жана чектеш укуктар жана интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө укук бузууларга каршы аракеттенүү боюнча Кеңештин жумушчу комиссиялары жөнүндө Жоболордун долбоорлору каралды.

КМШнын катышуучу-мамлекеттеринин ыйгарым укуктуу өкүлдөрү алардын өлкөлөрүндөгү интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо жаатындагы иштердин абалы жөнүндө, интеллектуалдык менчик чөйрөсүндөгү укук бузууларга каршы аракеттенүү боюнча, интеллектуалдык менчик жаатында мыйзам чыгаруу ишмердүүлүгү боюнча кабыл алынган чаралар тууралуу, ошондой эле 2020-жылга чейинки мезгилге КМШны экономикалык өнүктүрүүнүн стратегиясын ишке ашыруунун этаптарын коштоо боюнча интеллектуалдык менчик жаатындагы укук бузууларга каршы аракеттенүү чөйрөсүндөгү иш-чаралардын тизмесин ишке ашыруунун жүрүшү жөнүндө отчеттук мезгил үчүн маалыматтарды беришти.

CD-ROMдо КМШ өлкөлөрүнүн аймактык патенттик-маалыматтык продуктусун өнөр жайлык чыгаруу боюнча долбоордун Координациялык кеңешинин төрагасы Генин Б.Л. CD-ROMдо КМШ өлкөлөрүнүн аймактык патенттик-маалыматтык продуктусун (CISPATENT дискин) өнөр жайлык чыгаруу боюнча долбоордун алкагындагы иштер тууралуу маалымат берди. Ал 2012-жылдын 15-16-майында Дүйшөмбү шаарында Координациялык кеңештин кезектеги отуруму өткөрүлгөндүгүн, анда 2011-жыл үчүн «CISPATENT» дискин өнөр

жайлык чыгаруу боюнча иш жактырылгандыгын жана 2012-жылга Иш планы бекитилгендигин белгиледи.

2009-жылдын 20-ноябрында Ялта шаарында кол коюлган “Мамлекеттер аралык маалымат алмашууну уюштуруу жана автордук жана чектеш укуктардын улуттук маалымат базаларын калыптандыруу боюнча кызматташуу жөнүндө макулдашуу” боюнча автордук жана чектеш укуктар объектилеринин маалымат базаларын алып барууга байланышкан уюштуруучулук иштериндеги кыйынчылыктар белгиленди жана Макулдашууну улуттук деңгээлде ишке ашыруу боюнча ишти улантуу жөнүндө чечим кабыл алынды.

Отурумдун ишинин жыйынтыктары боюнча ИММАКтын Регламенти жана Өнөр жай менчиги, автордук укук жана чектеш укуктар жана интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө укук бузууларга каршы аракеттенүү маселелери боюнча ИММАКтын жумушчу комиссиялары жөнүндө жобо бекитилди. Ошондой эле, жумушчу комиссияларынын курамынын маалыматтарын түзүү тууралуу чечим кабыл алынды.

2012-жылдын 7-июнунда ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетине караштуу Интеллектуалдык менчик маселелери боюнча кеңештин (мындан ары – Кеңеш) жетинчи отуруму болду.

Отурумдун ишине Кеңештин мүчөлөрү – Кеңештин төрагасы Назарбеков М.Р. (Кыргыз Республикасы), Недвецкий Д.И. (Беларусь Республикасы), Естаев А.К. (Казак Республикасы), Кирий Л.Л. (Россия Федерациясы), Курбонов Д.Д. (Тажик Республикасы) катышты.

Отурумга ошондой эле ЕврАзЭКтин мүчө-өлкөлөрүнүн кызыкдар ведомстволорунун өкүлдөрү, ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитет-

тин катчылыгы жана Евразия экономикалык комиссиянын өкүлдөрү катышты.

Кеңештин ишинин жыйынтыгы боюнча белгиленген тартипте ушул Макулдашуунун долбоорунан ары ЕврАзЭКтин органдарында карап чыгууга киргизүү үчүн, ЕврАзЭКтин мүчө мамлекеттеринде интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо жана сактоо жөнүндө макулдашуунун долбоору жактырылды.

ЕврАзЭКтин мүчө мамлекеттеринин аймагындагы мамлекеттик каражаттардын эсебинен түзүлгөн Интеллектуалдык менчик объектилерин жүгүртүүнүн бирдиктүү стандарты жөнүндө макулдашуунун долбоору боюнча Тараптардын Макулдашуунун долбоорунун редакциясын тактоо жана айрым беренелерин формулировкалоо боюнча сунуштарын Катчылыкка берүү чечими кабыл алынды. Бул Макулдашуунун долбоору Тараптардын эксперттик деңгээлинде каралып чыгат.

2012-жылдын 5-июнунан 6-июнуна чейин Кыргызпатент, ИМБДУ жана ЕАПУ тарабынан уюштурулган Интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо жана сактоо маселелери боюнча мамлекеттер аралык кеңештин биринчи отурумун өткөрүүнүн алкагында: “Инновациялык өнүктүрүүдөгү интеллектуалдык менчиктин ролу: интеллектуалдык менчиктин стратегиясын иштеп чыгуу” аттуу аймактык семинар болуп өттү. Семинар улуттук инновациялык өнүктүрүү, интеллектуалдык менчикке стратегиялык мамиленин актуалдуулугу жана КМШ өлкөлөрүндө интеллектуалдык менчик жаатында улуттук стратегияны өнүктүрүү үчүн интеллектуалдык менчиктин ролун ачып көрсөтүүгө арналды.

Семинардын ишине Армениянын, Азербайжандын, Беларусиянын, Грузиянын, Казакстандын,

Молдованын, Россиянын, Тажикстандын, Украинанын, ИМБДУнун, ЕАПУнун жана Евразия экономикалык комиссиясынын жетекчилери жана патенттик ведомстволорунун өкүлдөрү катышты.

Семинардын ишин куттуктоо сөзү менен Кыргызпатенттин төрагасы Марат Назарбеков ачты. Ошондой эле куттуктоо сөздөрү менен Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин Билим берүү, илим, маданият жана спорт боюнча комитетинин тейлөө боюнча бөлүмүнүн башчысы Айнагүл Супатаева жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын укуктук камсыздоо бөлүмүнүн башчысынын орун басары Тимур Шамбетов чыгып сүйлөштү. КРнын Жогорку Кеңешинин жана КРнын Өкмөтүнүн өкүлдөрү КМШ өлкөлөрүнүн саясий, экономикалык, илимий жана маданий кызматташтыгын өнүктүрүүнүн жаңы этабынын шарттарында интеллектуалдык менчик рыногун калыптандыруу жана өнүктүрүүгө тиешелүү маселелер болуп көрбөгөндөй актуалдуулукка ээ болуп бара жаткандыгын белгилешти.

Семинардын жүрүшүндө бир катар баяндамалар, анын ичинде интеллектуалдык менчик жаатында стратегияны иштеп чыгуу жана интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө укуктук коргоону камсыз кылуу маселелери боюнча Кыргызпатенттин өкүлдөрүнүн баяндамалары угулду.

Анын ичинде “Интеллектуалдык менчик жаатындагы Беларусь Республикасынын стратегиясы” аттуу темада Беларусь Республикасынын Улуттук интеллектуалдык менчик борборунун Укук жана эл аралык келишимдер башкармалыгынын начальнигинин орун басары Татьяна Ковалевская чыгып сүйлөдү. Ал ушул стратегияны ишке ашыруунун

алкагында Беларусиянын ЖОЖдорунда интеллектуалдык менчик маселелерин үйрөнүү боюнча курстар киргизилгендигин жана ойлоп табуулар боюнча улуттук өтүнмө берүүчүлөрдөн келип түшкөн өтүнмөлөрдүн саны 25 эсеге көбөйгөндүгүн белгиледи. Ал стратегиянын күтүлгөн натыйжасы болуп, интеллектуалдык менчикти натыйжалуу башкарууга негизденген белорусдук товар чыгаруучулардын атаандаштыкка жөндөмдүүлүгүн жана бүтүндөй экономиканы жогорулатуу эсептелээрин белгиледи.

Украинанын интеллектуалдык менчик мамлекеттик кызматынын төрагасынын орун басары Владимир Дмитришиндин баяндамасында интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук коргоо маселелерин кароочу бардык соттордо патенттик ведомствонун өкүлдөрүнүн катышуусу, автордук укук жаатында мүлктүк укуктарды башкарууну өздөштүрүү, электрондук патенттик китепкананы түзүү, интеллектуалдык менчик маселелери боюнча маалыматтык нукка мектеп аудиториясын тартуу жөнүндөгү маселе өзгөчө белгиленди.

Молдова Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик агенттигинин башкы директору Лилия Болокан атаандаштыкка жөндөмдүү илим сыйымдуу экономиканын негизин түзгөн интеллектуалдык жана инновациялык ишмердүүлүктүн натыйжаларынын жетишээрлик эмес деңгээлде пайдаланылып жатышы жөнүндө, интеллектуалдык менчик жаатындагы билим деңгээлинин төмөндүгү тууралуу, өлкөнүн экономикалык коопсуздугу жана жергиликтүү керектөөчүлөрдүн ден-соолугу үчүн башкы коркунуч катары контрафактылык жана каракчылыктын деңгээлинин жогорулуугу жөнүндө

сөз кылды. Бул интеллектуалдык менчик өлкөнү экономикалык, социалдык жана маданий өнүктүрүүдө тиешелүү негизги ролду али ойноого жетише электигин билдирет.

ЕАПУнун вице-президенти Хабибулло Фаязов өз сөзүндө Евразия патенттик системасынын айырмалоочу өзгөчөлүктөрү жөнүндө, жеке жана юридикалык жактар үчүн өтүнмөлөрдү карап чыгуунун бирдиктүү таптыбин берүү туралуу, Евразия патенттик конвенциясынын сегиз катышуучу мамлекеттеринин аймагында ойлоп табууларды коргоону камсыз кылуу жөнүндө айтып берди.

Баяндамалар кызыгуу менен угулду жана активдүү талкууланды. Бардык катышуучулар КМШнын бардык өлкөлөрүндө чындыгында адамдардын көпчүлүгү интеллектуалдык менчик деген эмне экендигин билбегендигин белгилешти.

ИММАКтын жана ЕврАзЭКке караштуу Кеңештин отурумдарында кабыл алынган чечимдер интеллектуалдык менчикти укуктук коргоонун жана сактоонун механизмдерин жакшыртуу, илимий-техникалык, соода-экономикалык жана социалдык-маданий кызматташтыкты өнүктүрүү, бүтүндөй аймакта жана атап айтканда Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө укук бузуулардын алдын алуу, табуу жана аларга бөгөт коюу боюнча биргелешкен аракеттерди ишке ашыруу боюнча КМШ өлкөлөрүнүн биргелешкен ишмердүүлүктөрүн координациялоо үчүн негизги мааниге ээ.

Негизинен семинардын иши жогорку деңгээлде өтүп, мында калктын маалыматтуулугун камсыз кылуу сыяктуу эле интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо жаатында дагы тиешелүү чараларды кабыл алуу боюнча актуалдуу маселелер каралды.

Семинардын жыйынтыгын чыгаруу менен, уюштуруучулар семинардын иши мазмундуу жана үзүрлүү болгондугун, ал эми бардык эскертүүлөр жана сунуштар анын катышуучуларынын кесиптик ишмердүүлүгүнө оң таасир тийгизээрин белгилешти.

ЕВРАЗЭКТИН ИНТЕГРАЦИЯЛЫК КОМИТЕТИНЕ КАРАШТУУ ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИК МАСЕЛЕЛЕРИ БОЮНЧА КЕҢЕШТИН ЖЕТИНЧИ ОТУРУМУ

2012-жылдын 7-июнунда Ысык-Көл облусунун Сары-Ой айылында ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетине караштуу Интеллектуалдык менчик маселелери боюнча кеңештин (мындан ары – Кеңеш) жетинчи отуруму болуп өттү.

Отурумдун ишине Кеңештин мүчөлөрү – Кеңештин төрагасы Назарбеков М.Р. (Кыргыз Республикасы), Недведцкий Д.И. (Беларусь Республикасы), Естаев А.К. (Казак Республикасы), Кирий Л.Л. (Россия Федерациясы), Курбонов Д.Д. (Тажик Республикасы) катышты.

Отурумга ошондой эле ЕврАзЭКтин мүчө-мамлекеттеринин кызыкдар ведомстволорунун өкүлдөрү, ЕврАзЭКтин Интеграциялык Комитетинин жана Евразия экономикалык комиссиясынын катчылыгы катышты.

Кеңештин ишинин жыйынтыгы боюнча белгиленген тартипте ушул Макулдашуунун долбоорун андан ары ЕврАзЭКтин органдарында карап чыгууга киргизүү үчүн, ЕврАзЭКтин мүчө мамлекеттеринде интеллектуалдык менчик укуктарын коргоо жана сактоо жөнүндө макулдашуунун долбоору жактырылды.

ЕврАзЭКтин мүчө мамлекеттеринин аймагындагы мамлекеттик каражаттардын эсебинен түзүлгөн Интеллектуалдык менчик объектилерин жүгүртүүнүн бирдиктүү стандарты жөнүндө макулдашуунун долбоору боюнча Тараптардын Макулдашуунун долбоорунун редакциясын тактоо жана айрым беренелерин формулировкалоо боюнча сунуштарын Катчылыкка берүү чечими кабыл алынды.

Мындан тышкары, бул Макулдашуунун долбоору Тараптардын эксперттик деңгээлинде каралып чыга тургандыгы белгиленди.

Ошону менен бирге, Кеңештин кийинки отуруму ушул жылдын IV кварталында өтө тургандыгын белгилейбиз. Датасы жана өтө турган жери жумушчу тартибинде такталат.

Кеңештин ишмердүүлүгү экономикалык мүмкүнчүлүктү мындан ары өнүктүрүүнү камсыз кылуу жана Кыргыз Республикасында атаандаштыкка жөндөмдүүлүктү жогорулатуу үчүн интеллектуалдык менчик чөйрөсүндө макулдашылган саясатты тандап алууга мүмкүндүк берет.

Кеңешке катышуу Кыргыз Республикасына интеллектуалдык менчикти коргоо жана сактоо маселесин натыйжалуу чечүүгө мүмкүндүк берет.

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик интеллектуалдык менчик кызматы менен Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгынын ортосундагы интеллектуалдык менчик жаатында кызматташуу жөнүндө МАКУЛДАШУУ

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик интеллектуалдык менчик кызматы жана Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгы, мындан ары «Тараптар» деп аталуучулар,

эки мамлекеттин ортосундагы достук мамилелерди жана Тараптардын ортосундагы өз-ара пайдалуу байланыштарды эске алып, эки мамлекеттин улуттук мыйзамдарына жана алар анын катышуучусу болуп эсептелинген эл аралык келишимдерге ылайык интеллектуалдык менчикти натыйжалуу коргоону камсыздоо максатында,

эки тараптуу кызматташуунун маанилүүлүгүн түшүнүп жана авторлор менен интеллектуалдык менчик ээлеринин укуктарын сактоого умтулуп,

интеллектуалдык менчикке болгон укуктарды натыйжалуу жана негиздүү коргоо ушундай кызматташууну өнүктүрүү үчүн зарыл шарт болуп эсептелинерин билип, төмөнкүлөр жөнүндө макулдашты:

1-берене

Бул Макулдашуунун максаттары үчүн «интеллектуалдык менчик» деген 1967-жылдын 14-июлунда Стокгольмдо кол коюлган Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмун түзүүчү конвенциянын 2-беренесинде көрсөтүлгөн мааниде түшүндүрүлөт.

2- берене

Бул Макулдашуунун максаты болуп Тараптардын ортосундагы интеллектуалдык менчик жаатында кызматташуу эсептелинет. Тараптар ушул Макулдашууга жана алардын катышуучулары болуп эсептелген жана келечекте эсептелине турган башка эл аралык келишимдерге ылайык өз-ара пайданын жана теңчиликтин негизинде интеллектуалдык менчикти коргоо жаатында кызматташууну жүзөгө ашырышат жана өркүндөтүшөт.

Тараптардын кызматташуусу төмөнкүлөргө багытталат:

- интеллектуалдык менчик объектилеринин укуктарын коргоого жана пайдаланууга байланыштуу маселелерди талкуулоо;
- Тараптардын мамлекеттеринин мыйзамдары боюнча интеллектуалдык менчикти коргоого тийиштүү маалыматтар, ошондой эле интеллектуалдык менчик боюнча расмий жарыялоолор, ошондой эле интеллектуалдык менчикти коргоо жаатындагы тажрыйбалар жана адистер менен алмашуу;
- адистердин жана эксперттердин биргелешкен такшалмаларын уюштуруу;
- Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгы Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик интеллектуалдык менчик кызматынын кызматкерлери үчүн патенттик эксперттөө, патенттик мыйзамдардын практикасы, патенттик маалымат жана башка кызмат көрсөтүүлөр жаатында квалификацияны жогорулатуунун кыска мөөнөттүү курстарын уюштурат.
- Патент кооперациясы жөнүндө келишимдин ишмердүүлүгүнө жана өнүгүшүнө өзгөчө көңүл буруп, алган милдеттенмелерге зыян келтирбестен Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун жана Бүткүл дүйнөлүк соода уюмунун алкагында кызматташууну жүзөгө ашыруу;
- кызматташуунун башка өз ара макулдашылган түрлөрүн ишке ашыруу.

3- берене

Ушул Макулдашуунун алкагында, Тараптар жыл сайын өз-ара макулдашуу аркылуу кызматташуу боюнча пландарга кол коюшат.

4- берене

Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик интеллектуалдык менчик кызматынын кызматкерлери үчүн Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгы тарабынан өткөрүлүүчү квалификацияны жогорулатуунун кыска мөөнөттүү курстарын уюштурууга байланышкан чыгымдардан тышкары, Ушул Макулдашууну ишке ашырууга байланышкан чыгымдарды ар бир тарап өз алдынча көтөрөт.

Ушул Макулдашууга ылайык Кытай Эл Республикасынын аймагында квалификацияны жогорулатууга кыска мөөнөттүү курстарын уюштурууга байланышкан чыгымдарды Кытай Эл Республикасынын Интеллектуалдык менчик боюнча мамлекеттик башкармалыгы көтөрөт.

5- берене

Ушул Макулдашууну ишке ашыруу боюнча бардык талаш-тартыштарды жана келишпестиктерди Тараптар кеңешүүлөр жана сүйлөшүүлөр аркылуу чечишет.

6- берене

Тараптардын өз ара макулдугу боюнча ушул Макулдашууга өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилет, алар бул Макулдашуунун ажыратылгыс бөлүгү болуп эсептелинген өзүнчө протоколдор менен таризделет.

7- берене

Бул Макулдашуу ага кол коюлган күндөн тартып күчүнө кирет жана беш жыл күчүндө болот. Эгер Тараптардын бири дагы тийиштүү мезгил өткөнгө 3 айдан кем болбогон убакыт калганга чейин башка Тарапка ушул Макулдашуунун күчүн токтотууга ниеттенгендиги жөнүндө жазуу түрүндө билдирбесе, анын күчү кийинки беш жылга өзүнөн-өзү узартылат.

2011-жылдын 14-сентябрында Далянь шаарында, эки түп нускада, ар бири кыргыз, кытай, жана орус тилдеринде түзүлдү, мында бардык тексттер бирдей күчкө ээ.

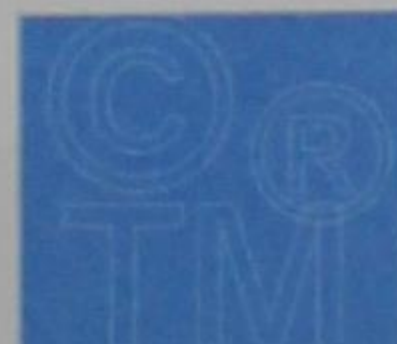
Бул Макулдашуунун жоболорун түшүндүрүүдө келишпестиктер келип чыккан учурда, Тараптар орус тилиндеги текстти колдонмо кылып алышат.

Кыргыз Тарабы үчүн
Кыргыз Республикасынын
Тышкы иштер министри

Казакбаев Руслан Айтбаевич

Кытай тарабы үчүн
Кытай Эл Республикасынын
Интеллектуалдык менчик боюнча
Мамлекеттик башкармалыгынын Комиссары

Тянь Липу

Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюму (ИМБДУ) менен Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын (Кыргызпатент) ортосундагы кызматташтык жөнүндө МАКУЛДАШУУ

I. Жалпы жоболор

Мындан ары «Тараптар» деп аталуучу Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюму (ИМБДУ) жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы,

улуттук экономиканы инновациялык өнүктүрүү үчүн интеллектуалдык менчик (ИМ) жаатында эки тараптуу кызматташуунун маанилүүлүгүн белгилеп,

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 23-сентябрындагы № 593-токтому менен бекитилген 2012-2016-жылдарга Кыргыз Республикасында интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды өнүктүрүүнүн улуттук стратегиясын (мындан ары – Улуттук стратегия) жетекчиликке алып,

интеллектуалдык менчик укуктарын коргоону камсыз кылуу системасын жакшыртууга тиешелүү стратегиялык артыкчылыктардын жалпылыгын эске алып,

мындай кызматташууну өнүктүрүү үчүн зарыл шарт болуп интеллектуалдык менчикти натыйжалуу коргоо жана инновациялык ишмердүүлүктү демилгелөө эсептелээрин билип, төмөндөгүлөр жөнүндө макулдашты:

II. Максаттары жана милдеттери

1-статья.

Бул Макулдашуунун максаты болуп Кыргыз Республикасын экономикалык, социалдык жана маданий өнүктүрүүдө интеллектуалдык менчикти жана инновацияларды натыйжалуу пайдалануу үчүн шарттарды түзүү жана өнүктүрүү, ошондой эле Улуттук стратегияны ишке ашырууда ар тараптуу кызматташуу эсептелет.

2-статья.

Тараптар катышуучусу Кыргыз Республикасы болуп эсептелген ушул Макулдашууга жана башка эл аралык келишимдерге ылайык өз-ара пайданын жана теңчиликтин негизинде интеллектуалдык менчик жаатында кызматташтыкты жүзөгө ашырышат жана өнүктүрүшөт.

Тараптардын кызматташтыгы төмөндөгүлөргө багытталат:

- интеллектуалдык жана инновациялык ишмердүүлүк системасын жакшыртуу жолу менен экономиканы өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү;
- инновациялык ишмердүүлүктү өнүктүрүү жана интеллектуалдык менчик объектилерин оптималдуу пайдалануу үчүн жагымдуу шарттарды түзүү;
- алдыңкы технологияларды өткөрүп берүү механизми аркылуу экономиканы жаңылантууга көмөк көрсөтүү;
- интеллектуалдык менчиктин ролу жана мааниси жөнүндө коомдун маалыматтуулугун жогорулатуу;
- интеллектуалдык менчик объектилерине укуктарды коргоонун натыйжалуу системасын түзүү;
- ойлоп табуучулук жана инновациялык ишмердүүлүктү демилгелөө, ошондой эле илимий-техникалык чыгармачылык чөйрөгө жаштарды активдүү тартуу жана жогорку кесиптик билим берүү программасына интеллектуалдык менчик боюнча курсту киргизүү жолу менен интеллектуалдык чыгармачылыкты колдоого жана активдештирүүгө өбөлгө түзүү;
- бизнес жана инвесторлор үчүн тиешелүү кайтарымды жогорулатууга өбөлгө түзүүчү интеллектуалдык менчик объектилерин натыйжалуу пайдалануу;
- рынокко илимий-техникалык борборлордон технологияларды өткөрүп берүүгө, ата мекендик экономиканы жаңылантуу, керектөөчүлөргө жаңы продуктуларды жана кызмат көрсөтүүлөрдү берүү

үчүн чет өлкөлүк алдыңкы технологиялардын импортуна өбөлгө түзүүчү бир катар чараларды ишке ашыруу;

- интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук коргоо маселелерин жөнгө салуучу ченемдик укуктук базаны жакшыртуу;
- кызматташтыктын башка өз-ара макулдашылган түрлөрү.

III. Финансылык жана уюштуруу бөлүктөрү

3-статья.

Долбоорлорду ишке ашыруу боюнча финансылык жана уюштуруу маселелери өзүнчө эки тараптуу протоколдордун алкагында макулдашылат.

4-статья.

Кыргызпатент Улуттук стратегияны ишке ашыруу чүн Эксперттер тобун түзөт. Кыргызпатент келип чыккан кыйынчылыктарды көрсөтүү менен, жетишилген натыйжалар жөнүндө жарым жылдык жана жылдык отчетторду үзгүлтүксүз берип турат. Стратегияны ишке ашыруунун беш жылдык мезгили аяктагандан кийин Кыргызпатент баалоочу отчет берет. ИМБДУ өзүнүн адамдык жана финансылык ресурстарын эсепке алып, айрым биргелешкен долбоорлорду кошуу менен, Улуттук стратегияны ишке ашырууда Эксперттер тобуна жардам берет, ошондой эле Улуттук стратегияны ишке ашыруу мезгилинде зарыл болгон учурда конкреттүү маселелер боюнча кошумча консультацияларды жана/же окууларды өткөрөт.

IV. Макулдашууга өзгөртүүлөрдү киргизүү

5-статья.

Тараптардын өз-ара макулдугу боюнча бул Макулдашууга алар күчүнө кирген датаны көрсөтүү менен каттарды алмашуу аркылуу таризделүүчү өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилиши мүмкүн.

V. Макулдашуунун күчүнүн мөөнөтү

6-статья.

Ушул Макулдашуу ага кол коюлган күндөн тартып күчүнө кирет жана беш (5) жыл күчүндө болот. Тараптар анын күчүнүн мөөнөтү бүтөөрүнө алты ай калганда Макулдашууну карап чыгышат жана аны аныкталган кошумча мөөнөткө узартуу жөнүндө чечим кабыл алышат.

VI. Корутунду жоболор

7-статья.

Тараптардын ар бири үч ай мурда бул жөнүндө жазуу жүзүндөгү кабарлоону жөнөтүү жолу менен ушул Макулдашууну токтото алат. Эгерде тараптардын бири Макулдашууну токтотууну чечсе, долбоорлор боюнча макулдашылган келишүүлөрдүн бардыгы козголбойт.

8-статья.

Ушул Макулдашуу боюнча кайсы болбосун келишпестиктер Тараптар ортосундагы сүйлөшүүлөр аркылуу жөнгө салынат.

2012-жылдын 6-февралында Женева шаарында эки түп нускада, ар бири англис жана орус тилдеринде түзүлдү.

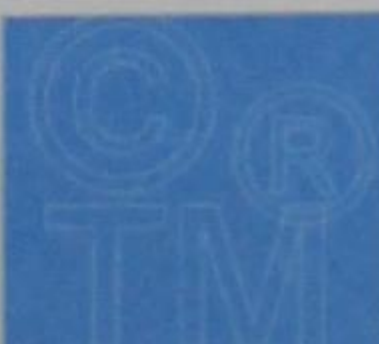
Ушул Макулдашуунун жоболорун түшүндүрүүдө талаш-тартыштар келип чыккан учурда, Тараптар англис тилиндеги тексти жетекчиликке алышат.

Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык
менчик жана инновациялар
мамлекеттик кызматы үчүн

Марат Назарбеков
Төрага

Интеллектуалдык менчиктин
бүткүл дүйнөлүк уюму үчүн

Френсис Гарри
Башкы директор

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы менен Польша Республикасынын Патенттик ведомствосунун ортосундагы кызматташтык жөнүндө МАКУЛДАШУУ

Мындан ары «Тараптар» деп аталуучу Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы жана Польша Республикасынын Патенттик ведомствосу,

эки мамлекеттин ортосундагы достук мамилелерди көңүлгө алып, эл аралык стандарттар боюнча өнөр жай менчигине натыйжалуу коргоону камсыз кылуу үчүн Тараптардын ортосундагы өз-ара пайдалуу байланыштарды өнүктүрүү менен,

эки тараптуу кызматташтыктын маанилүүлүгүн түшүнүп жана кеңири масштабда өнөр жай менчигине укуктуу коргоо системасын пайдалануучулардын кызыкчылыктарын сактоого умтулуу менен, мындай кызматташтыкты өнүктүрүү үчүн зарыл шарт болуп өнөр жай менчигине укуктарды натыйжалуу жана адекваттуу коргоо эсептелээрин таануу менен, төмөндөгүлөр жөнүндө макулдашты:

1-статья

Бул макулдашуунун максаты болуп өнөр жай менчигин коргоо жаатындагы мыйзамдардагы өзгөрүүлөр жөнүндө, ошондой эле алардын ведомстволорунда уюштуруудагы өзгөрүүлөр тууралуу бири-бирине маалымдап турууга тийиш болгон Тараптардын ортосундагы интеллектуалдык менчик жаатындагы кызматташтык эсептелет.

2-статья

Тараптар алар катышуучу болуп эсептелип келген же эсептеле турган ушул Макулдашууга жана башка эл аралык келишимдерге ылайык өз-ара пайданын жана теңчиликтин негизинде интеллектуалдык менчик жаатында кызматташтыкты жүзөгө ашырышат жана өнүктүрүшөт.

Тараптардын кызматташтыгы төмөндөгүлөргө багытталат:

- Өнөр жай менчик объектилерине укуктарды коргоого жана пайдаланууга байланышкан маселелерди талкуулоо;
- маалыматтар, ченемдик жана башка документтер, ошондой эле өнөр жай менчигин коргоо жаатында тажрыйба жана адистер менен алмашуу;
- адистер менен эксперттердин биргелешкен такшалмаларын уюштуруу;
- биргелешкен конференцияларга, семинарларга жана жумушчу жолугушууларга катышуу;
- колдонулуп жаткан милдеттенмелерге зыян келтирбестен, Патенттик кооперация жөнүндө келишимдин (РСТ) ишмердүүлүгүнө жана өнүктүрүүгө өзгөчө көңүл буруу менен Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун алкагында кызматташтыкты жүзөгө ашыруу, ошондой эле Бүткүл дүйнөлүк соода уюмунун (БСУ) алкагында кызматташуу;
- кызматташтыктын башка өз-ара макулдашылган түрлөрү.

3-статья

Ушул Макулдашууга ылайык аткарылуучу ишмердүүлүк боюнча бардык чыгымдарды ар бир Тарап өзү көтөрөт.

4-статья

Тараптардын өз-ара макулдугу боюнча бул Макулдашууга ушул Макулдашуунун ажыратылгыс бөлүгү болуп эсептелүүчү өзүнчө Протокол менен таризделүүчү өзгөртүүлөр жана толуктоолор киргизилиши мүмкүн.

5-статья

Ушул Макулдашуу ага кол коюлган күндөн тартып күчүнө кирет жана беш жыл күчүндө болот. Эгерде Тараптардын бири дагы тийиштүү мөөнөт өткөнгө 3 ай убакыт калганга чейин ушул Макулдашуунун аракетин токтотуу жөнүндө өзүнүн ниетин жазуу жүзүндө экинчи Тарапка кабарлабаса, анын аракети кийинки беш жылдык мөөнөткө өзүнөн-өзү узартылат.

2012-жылдын 29-мартында Бишкек шаарында эки түп нускада, ар бири кыргыз, поляк, орус жана англис тилдеринде түзүлдү, бардыгы бирдей күчкө ээ.

Ушул Макулдашуунун жоболорун түшүндүрүүдө талаш-тартыштар келип чыккан учурда, Тараптар орус тилиндеги тексти жетекчиликке алышат.

**Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык
менчик жана инновациялар
мамлекеттик кызматы үчүн**

**Марат Назарбеков
Төрага**

**Польша Республикасынын
Патенттик ведомствосу үчүн**

**Яцек Ключковский
Польша Республикасынын
Кыргыз Республикасындагы
Атайын жана ыйгарым укуктуу элчиси**

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы менен Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюмунун ортосундагы интеллектуалдык менчик ведомствосу тарабынан көрсөтүлүүчү тейлөө кызматын өнүктүрүү жаатында кызматташуу жөнүндө МАКУЛДАШУУ

Штаб-квартирасы Бишкекте (Кыргызстан) жайгашкан, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы (мындан ары “Ведомство” деп аталуучу) жана Женевада (Швейцария) жайгашкан, Интеллектуалдык менчиктин бүткүл дүйнөлүк уюму (мындан ары “ИМБДУ” деп аталуучу), (мындан ары “Тараптар” деп аталуучулар),

Кыргызстандын экономикалык жана социалдык өнүгүшүнүн кызыкчылыгында интеллектуалдык менчик укуктарын (мындан ары “ИМ” деп аталуучу) жана чектеш тейлөө кызматын каттоо боюнча натыйжалуу жана таасирдүү тейлөө кызматын көрсөтүүнү камсыздоо максатында Ведомствонун ИМБДУ менен кызматташуусун каалагандыгын билип,

ИМ жөнүндө маалыматтарды алмашуу аркылуу (негизинен, өнөр жай менчиги жөнүндө маалыматтар) Тараптардын ортосундагы кызматташууну бекемдөө өз ара пайдалуу болорун жана улуттук жана эл аралык деңгээлдерде техникалык жана экономикалык илгерилөөгө импульс берет деп эсептеп,

Ведомство менен ИМБДУнун ортосунда инновацияларга жана чыгармачылыкка демилге берүү кызыкчылыгында мүмкүн болгондой, коомдук маалыматтык кенч катары ИМ боюнча глобалдуу маалымат базаларын кошкондо, ИМдин глобалдуу инфраструктурасын өнүктүрүү жаатында жалпы маселелерди чечүүдө кызматташууну өркүндөтүүнү каалап,

Тараптардын ортосундагы өнөктүк улуттук экономикалык жана техникалык өнүктүрүүгө көмөк көрсөтүү максатында, ИМ ведомствосу тарабынан көрсөтүлүүчү тейлөө кызматынын маанилүүлүгүнө байланыштуу маалымат алуусун бир кыйла жогорулатууга көмөк бере ала тургандыгын билип, Кызматташуу жөнүндө төмөнкүдөй макулдашууну (мындан ары “Макулдашуу” деп аталуучу) түзүштү:

I. ДОЛБООРДУ ЖАЙЫЛТУУ

Тараптар ИМБДУнун Ведомствосу тарабынан берилген алдын ала маалыматтардын негизинде баалоонун жана сунуштардын деталдуу отчетторун даярдоо максатында, ИМ жаатында көрсөтүлүүчү анын тейлөө кызматтарын жаңылаштырууда Ведомствонун муктаждыктарына кеңири баа берүүгө сүйлөшүүдө. Тараптар көрсөтүлгөн тейлөө кызматтарынын сапатын жогорулатуу боюнча долбоорду жайылтууда, Ведомство Тараптардын ортосунда ресурстарды, милдеттерди жана ишти бөлүштүрүүгө байланыштуу Кыргызстандын Өкмөтүнүн активдүү катышуусунда ИМБДУ тарабынан иштелип чыгуучу сунуштарды аткаруу максаттарына ресурстарды бөлүп берүүгө даяр экендигин билдирген түшүнүктүн негизинде жүргүзүлүшү керек экендиги тууралуу макулдашууда.

II. ТЕХНИКАЛЫК ЖАКТАН КЕҢЕШ БЕРҮҮ КЫЗМАТЫ

ИМБДУ ИМ жаатындагы макулдашылган, тиешелүү жана жогору сапаттагы тейлөө кызматын көрсөтүүдө Ведомствого көмөк көрсөтүү максатында автоматташтыруунун стратегиялык пландарын даярдоо, долбоордун ишинин көлөмүн аныктоо, долбоордук чыгымдардын жана ыкчам жол-жоболорду жөнөкөйлөтүү жана техникалык сунуштамаларды жана нускамаларды иштеп чыгуу боюнча чыгымдардын сметаларын түзүү үчүн зарыл болгон техникалык кеңештерди берүүгө макул болууда.

Техникалык кызматташуунун программасынын маани-маңызына тиешелүү спецификация жана башка бөлүктөрү тууралуу Тараптар жазуу түрүндө өзүнчө макулдашат.

III. КОЛДОНУЛУУЧУ ТЕХНОЛОГИЯЛАР ЖАНА ЭЛ АРАЛЫК СТАНДАРТТАР

Негизинен ИМди глобалдуу өнүктүрүү кызыкчылыгында эл аралык деңгээлде өз ара алмаштыруучу жана сыйышуучу аспаптардын жана каражаттардын колдонулушун өбөлгөлөө максатында ИМБДУ де-факто ИМБДУнун стандартына жана тармактык стандарттарга туура келген технологияларды пайдаланат.

IV. САНАРИПТЕШТИРҮҮ ДОЛБООРЛОРУ

ИМБДУ Ведомствонун өтүнүчү боюнча жана болгон ресурстар менен өнөр жай менчиги тууралуу маалыматтарды символдорду оптикалык билүү аркылуу (СОБ) сканерлөөгө, индекстөөгө, калыпка салууга жана санариптештирүүгө жардам берүүгө макулдугун берүүдө, ушуга байланыштуу Ведомство өзүнүн пайдалануучуларына өтө маанилүү маалыматтык тейлөө кызматын көрсөтүүгө мүмкүнчүлүк алат. Техникалык кызматташуунун программасынын маани-маңызына тиешелүү спецификация жана башка бөлүктөрү тууралуу Тараптар жазуу түрүндө өзүнчө макулдашат. ИМБДУ Ведомствонун өтүнүчү боюнча II тиркемеде баяндалган шартында долбоорлорду санариптештирүү жүргүзүүгө көмөк көрсөтүү максатында "WIPOcap" программалык каражатын жана ага карата пайдалануучунун колдонмосун берет, аларга ИМБДУ Ведомствого дагы маалымат бериле турган, мезгил-мезгили менен өзгөртүүлөрдү жана оңдоолорду киргизип турат.

1. СОБ үчүн программалык каражаттарды пайдалануу менен ИМБДУдан алынган толук тексттүү маалыматтарды кошкондо, долбоорлорду санариптештирүүнү жүргүзүүнүн натыйжасында алынган маалыматтар Ведомствонун менчиги болуп эсептелинет жана IV статьяда баяндалган шартында берилет.

V. ИМДИН АДМИНИСТРАТИВДИК БАШКАРУУ ДОЛБООРЛОРУ

ИМБДУ Ведомствонун өтүнүчү боюнча жана болгон ресурстар менен Ведомство өзүнүн пайдалануучуларына натыйжалуу жана таасирдүү тейлөө кызматын көрсөтүүчү үчүн ИМге тиешелүү өтүнмөлөрдү иштеп чыгуу боюнча анын административдик жол-жоболорун автоматташтырууга жардам берүүгө макулдугун билдирет. Техникалык кызматташуунун программасынын маани-маңызына тиешелүү спецификация жана башка бөлүктөрү тууралуу Тараптар жазуу түрүндө өзүнчө макулдашат. ИМБДУ Ведомствонун өтүнүчү боюнча II статьяда баяндалган шартында программалык продуктуларды жана платформаларды, аларды ыңгайлаштыруу жана иштетүү жана аларга байланыштуу документтерди берет, аларга ИМБДУ Ведомствого дагы маалымат бериле турган, мезгил-мезгили менен өзгөртүүлөрдү жана оңдоолорду киргизип турат.

VI. ӨНӨР ЖАЙ МЕНЧИГИ ЖӨНҮНДӨ МААЛЫМАТТАР ЖАНА СТАТИСТИКАЛЫК МААЛЫМАТТАР МЕНЕН АЛМАШУУ

1. Ведомство ИМБДУга төмөнкүдөй маалыматтарды акысыз берип турат:

(a) бардык мурдагы маалыматтарды ("патент алууга улуттук өтүнмөлөр") кошкондо, Ведомствого келип түшкөн өтүнмөлөр жана жарыяланган патенттер жөнүндө маалыматтар, ошондой эле эгер бар болсо, укуктук статус жөнүндө маалыматтар; жана/же

(b) улуттук фазага өткөн жана Ведомствого берилген Патент кооперациясы жөнүндө (РСТ) келишим боюнча өтүнмөлөргө тиешелүү маалыматтар ("улуттук фазага өткөн РСТнын өтүнмөлөрү") жана мүмкүнчүлүгү болушунча, РСТнын Нускамасынын 95-эрежесинде жазылгандай, РСТнын эл аралык өтүнмөлөрүнүн улуттук тилге котормолору; жана/же

(c) бардык мурдагы маалыматтарды, ошондой эле эгер бар болсо, укуктук статус жөнүндө маалыматтарды кошкондо, Ведомстводо катталган улуттук товардык белгилерге тиешелүү маалыматтар; жана/же

(d) бардык мурдагы маалыматтарды, ошондой эле эгер бар болсо, укуктук статус жөнүндө маалыматтарды кошкондо, Ведомствого берилген өнөр жай үлгүсүнө патент берүүгө жарыяланган өтүнмөлөргө тиешелүү маалыматтар; жана/же

(e) ИМ боюнча статистикалык маалыматтарды тандоого жана глобалдуу маалыматтык кызматтарды түзүүнүн долбоорлорун ишке ашырууда колдоо көрсөтүү үчүн улуттук ченемдик актылардын актылардын көчүрмөлөрүнө арналган ИМБДУнун веб-сайтында көрсөтүлгөн атайын форматта эгер ушундайлар болсо, өнөр жай менчиги боюнча Ведомствонун статистикалык маалыматтары.

Өнөр жай менчиги жөнүндө маалыматтар жана статистикалык маалыматтар Ведомстводогу жана башка пайдалануучулар үчүн ИМБДУнун онлайндык издөө системалары аркылуу коомдук кенч катары таанышууга жеңил мүмкүндүк алуулары үчүн жогоруда көрсөтүлгөн маалыматтар өз ара кабыл алына турган форматта электрондук байланыш каражаттары боюнча берилет.

2. Спецификациялар жана алмашууга боло турган маалыматтарга тиешелүү башка бөлүктөрү тууралуу Тараптар жазуу түрүндө өзүнчө макулдашат.

3. Ведомство маалыматтарды VI статьянын 1-пунктуна ылайык (шарттарга байланыштуу) төмөнкүдөй шарттарда берет, мында кеңири эл үчүн арналган онлайндык издөө системалардын жана тиешелүү маалыматтык системалардын иштешине жана колдонулушуна карата туташуу жана пайдалануу, тактап айтканда тил аспаптарын иштеп чыгуу, өнөр жай менчиги боюнча маалыматтык-талдоо отчетторун түзүү, статистикалык маалыматтарды жана у.с. даярдоо үчүн аларды алууга мүмкүн боло тургандай кылып, ИМБДУга ушул маалыматтарды кайрадан калыптоого же чыгарып алууга мүмкүнчүлүк берет. Ведомство тарабынан берилген маалыматтар белгиленген өлчөмдөгү төлөмдү төлөгөн жазылуучулар үчүн арналган ИМБДУнун кеңейтилген онлайндык издөө системасына дагы киргизилет, мында ушул эсепке келип түшкөн каражаттар тейлөөгө жана кеңири эл үчүн арналган ИМБДУнун системасын өнүктүрүүгө жумшалган чыгымдардын бөлүгүн жабуу үчүн пайдаланылат.

4. Ведомствонун өтүнүчү боюнча жана Ведомство менен ИМБДУнун ортосунда финансылык шарттарды кошкондо, конкреттүү шарттарды макулдашкан шартында, ИМБДУ маалыматка глобалдуу мүмкүнчүлүк алууну кеңейтүү максатында үчүнчү жактарга VI статьянын 1(a)-(e) пунктунда көрсөтүлгөн маалыматтарды бере алат. ИМБДУнун ушундай маалыматтарды Ведомствонун алдын ала жазуу түрүндөгү макулдугун албастан, кандайдыр-бир башка жактарга берүүгө же сатууга укугу жок.

5. VI(a) статьясында айтылган маалыматтарга алмашуу иретинде жана (http://www.wipo.int/patentscope/en/data/national_phase/procedures.html) стандарттуу шарттарын эске алуу менен ИМБДУ Ведомствого библиографиялык маалыматтарды жана РСТнын бардык жарыяланган эл аралык өтүнмөлөрү, келечекте түзүлө турган жана тиешелүү төлөмдү төлөгөн жазылуучулар гана пайдалана турган кандай болбосун кошумча системалар боюнча XML форматындагы толук издөө үчүн жарамдуу тексттүү маалыматтарды кошкондо, РСТнын маалыматтарына тиешелүү кандай болбосун продуктуларды акысыз берет жана тейлөө кызматтарын көрсөтөт, ушундан улам Ведомство элге кеңири өзүнөн жана өзүнүн веб-сайты же кандай болбосун башка каражаттары аркылуу РСТнын түздөн-түз издөө тейлөө кызматтарын көрсөтүүнү камсыз кыла алат.

6. ИМБДУ ошондой эле Ведомствого РСТнын толук тексттүү маалыматтарынан тышкары, РСТнын жарыяланган патенттик өтүнмөлөрү жөнүндө маалыматтарды кайтадан форматтоого, чыгарууга жана/же берүүгө уруксат берет. ИМБДУ Ведомствого РСТнын эч кандай толук тексттүү маалыматтарын жайылтууга уруксат бербейт.

7. Тараптардын ортосундагы жалпы шарттарды эске алып, ИМБДУ Ведомствого ошондой эле товардык белгилерди жана өнөр жай үлгүлөрүн улуттук жана эл аралык каттоо боюнча издөө жүргүзүү үчүн арналган ИМБДУнун онлайн системаларына акысыз кирүүгө мүмкүнчүлүк берет, жакында ИМБДУ буларды иштеп чыгууга киришет.

8. Тараптар ушундай өз ара алгылыктуу системалар жана платформалар орнотулганга жана киргизилгенге чейин VI статьянын жоболорун аткарууга милдеттүү эмес. Алардан башкасы келип чыга тургандай болгон, кандай болбосун жоболоруна карабастан, маалыматтарды жиберүүгө, аларды алууга жана аларды алмашууга Тараптардын VI статьясы менен караштырылган милдеттенмелерди аткарышы маалыматтарды ушундай берүүнү, аны алууну жана аны менен алмашууну жеңилдетүүгө багытталган өз ара кабыл алынуучу форматтарды, системаларды жана платформаларды түзүүгө байланыштуу болот.

VII. ВЕДОМСТВОНУН МҮМКҮНЧҮЛҮГҮН БЕКЕМДӨӨДӨ ЖАРДАМ БЕРҮҮ

Ведомствонун өтүнүчү боюнча жана ресурстарга байланыштуу, ИМБДУ акыркы пайдалануучулар жана жетекчилик үчүн окутууну уюштурат, ошондой эле жергиликтүү техникалык персоналга билим берүү боюнча алардын дараметин бекемдөө боюнча чараларды көрөт, мындай окутуп үйрөтүү кол менен иштеген жумушчу жол-жоболорунан автоматташтырылган түрүнө өтүүнү жеңилдетет жана жаңылаштыруудан пайда алуу үчүн жетишерлик мүмкүнчүлүк түзүүгө шарт түзөт.

VIII. ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ

1-тиркемеде баяндалган жалпы шарттардан тышкары, бул Макулдашууга жана анда айтылып өткөн кандай болбосун башка макулдашууларга жазуу түрүндө жана тиешелүү өзгөртүүлөр күчүнө кирген датасын көрсөтүү менен кат алмашуу аркылуу Тараптардын өз ара макулдугу боюнча өзгөртүүлөр киргизилет.

IX. МАКУЛДАШУУНУН КҮЧҮНӨ КИРИШИ, КҮЧҮНҮН МӨӨНӨТҮ ЖАНА КҮЧҮН ТОКТОТУУ

Макулдашуу ага Тараптар кол койгондон кийин күчүнө кирет. Макулдашуу чектелбеген мөөнөттө күчүндө болот. Тараптардын кайсынысы болбосун алты ай калганда бирине жазуу түрүндө кабарлоо жиберген шартында, Макулдашуунун күчүн токтото алат. Тараптардын бири Макулдашуунун күчүн токтотуу жөнүндө чечимди кабыл алса, бул ишке ашырылып жаткан долбоорлорго байланыштуу кабыл алынган милдеттенмелерди козгобойт. Ушинтип күчүн токтотуу, ошондой эле Тараптар түзгөн жана ушул Макулдашудан келип чыккан кандай болбосун макулдашууларга, ушул Макулдашууга же анын тиркемелерине ылайык ИМБДУнун Ведомствого берген кандай болбосун лицензияларга жайылтылат. ИМБДУ ушул Макулдашуу жана/же анын кандай болбосун тиркемелери боюнча Ведомствого көрсөткөн бардык программалык камсыздоону токтотот. Мындан кийин ушундай программалык камсыздоо жана административдик башкаруу үчүн өзгөчө жоопкерчиликти Ведомство тартат.

X. АРТЫКЧЫЛЫКТАР ЖАНА ИММУНИТЕТТЕР

Ушул Макулдашуудагы же ага байланыштуу эч нерсе 1947-ж. 21-ноябрында Бириккен Улуттар Уюмунун Генералдык Ассамблеясы жана 1970-ж. 9-декабрында Швейцарияда Уюмдун укуктук статусу жөнүндө Швейцариянын Федералдык кеңеши менен ИМБДУнун ортосундагы макулдашуунун жоболору жана ушулардын эле аны аткаруу жөнүндө макулдашуусу менен кабыл алынган адистештирилген мекемесинин артыкчылыктар жана иммунитеттер жөнүндө конвенциясы менен караштырылган ИМБДУнун кандайдыр артыкчылыктардан жана иммунитеттерден баш тартуусу катары түшүндүрүлбөшү керек.

XI. ТАЛАШ-ТАРТЫШТАРДЫ ЖӨНГӨ САЛУУ

Ушул Макулдашуу боюнча кандай болбосун талаш-тартыштарды жөнгө салуу Тараптардын ортосунда сүйлөшүү жолу менен жүргүзүлүшү керек. Ушуну тастыктоо үчүн тиешелүү түрдө ыйгарым укук берилгендер, төмөндө бул Макулдашууга кол коюшту.

2012-ж. 31-августунда Женева ш. эки түп нускада, ар бири англис жана орус тилдеринде түзүлдү.

Тексттердин ортосунда айырмачылыктар келип чыккан учурда, Тараптар англис тилиндеги текстти жетекчиликке алышат.

Кыргыз Республикасынын
Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик
жана инновациялар мамлекеттик
кызматы үчүн

Марат Назарбеков
Төрага

Интеллектуалдык менчиктин
бүткүл дүйнөлүк уюму үчүн

Фрэнсис Гарри
Башкы директор

[Тиркемеси кийинки баракта]

1-тиркеме: ИМ ВЕДОМСТВОСУ ТАРАБЫНАН ТЕЙЛӨӨ КЫЗМАТЫН КӨРСӨТҮҮ ҮЧҮН ИМБДУНУН ПРОГРАММАЛЫК КАМСЫЗДООСУН ПАЙДАЛАНУУНУН ЖАЛПЫ ШАРТТАРЫ

I. БУЛ ЖАЛПЫ ШАРТТАРДЫН КОНТЕКСТТИНДЕГИ АНЫКТАМАЛАР

“Программалык камсыздоо” деген ИМ Ведомствосу тарабынан көрсөтүлүүчү тейлөө кызматынын сапатын жогорулатуу максатында ИМБДУнун берген программалык камсыздоосун билдирет. Программалык камсыздоо “WIPOScan” программалык каражатын, “WIPO IPAS” (ИМБДУнун өнөр жай менчик жаатындагы автоматташтыруу системасы) программалык каражатын жана/же ИМ жаатындагы жумушчу программалык каражаттарды дагы камтыйт. “WIPOScan” программалык каражаты ИМ ведомстволорундагы басма документтерин санариптештирүүнү жеңилдетүү максатында өнөр жай менчиги боюнча маалыматтарды сканирлөө, индекстөө жана форматтоо үчүн арналган. “WIPO IPAS” программалык каражаты ИМ ведомстволорунда өнөр жай менчик жаатында жумуш процесстерин башкаруу үчүн арналган.

“Ведомство” деген ички процесстерди башкарууну жакшыртуу жана анын пайдалануучуларына көрсөтүлүүчү ИМ жаатындагы тейлөө кызматынын сапатын максималдуу жогорулатуу үчүн ИМ Ведомствосу көрсөтүүчү тейлөө кызматтарга тиешелүү ИМБДУнун программалык камсыздоосун пайдаланууну каалаган ИМБДУнун кайсы болбосун мүчө-мамлекетинин өнөр жай менчигинин ведомствосун же ИМБДУнун мүчө-мамлекеттеринин тобунун аймактык ведомствосун билдирет.

II. БЕРИЛҮҮЧҮ УКУКТАР

ИМБДУ Ведомствого ушул документте баяндалган шартында жана 4-бөлүктө баяндап жазылган “ак ниет пайдалануу” саясатына ылайык ИМ жаатындагы тейлөө кызматын көрсөтүү үчүн программалык камсыздоону пайдаланууга укук берилет. Бул укукту берүүнүн максаты болуп алар көрсөткөн тейлөө кызматынын сапатын жана натыйжалуулугун жогорулатууга кызыкдар болгон ИМдин көптөгөн ведомстволору тарабынан түшкөн өтүнүчтөрдү канааттандыруу эсептелинет. Эгер ушул Жалпы шарттарда башкасы каралбаса, Ведомствого ага сублицензия берүү мүмкүнчүлүксүз, программалык камсыздоону пайдаланууга бүткүл дүйнөдө колдонулуп келген өткөрүлүп берилбей турган жана өзгөчөлүксүз укук төмөнкүдөй түрдө берилет:

(a) Ведомство өзүнүн жеке колдонмо программаларында программалык камсыздоонун өзгөчө вариантын пайдалана алат;

(b) Ведомство тарабынан иштелип чыккан жана программалык камсыздоого байланыштуу эч бир компоненттер же модулдар программалык камсыздоонун бөлүгү катары каралбайт жана ушул Жалпы шарттардын күчүнө кирбейт;

(c) Ведомство кошижарачы аркылуу программалык камсыздоону пайдалана алат, бирок мында кошижарачы программалык камсыздоого эч кандай укук албайт.

Жогоруда айтылып өткөн түрлөрүнөн тышкары, кандай болбосун башка пайдалануу үчүн шарттарга байланыштуу, алдын ала жазуу түрүндө макулдашуу түзүү талап кылынат. Ошону менен бирге, Ведомство ИМБДУ менен Ведомствонун ортосунда алдын ала түзүлгөн макулдашуусуз үчүнчү жактарга программалык камсыздоону же кандай болбосун туунду продуктуларды бере албайт.

III. ӨЗГӨРТҮҮЛӨРДҮ КИРГИЗҮҮ

Ведомство булактын кодун өзгөрттүбү жана эгер өзгөртсө, анда кандайча жана качан жана төмөнкүдөй шарттарды сактагандыгы тууралуу так кабарлоо камтыган шартында, ИМБДУдан алдын ала макулдашуу алуу менен Ведомство программалык камсыздоого өзүнүн жеке колдонмо системаларын түзүү үчүн зарыл болгон кандай болбосун өзгөртүүлөрүн киргизе алат:

(a) автордук укук жөнүндө кабарлоо жана программалык камсыздоого байланыштуу укуктук эскертме жасалышы керек жана булактын кодуна, документтерге жана/же адатта ушундай кабарлоо менен ишке ашырылуучу башка берилүүчү документтерге киргизилет;

(b) туунду продукт аны өзгөчө программалык камсыздоо катары кабыл алынбастыгы үчүн ушу сыяктуу так бирдейлештирилиши керек.

ИМБДУ ушундай өзгөртүүлөрдүн натыйжасынан келип чыккан эч бир ушу сыяктуу өзгөртүүлөр, каталар, чыгымдар же зыян келтирилгендиги үчүн эч кандай жоопкерчилик тартпайт.

IV. АК НИЕТ ПАЙДАЛАНУУ

Ушул Жалпы шарттардагы эч нерсе автордук укук жөнүндө мыйзамдарга жана колдонулуучу башка мыйзамдарга ылайык автордук укук ээсинин өзгөчө укуктарына байланыштуу, ак ниет пайдалануудан, ак ниет ишкердик мамилелерден же башка чектөөлөрдөн келип чыккан укукту эч бир кемитпейт, ишке ашырууга тоскоолдук кылбайт жана чектебейт.

V. МЕНЧИК УКУГУ

Өзгөчө жана өзгөртүлгөн программалык камсыздоого менчик укугу жана укуктук титул ИМБДУга тиешелүү жана дайыма тиешелүү болот. Ведомство түздөн-түз, кыйыр же презумпция тартибинде программалык камсыздоого же анын бөлүгүнө кандайдыр титул, автордук укук же менчик укугун ала албайт. Бул статья Ведомство жана программалык камсыздоого байланыштуу иштелип чыккан компоненттерге жана модулдарга карата колдонулбайт.

VI. ЖООПКЕРЧИЛИК

Программалык камсыздоону ийгиликтүү орнотуу жана пайдалануу үчүн Ведомство жоопкерчиликтүү. ИМБДУ Ведомствонун өтүнүчү боюнча, анын кызматкерлери программалык камсыздоону башкарышы, пайдаланышы жана андан пайда алышы үчүн окутууга жоопкерчиликтүү. Ведомствого программалык камсыздоону орнотуу, жөнгө салуу жана натыйжалуу пайдалануу маселелери боюнча техникалык жардам жана/же жалпы кеңеш берилет. ИМБДУ программалык камсыздоого киргизилген техникалык билимди берүү боюнча бардык жөндүү чараларды көрөт, алардан системанын натыйжалуу иштеши түздөн-түз байланыштуу болот. ИМБДУ программалык камсыздоонун, анын жаңыланышынын жаңы варианттарын жана/же колдонулуп жаткан варианттардын жакшыртылган компоненттерин берип турат. Бирок ИМБДУ бир кыйла мезгил өткөндөн кийин, Ведомство пайдаланган программалык камсыздоону тейлөө жана колдоо үчүн эч кандай жоопкерчилик тартпайт. Ведомство программалык камсыздоонун негизинде иштелип чыккан системаларды тейлегендиги жана колдоо көрсөткөндүгү үчүн жоопкерчиликтүү болот. Жабдуулар менен программалык камсыздоонун бирге кошулуп иштегендиги үчүн Ведомство гана жоопкерчиликтүү.

VII. ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИК УКУКТАРЫ

Ведомство программалык камсыздоого колдонула турган автордук укук жана интеллектуалдык менчик менен өнөр жай менчигинин башка укуктары (мындан ары «укуктар» деп аталуучулар) менен корголуучу бардык объектилерге ИМБДУнун менчик укугун, укуктук титулдарын жана башка укуктарын тастыктайт жана тааныйт жана бардык ушундай укуктар ИМБДУнун өзгөчө менчиги болуп эсептелинет жана дайыма эсептелинип келет. Ведомство ушул укуктар менен корголуучу объектилерге ИМБДУнун укугун буза турган же менчик укугуна, укуктарына жана укуктук титулдарына карата коркунуч келтирген же чектей турган эч кандай аракеттерди кылбайт жана ага уруксат бербейт. Алардан тескери аракеттер чыга турган болгон, эч кандай жоболорго карабастан, ИМБДУ программалык камсыздоо же анын кайсы болбосун бөлүгү эч кандай патентти, товардык белгини, автордук укукту, коммерциялык жашырын сырды же кайсы бир үчүнчү жактын башка мүлктүк укугун козгобойт же бузбайт деп ачык кепилдик бере албайт.

VIII. МАТЕРИАЛДЫК ЖООПКЕРЧИЛИК ЖАНА ФОРС-МАЖОР АБАЛЫ

ИМБДУ Пайдалануучу келтирген чыгымдарга жаза катары ыйгарылган айыптоодо материалдык жоопкерчилик тартпайт. ИМБДУ материалдык жоопкерчиликке тартылбайт жана анын тарабынан контролдоого болбогон, кандай болбосун себептердин же абалдын келип чыгышынын түз же кыйыр натыйжасы болуп эсептелген, тейлөө кызматы кечиктирилгенине же көрсөтүлбөгөнүнө же аны бузгандыгына байланыштуу, Тараптын өз милдетин аткарбаганы катары каралбайт.

IX. БУЛАГЫНА ЖАНА УКУКТУК ТАКТООГО ШИЛТЕМЕ

Ведомство ИМБДУну программалык камсыздоонун булагы катары көрсөтөт. Бирок кандай болбосун ушундай көрсөтмө төмөнкүдөй укуктук тактоону камтыйт: “Бул программалык камсыздоо Бүткүл дүйнөлүк интеллектуалдык менчик уюму (ИМБДУ) тарабынан “кандай болсо, ошондой” берилет жана ИМБДУ көрсөтүлгөн программалык камсыздоонун же белгилүү болгон, баяндалган же көрсөтүлгөн программалык камсыздоодо камтылган кандай болбосун маалыматтын кандайдыр конкреттүү максат

үчүн жарамдуулугун, ылайык келгендигин, бүтүндүүлүгүн, тактыгын, ишенимдүү экендигин же толуктугун ачык же кыйыр түрүндө билдирбейт, кепилдик бербейт жана камсыздабайт. ИМБДУ толугу менен көрсөтүлгөн программалык камсыздоону пайдаланган же көрсөтүлгөн программалык камсыздоонун же белгилүү болгон, баяндалган же көрсөтүлгөн программалык камсыздоодо камтылган кандай болбосун маалыматты пайдалана турган жактын түз же кыйыр түрдө келтирген кандай болбосун чыгымдары же зыян алып келгендиги үчүн материалдык жоопкерчилик тартуудан толугу менен баш тартат”.

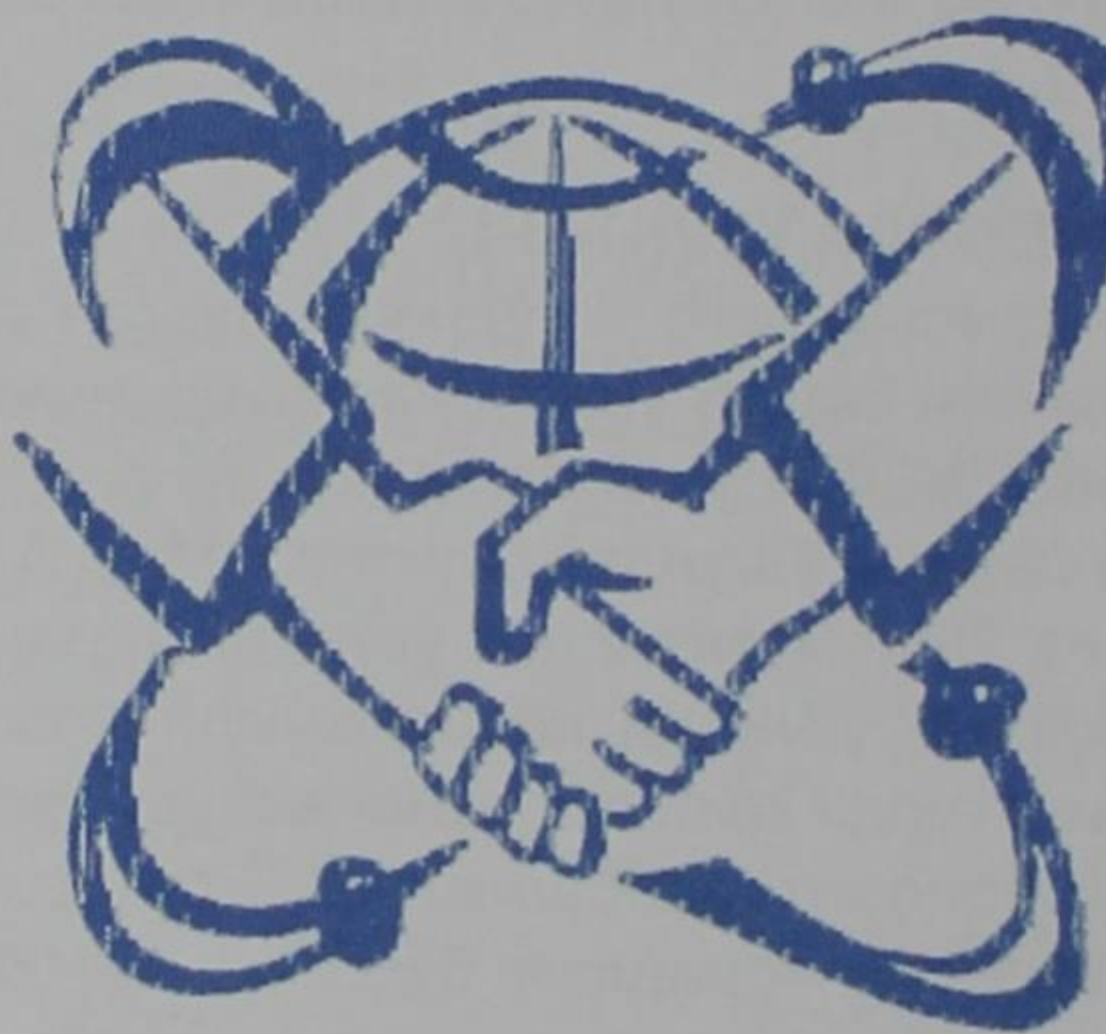
X. ЭМБЛЕМАНЫ ПАЙДАЛАНУУ

Ведомствонун ИМБДУ тарабынан буга жазуу түрүндөгү атайын уруксатысыз ИМБДунун эч кандай эмблемасын (эмблемаларын) же товардык белгисин (товардык белгилерин) пайдаланууга укугу жок жана Ведомство менен ИМБДунун ортосундагы макулдашууга боло турган пайдалануудагы ушундай шарттарын аткарууга милдеттүү.

XI. АКЫРКЫ (БИРОТОЛО) МАКУЛДАШУУ (КАЧАН БУЛ КОЛДОНУЛА ТУРГАН БОЛСО)

Бул Жалпы шарттар (жана аларга киргизилген кандай болбосун өзгөртүүлөр) программалык камсыздоону пайдаланууга байланыштуу ИМБДУ менен Ведомствонун ортосундагы бардык сүйлөшүп келишкендикти билдирет.

[1-тиркеменин жана Макулдашуунун аягы]

Бишкек шаары,
2012-жылдын 20-февралы N 131

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН ТОКТОМУ

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын маселелери

Кыргыз Республикасынын Конституциясынын 90-беренесине ылайык, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 12-январындагы N 12 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу мамлекеттик башкаруу органдары жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн карамагындагы башка уюмдар жөнүндө» токтомунун негизинде, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын ишин жөнгө салуу максатында Кыргыз Республикасынын Өкмөтү токтом кылат:

1. Төмөнкүлөр бекитилсин:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы жөнүндө жобо 1-тиркемеге ылайык;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын башкаруу схемасы 2-тиркемеге ылайык.

2. Төмөнкүлөр белгиленсин:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын иши өзүн өзү каржылоо шартында жүргүзүлөрү;
- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын Интеллектуалдык менчик мамлекеттик фонду жана Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын Мамлекеттик патенттик-техникалык китепканасы Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматынын каражаттарынын эсебинен каржыланары.

3. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы белгиленген тартипте эки айлык мөөнөттө:

- өз чечимдерин ушул токтомго ылайык келтирсин;
- ведомствонун ведомстволук уюмдары жөнүндө жоболорду Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн бекитүүсүнө киргизсин.

4. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2011-жылдын 11-ноябрындагы N 716 «Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик мамлекеттик кызматынын маселелери жөнүндө» токтому күчүн жоготту деп табылсын.

5. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

«Эркин Тоо» газетасынын 2012-жылдын 23-февралындагы N 16-санына жарыяланды

Кыргыз Республикасынын
Премьер-министри

Ө.Бабанов

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн 2012-жылдын 20-февралындагы N 131 токтому менен бекитилген

Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы жөнүндө ЖОБО

1. Жалпы жоболор

1. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы (мындан ары - Кыргызпатент) интеллектуалдык менчикти коргоо жана инновацияларды өнүктүрүү тармагындагы бирдиктүү мамлекеттик саясатты ишке ашырууну жүргүзүүчү, аткаруу бийлигинин ыйгарым укуктуу мамлекеттик органы болуп эсептелет.

2. Кыргызпатент өз ишинде Кыргыз Республикасынын Конституциясын жана мыйзамдарын, Кыргыз Республикасынын Президентинин жарлыктарын жана буйруктарын, Кыргыз Республикасынын Жогорку Кеңешинин токтомдорун, Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн токтомдорун жана буйруктарын, Кыргыз Республикасы катышуучу болуп эсептелген, белгиленген тартипте күчүнө кирген эл аралык келишимдерди жана макулдашууларды, ушул Жобону, ошондой эле Кыргыз Республикасынын башка ченемдик укуктук актыларын жетекчиликке алат.

3. Кыргызпатент юридикалык жак болуп эсептелет, анын өз алдынча балансы жана ага бекитилип берилген мүлкү, банктык мекемелерде алыш-бериш (анын ичинде валюталык) жана башка эсептери бар жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык жаңы эсептерин ачууга укуктуу.

Кыргызпатенттин Кыргыз Республикасынын Мамлекеттик гербинин сүрөтү түшүрүлгөн жана мамлекеттик жана расмий тилдерде өз аталышы менен мөөрү жана башка белгиленген үлгүдөгү мөөрлөрү, штамптары, бланктары бар.

4. Кыргызпатент жана анын ведомстволук уюмдары Кыргыз Республикасынын бирдиктүү интеллектуалдык менчик системасын түзөт.

5. Кыргызпатент Кыргыз Республикасынын атынан интеллектуалдык менчик объектилерине коргоо документтерин берет.

6. Кыргызпатент ушул Жободо белгиленген жана ага карама-каршы келбеген ыйгарым укуктардын чегинде өз ишин өз алдынча уюштурат жана ишке ашырат.

2. Кыргызпатенттин максаты

7. Максаты - интеллектуалдык менчикти коргоону камсыздоо жана инновациялык ишти өнүктүрүү.

3. Кыргызпатенттин милдеттери

8. Кыргызпатенттин милдеттери болуп төмөнкүлөр эсептелет:

- интеллектуалдык менчик объектилерине жана салттуу билимдерге укуктук жактан коргоого шарт түзүү жана аны камсыз кылуу;

- адабият, искусство жана илим жаатындагы чыгармачылыкты өнүктүрүүгө, ошондой эле келечектүү илимий-техникалык иштелмелерди илгерилетүүгө жана интеллектуалдык менчик объектилерин коммерциялаштырууга көмөк көрсөтүү;

- патенттик-техникалык маалыматтын улуттук системасын өнүктүрүү;

- инновациялык ишти өнүктүрүү жана колдоо көрсөтүү.

4. Кыргызпатенттин функциялары

9. Кыргызпатент төмөнкү функцияларды ишке ашырат:

1) тармактык саясат функциялары:

- интеллектуалдык менчик жана инновациялар жаатындагы улуттук стратегияларды жана программаларды иштеп чыгат жана ишке ашырат;

- улуттук мыйзамдарды колдонуу тажрыйбасын талдайт жана жалпылайт, интеллектуалдык менчик жана инновациялык иштер жаатындагы ченемдик укуктук актыларды өркүндөтүү боюнча сунуштарды белгиленген тартипте киргизет;

- Кыргызпатенттин компетенциясына кирген маселелер боюнча эл аралык келишимдерди түзүү туу-

ралуу сунуштарды белгиленген тартипте иштеп чыгат, ушул келишимдер боюнча Кыргыз тараптын милдеттенмелерин аткарышын камсыз кылат;

- Кыргызпатенттин карамагындагы мамлекеттик маалымат ресурстарынын, маалымат системаларынын жана тармактарынын коопсуздугун жана коргоону камсыздайт;

- интеллектуалдык менчик объектилеринин жана патенттик ишенимдүү өкүлдөрдүн мамлекеттик реестрлерин жүргүзөт;

- патенттик-техникалык маалымат системасынын абалын жана өнүктүрүү көйгөйлөрүн баалоо, ошондой эле улуттук жана мамлекеттик маалымат ресурстарын калыптандыруу жана сарамжалдуу пайдалануу боюнча изилдөөлөрдү жүргүзөт;

- Кыргыз Республикасында инновациялык иштерди өнүктүрүү боюнча сунуштарды түзөт;

- инновациялык долбоорлордун абалына мониторинг жана талдоо жүргүзөт;

- инновациялык долбоорлордун абалын талдайт жана аларды өнүктүрүү боюнча сунуштарды иштеп чыгат;

- кызыкдар болгон тараптар менен бирге инновациялык иштерге өбөлгө көрсөтүүнүн механизмдерин иштеп чыгат.

2) жөнгө салуу функциялары:

- өнөр жайлык менчик объектилерине, салттуу билимдерге, селекциялык жетишкендиктерге, интегралдык микросхемалардын топологияларына коргоо документтерин берүүгө карата экспертиза жүргүзөт;

- мамлекеттин атынан өнөр жайлык менчик объектилерине, салттуу билимдерге, селекциялык жетишкендиктерге, интегралдык микросхемалардын топологияларына коргоо документтерин берет, ошондой эле аларды күчүндө кармап туруу боюнча чараларды ишке ашырат;

- Кыргыз Республикасынын аймагында корголуучу интеллектуалдык менчик объектилерине укуктарды ыйгарып берүү жөнүндө келишимдерди, лицензиялык келишимдерди жана автордук келишимдерди каттайт;

- автордук укук жана чектеш укуктар объектилерин каттайт;

- авторлорду жана чектеш укуктар ээлерин эсепке алууну жүргүзөт;

- автордук укук объектилерин пайдаланууга укук алууга автордук укук объектилеринин пайдалануучулары менен лицензиялык келишимдерди түзөт;

- лицензиялык келишимдерди түзүүдөн жана автордук сый акыларды төлөөдөн автордук укук объектилерин пайдалануучулары баш тарткан учурда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык чараларды көрөт;

- патенттик ишенимдүү өкүлдөрдү мамлекеттик аттестациялоодон жана каттоодон өткөрүүнү жүргүзөт.

3) координациялоо жана контролдоо функциялары:

- интеллектуалдык менчик объектилерин коргоо жана сактоо маселелери боюнча Кыргыз Республикасынын мамлекеттик башкаруу органдарынын бирдиктүү иштешин камсыздайт;

- авторлордун жана чектеш укук ээлеринин мүлктүк укуктарын жамааттык негизде башкаруучу уюмдардын ишин контролдоону ишке ашырат;

- коргоо документтерин алуу үчүн берилген өтүнмөлөргө карата мамлекеттик экспертизанын натыйжалары боюнча даттанууларды жана арыздарды, ошондой эле Кыргызпатенттин компетенциясындагы маселелер боюнча жеке жана юридикалык жактардын башка арыздарын жана кайрылууларын карайт;

- Кыргызпатенттин алдындагы Авторлор кеңешин - кеңешүүчү органын түзүү жолу менен жамааттык негиздеги авторлордун мүлктүк укуктарын башкарууну координациялайт;

- Кыргызпатенттин алдындагы Чектеш укуктар ээлеринин кеңешин кеңешүүчү органын түзүү жолу менен жамааттык негизде чектеш укуктар ээлеринин мүлктүк укуктарын башкарууну координациялайт;

- ведомстволук уюмдардын каражаттарды натыйжалуу пайдалангандыгын контролдоо жүргүзөт.

4) кызмат көрсөтүү функциялары:

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана авторлордун мүлктүк укуктарын башкаруу боюнча чет өлкөлүк уюмдар менен өз ара кызыкчылыктарды билдирүү жөнүндө макулдашууларга ылайык сый акыларды чогултушат, бөлүштүрүшөт жана автордук укуктун ээлерине чыгармаларын пайдалангандыгы үчүн сый акы төлөп беришет;

- патенттик-техникалык маалымат чөйрөсүндө мамлекеттик кызыкдар болгон уюмдарды, юридикалык жана жеке жактарды маалымдама жана аналитикалык материалдар менен камсыз кылат;

- келишимдик негизде интеллектуалдык менчик объекттерин жаратуу, укуктук коргоо жана пайдалануу тармагында жеке жана юридикалык жактарга кызмат көрсөтөт жана иштерди жүргүзөт;

- коомдук мураска өткөн автордук укуктун объекттерин пайдалангандыгы үчүн келип түшкөн каражаттардын, ошондой эле үч жыл бою талап кылынбаган автордук сыйлыктардын жана башка каражаттардын эсебинен түзүлгөн Интеллектуалдык менчик мамлекеттик фондусунун каражаттарын Кыргыз Республика-

сынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген тартипте жыйнайт жана бөлүштүрөт;

- маалыматтык, ченемдик, илимий, методикалык жана окуу материалдарын чыгарат жана ишке ашырат, ошондой эле башка полиграфиялык тейлөө кызматтарын көрсөтөт.

5) колдоо көрсөтүү функциялары:

- интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук жактан коргоо жана сактоо маселелери боюнча эл аралык кызматташууну, Кыргыз Республикасынын атынан тиешелүү эл аралык уюмдарда ыйгарым укуктуу чыгууну жүргүзөт, эл аралык келишимдерден жана макулдашуулардан келип чыккан Кыргыз Республикасынын милдеттенмелерин аткарууга багытталган иш-чараларды уюштурат;

- интеллектуалдык менчик жаатындагы укуктук жактан коргоо жана сактоо маселелери боюнча окутууларды уюштурат;

- авторлордун мүлктүк укуктарын жамааттык башкаруу боюнча чет өлкөлүк уюмдар менен өз ара кызыкчылыктарды билдирүү жөнүндө макулдашууларды түзөт;

- ойлоп табуучуларга, автордук жана чектеш укуктар ээлерине алардын укуктарын ишке ашырууда өбөлгө түзөт;

- чет өлкөлүк патенттөөдө жана мамлекеттин атынан патенттерди сатып алууда көмөк көрсөтөт;

- мамлекеттик патенттик фондуну ата мекендик жана чет өлкөлүк ойлоп табуулардын сыпаттамалары, интеллектуалдык менчиктин башка объектилери боюнча документтер жана адабияттар менен комплекттейт;

- интеллектуалдык менчик объектилерин коммерциялаштырууга, экономикалык мааниси бар жогорку натыйжалуу интеллектуалдык инновациялык ишинин натыйжаларын менчик объектилеринин инновациялык ишинин натыйжаларын өздөштүрүүгө көмөк көрсөтөт;

- инновациялык долбоорлорду маалыматтык чагылдырууну уюштурат;

- көргөзмөлөрдү, сынактарды, семинарларды жана инновациялык иштерди колдоого багытталган башка иш-чараларды уюштурат жана өткөрөт;

- интеллектуалдык менчиктин айрым объектилерине укук бузуулар болгондо, продукцияларга жана товарларга изилдөө жана экспертиза жүргүзөт.

5. Кыргызпатенттин укуктары

10. Кыргызпатент төмөнкү укуктарга ээ:

- Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн кароосуна интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук коргоо жана интеллектуалдык менчик системасын иштетүү маселелери боюнча сунуштарды киргизүүгө;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте интеллектуалдык менчик боюнча эл аралык келишимдерди түзүү жөнүндө сунуштарды киргизүүгө, өз компетенциясынын чегинде тиешелүү эл аралык уюмдар менен сүйлөшүүлөрдү жүргүзүүгө жана көрсөтүлгөн келишимдерге кол коюуга;

- интеллектуалдык менчиктин көйгөйлүү маселелери боюнча илимий-изилдөө, көргөзмө, сынактык жана башка иштерди уюштурууга жана жүргүзүүгө;

- расмий бюллетендерди, журналдарды, маалыматтык материалдарды, усулдук куралдарды, ошондой эле интеллектуалдык менчик жана инновациялар иштер жаатындагы башка адабияттарды чыгарууга;

- маалымат ресурстарын түзүүгө;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте мамлекеттик сыйлыктарды берүү, мамлекеттик сыйлыктар менен сыйлоо жөнүндө сунуштарды киргизүүгө;

- интеллектуалдык менчик объектилерин коргоого байланыштуу документтердин бирдиктүү формасын белгилөөгө;

- автордук жана чектеш укуктарды пайдалануучулардан автордук укук жана чектеш укуктар объектилерин пайдаланууга ыйгарым укуктуулугун тастыктаган документтерди алууга;

- бардык автордук жана чектеш укуктардын объектилерин пайдалануучулардан автордук укук жана чектеш укуктар объектилерин пайдаланууга тийиштүү лицензиялык келишимдин болушун талап кылууга, ошондой эле пайдаланылган чыгармалар жөнүндө ай сайын отчет берүүгө жана бул талап аткарылбаган учурда Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык чара көрүүгө;

- автордук жана чектеш укуктардын объектилерин пайдалануучулар автордук сый акыны төлөөдөн баш тарткан учурда, Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык чара көрүүгө;

- министрликтерден, административдик ведомстволордон жана уюмдардан ойлоп табуучулук жана патенттик-лицензиялык иштер боюнча зарыл болгон маалыматтарды, ошондой эле интеллектуалдык менчиктин башка объектилери жөнүндө статистикалык маалыматтарды мыйзамдарда белгиленген тартипте сурап алууга;

- белгиленген тартипте илимий-техникалык жана патенттик-маалымат продукцияларынын, ошондой эле инновация жана интеллектуалдык менчикти коргоо жаатындагы иштер менен кызмат көрсөтүүлөрдүн

баасын жана тарифтерин белгилөө боюнча сунуштарды киргизүүгө;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте интеллектуалдык менчик жаатындагы иштерди аткаруу жана кызмат көрсөтүү үчүн Кыргызпатенттин алдындагы уюмдарды жана топторду түзүүгө;

- интеллектуалдык менчик объектилерин укуктук коргоого байланыштуу маселелерди чечүү үчүн, ошондой эле Кыргызпатенттин бюджетинин чегинде башка иштерди, тейлөө кызматтарын аткаруу үчүн келишимдик негизде ата мекендик жана чет өлкөлүк адистерди жана/же юридикалык жактарды тартууга;

- интеллектуалдык менчик жаатындагы көйгөйлүү маселелер боюнча илимий-изилдөө жана башка иштерди уюштурууга жана жүргүзүүгө;

- интеллектуалдык менчик объектилерин баалоого жана коммерциялаштырууга көмөк көрсөтүү боюнча иштерди уюштурууга;

- интеллектуалдык менчикти укуктук коргоо маселелери боюнча көргөзмөлөрдү, конференцияларды, семинарларды, тегерек үстөлдөрдү жана башка иш-чараларды, анын ичинде эл аралык иш-чараларды уюштурууга;

- Кыргызпатенттин юридикалык жак статусу менен ведомстволук уюмдарды түзүүгө жана алардын ишине катышууга;

- өнөр жайлык менчик объектилерин жана селекциялык жетишкендиктерди коргоого жөндөмдүүлүк маселелери боюнча каршы пикирлерди жана арыздарды карап чыгуу үчүн милдеттүү баштапкы орган болгон Апелляциялык кеңешти түзүүгө. Апелляциялык кеңеш жөнүндө жобону Кыргызпатенттин коллегиясы бекитет;

- кеңеш берүүчү органды - Кыргызпатенттин алдындагы Ойлоп табуучулар кеңешин түзүүгө;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында каралган башка укуктарды ишке ашырууга.

6. Кыргызпатенттин ишин уюштуруу

11. Кыргызпатентти Кыргыз Республикасынын Премьер-министри тарабынан кызмат ордуна дайындалуучу жана кызмат ордунан бошотулуучу төрага башкарат.

12. Кыргызпатентте статс-катчынын жана төраганын орун басарынын кызмат орундары каралган.

Статс-катчыны кызмат ордуна дайындоо, кызмат ордунан бошотуу тартиби, анын функциялары жана ыйгарым укуктары Кыргыз Республикасынын мамлекеттик кызмат жөнүндө мыйзамдары менен аныкталат.

Төраганын орун басары Кыргызпатенттин төрагасынын сунушу боюнча Кыргыз Республикасынын Премьер-министри тарабынан кызмат ордуна дайындалат жана кызмат ордунан бошотулат, Кыргызпатенттин төрагасына түздөн-түз баш ийет жана Кыргызпатенттин ишин ага жүктөлгөн милдеттердин чегинде уюштурат.

13. Кыргызпатенттин төрагасы, статс-катчысы жана орун басары мамлекеттик кызматкерлер болуп эсептелет.

14. Кыргызпатенттин төрагасы:

- Кыргызпатенттин, анын борбордук аппаратынын жана ведомстволук уюмдарынын ишине жалпы жетекчиликти ишке ашырат жана Кыргызпатентке жүктөлгөн милдеттердин аткарылышына жеке жоопкерчилик тартат;

- эл аралык уюмдар, Кыргыз Республикасынын мамлекеттик бийлик органдары, Кыргыз Республикасынын ишканалары, мекемелери жана уюмдары жана Кыргыз Республикасынын аймагында чет мамлекеттер менен мамилелерде Кыргызпатенттин атынан өкүл болот, өз ыйгарым укуктарынын чегинде сүйлөшүүлөрдү алып барат жана Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте Кыргызпатенттин компетенциясындагы маселелер боюнча өз ара аракеттенүү жана кызматташуу жөнүндө эл аралык келишимдерге, макулдашууларга жана протоколдорго кол коет;

- статс-катчынын жана төраганын орун басарларынын милдеттерин белгилейт жана алар тарабынан Кыргызпатенттин компетенциясындагы ыкчам, уюштуруу, кадрдык, финансылык, өндүрүштүк-чарбалык жана башка маселелерди чечүү боюнча Кыргызпатенттин башка кызмат адамдарынын ыйгарым укуктарын аныктайт;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте Кыргыз Республикасынын Премьер-министрине Кыргызпатенттин ведомстволук уюмдарынын жетекчилерин дайындоого сунуш киргизет;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте ведомстволук уюмдардын жетекчилеринин орун басарларын кызмат ордуна дайындайт жана кызмат ордунан бошотот;

- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте Кыргызпатенттин борбордук аппаратынын кызматкерлерин кызмат ордуна дайындайт жана кызмат ордунан бошотот;

- Кыргызпатенттин ведомстволук уюмдарынын кызматкерлерине эмгек акы төлөө системасын белгилейт;
- белгиленген чектелген сандын чегинде жана анын түзүмдүк бөлүмдөрүнүн жобосуна ылайык Кыргызпатенттин борбордук аппаратынын түзүмүн жана штаттык санын бекитет;
- ведомстволук уюмдарынын түзүмүн жана штаттык санын бекитет;
- Кыргызпатенттин каражаттарынын кирешелеринин жана чыгымдарынын жылдык планын бекитет, ошондой эле анын аткарылышын контролдойт;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына жана ушул Жобого ылайык Кыргызпатенттин система-сында аткаруу үчүн милдеттүү болгон буйруктарды, жоболорду, нускамаларды, эрежелерди жана башка ведомстволук актыларды чыгарат, анын ичинде Кыргыз Республикасынын мамлекеттик органдарынын жетекчилери менен бирдикте же макулдашуу боюнча Кыргызпатенттин түзүмдүк бөлүмдөрүндө жана ведомстволук уюмдарында алардын аткарылышын текшерүүнү уюштурат;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык Кыргызпатенттин ишинин ички тартибин жана Кыргызпатенттин кызматкерлеринин кызматтык милдеттерин аныктайт;
- белгиленген тартипте Кыргызпатент системасынын өзгөчө айырмаланган кызматкерлерин мамлекеттик сыйлыктар менен сыйлоого жана ардак наамдарды ыйгарууга көрсөтөт;
- Кыргызпатенттин кызматкерлерине карата Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартиптик жазанын түрлөрүн колдонот;
- финансылык каражаттарды, анын ичинде валюталык каражаттарды бөлүштүрүүчү болуп эсептелет;
- Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына, ошондой эле жамааттык келишимге ылайык, Кыргызпатенттин кызматкерлеринин эмгегине дем берүү тууралуу чечим кабыл алат;
- мыйзамдарга ылайык Кыргызпатенттин алдына коюлган маселелерди чечүү үчүн башка ыйгарым укуктарды ишке ашырат.

15. Кыргызпатентте коллегия түзүлөт, анын курамына 9 киши: коллегияга кызмат орду боюнча Кыргызпатенттин төрагасы (төрага), статс-катчы жана төраганын орун басары кирет. Коллегиянын калган мүчөлөрү Кыргызпатенттин төрагасынын сунушу боюнча Кыргыз Республикасынын Премьер-министринин буйругу менен бекитилет. Коллегиянын курамына Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнүн Аппаратынын өкүлү кирет.

16. Кыргызпатенттин алдында кеңеш берүүчү-байкоочу орган болуп эсептелген, министрлик менен жарандык коомдун макулдашылган өз ара аракеттешүүсү максатында түзүлгөн коомдук байкоочу кеңеш түзүлөт.

Коомдун байкоочу кеңештин чечимдери сунуштама мүнөзүндө болот.

17. Учурдагы өндүрүштүк маселелерди ыкчам чечүү жана түзүмдүк бөлүмдөрдүн ишин координациялоо үчүн илимий-техникалык кеңеш түзүлүшү мүмкүн анын жеке курамын Кыргызпатенттин төрагасы бекитет.

7. Корутунду жоболор

18. Кыргызпатент жана анын ведомстволук уюмдары өз ишин өзүн-өзү каржылоо шарттарында ишке ашырат. Кыргызпатенттин жана анын ведомстволук уюмдарынын каржылоо булактары болуп Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген интеллектуалдык менчик объекттерин каттагандыгы жана коргоо бергендиги үчүн, ошондой эле Белгилерди эл аралык каттоо жөнүндө Мадрид макулдашуусу, Белгилерди эл аралык каттоо жөнүндө Мадрид макулдашуусуна Протокол, Евразиялык патенттик конвенция, Өнөр жай үлгүлөрүн эл аралык депонирлөө жөнүндө Гаага макулдашуусу боюнча жана интеллектуалдык менчик жаатындагы башка эл аралык келишимдер боюнча экспертиза жүргүзгөндүгү жана башка юридикалык маанилүү аракеттерди аткаргандыгы үчүн патенттик алымдар жана жыйымдар түрүндө келип түшкөн каражаттар, ошондой эле Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына карама-каршы келбеген башка түшүүлөр эсептелет.

19. Кыргызпатент белгиленген тартипте финансылык каражаттардын эсебин жүргүзөт, статистикалык, бухгалтердик жана башка отчеттуулук боюнча тийиштүү органдарга маалыматтарды даярдоону жана берүүнү камсыз кылат.

20. Кыргызпатентти кайра уюштуруу жана жоюу Кыргыз Республикасынын мыйзамдарында белгиленген тартипте жүргүзүлөт.

21. Кыргызпатенттин иши токтотулган учурда, анын ишинин жүрүшүндө келип чыккан документтер «Кыргыз Республикасынын Улуттук архивдик фонду жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамында каралган тартипте өткөрүлүп берилет, сакталат жана пайдаланылат.

**Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын
өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун
тартибин бекитүү жөнүндө**

**КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫН ӨКМӨТҮНҮН
ТОКТОМУ**

“Автордук укук жана чектеш укуктар жөнүндө” Кыргыз Республикасынын Мыйзамын ишке ашыруу максатында Кыргыз Республикасынын Өкмөтү токтом кылат:

1. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун тартиби тиркемеге ылайык бекитилсин.
2. Бул токтом расмий жарыяланган күндөн тартып күчүнө кирет.

“Эркин Тоо” газетасынын 2012-жылдын 15-майында N 43 жарыяланды

**Кыргыз Республикасынын
Премьер-министри**

Ө.Бабанов

Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун ТАРТИБИ

1. Жалпы жоболор

1. Бул Тартип «Автордук укук жана чектеш укуктар жөнүндө» Кыргыз Республикасынын Мыйзамына (мындан ары - Мыйзам) ылайык иштелип чыкты, элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн, кабыл алуунун жана сактоонун тартибин жөнгө салат жана аныктайт.

2. Ушул Тартипте төмөнкүдөй терминдер жана аныктамалар пайдаланылат:

автор - анын чыгармачылык эмгеги менен илимдин, адабияттын, искусствонун чыгармасы жаралган жеке адам;

кол жазма - колго жазылган же жазуучу машинкада, жеке компьютерде көчүрүлүп жазылган тексттин түпнускасы же көчүрмөсү;

туунду чыгарма - башка чыгарманы чыгармачылык менен иштеп чыгуунун натыйжасында жаралган чыгарма.

2. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын өткөрүүнүн жана кабыл алуунун тартиби

3. Сактоого элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмалары, ошондой эле туунду чыгармалардын кол жазмалары (котормолор, иштелмелер, аннотациялар, рефераттар, таржымал, серептер жана илимдин, адабияттын жана искусствонун башка кайта иштелип чыккан чыгармалары), ошондой эле жыйнактардын (энциклопедиялар, антологиялар) жана материалдарды тандоо же жайгаштыруу боюнча чыгармачылык эмгектин натыйжасын билдирген башка курамдык чыгармалардын кол жазмалары кабыл алынат.

4. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын кабыл алуу жана сактоо интеллектуалдык менчик жана инновациялар жаатындагы ыйгарым укуктуу орган (мындан ары - Кыргызпатент) тарабынан ушул Тартиптин тиркемесине ылайык форма боюнча автордун же авторлордун арызынын негизинде жүргүзүлөт. Эгер туунду чыгарма болсо, чыгармасы пайдаланылган автордун фамилиясын, атын, атасынын атын көрсөтүү, ошондой эле чыгарманы иштеп чыгууга, которууга укукту өткөрүп берүү жөнүндө автордук келишимдин көчүрмөсүн берүү зарыл.

5. Документтерди өкүл аркылуу бергенде төмөнкүлөрдү берүү зарыл:

1) тиешелүү түрдө таризделген ишеним кат. Эгер андагы аракеттер авторлоштор тарабынан жаратылган бир объектиге тиешелүү болсо, бир нече адамдардын атынан (авторлош) берилген ишеним катты берүүгө уруксат берилет;

2) өкүлдүн жеке өзүн тастыктаган документтин көчүрмөсү.

6. Сактоого берилүүчү элге жарыяланбаган чыгарманын кол жазмасы тигилиши, номерлениши жана автордун же авторлордун колу менен күбөлөндүрүлүшү керек.

7. Кол жазмасын өткөргөн адамга маалымкат берилет, анда кол жазманын катталган датасы, кол жазманын авторунун же авторлорунун фамилиясы, аты, атасынын аты, кол жазманын аталышы жана барактарынын саны, кол жазманы өткөрүп алган адамдын кызмат орду жана фамилиясы көрсөтүлөт.

3. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын сактоо

8. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын сактоодо кол жазмаларды сактоону камсыздоочу чаралар көрүлөт, бул үчүн Кыргызпатентте атайын сактагыч (металл шкаф) бөлүнөт.

9. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын сактагычка аларды сактоо үчүн жооптуу адамдын же аны алмаштыруучу кызматкердин катышуусунда гана кирүүгө болот. Алар жок болгон учурда, сактагычка Кыргызпатенттин жетекчисинин же ал болбогон учурда, Кыргызпатенттин жетекчисинин орун басарынын уруксаты менен Кыргызпатенттин кызматкерлеринин ичинен үч кишиден кем болбогон кызматкерлер менен гана кирүүгө болот. Мында тиешелүү түрдө акт түзүлөт, анда кабыл алынган же өткөрүлүп берилген кол жазмалардын тизмеси жана негиздери жазылат. Бул акт эки нускада түзүлөт.

Акттын бир нускасы сактоого жооптуу адам үчүн, экинчиси кол жазманы сураган адам үчүн.

10. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмалары алар биргелешип жазган арыздын же тиешелүү ишеним катты кошо тиркөөнүн негизинде авторго (авторлорго), мураскоруна (мураскорлоруна), ошондой эле мыйзамда белгиленген тартипте мамлекеттик органдарга берилет.

4. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу

11. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу үчүн Кыргызпатентте элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу китеби (мындан ары - китеп) жүргүзүлөт, ал элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу үчүн жооптуу адамда болот. Китепти жүргүзүү так отчеттогу документтерди жүргүзүүнүн эрежелери боюнча ишке ашырылат.

Китептин ар бир барагы номерленет, китеп боо өткөрүп байланат жана Кыргызпатенттин мөөрү жана жетекчисинин колу менен күбөлөндүрүлөт.

Сактоого кабыл алынган кол жазмалардын маалыматтарынын электрондук базасы кошумча түрдө түзүлөт.

12. Китепке жазуу элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу үчүн жооптуу адам тарабынан жүргүзүлөт.

13. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларынын эсебин алуу үчүн жооптуу адам китепке каттоодо, кабыл алынып жаткан кол жазмалардын ушул Тартиптин талаптарына ылайык келишин текшерет.

14. Элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын китепке каттоо хронологиялык тартипте жүргүзүлөт, ар бир кол жазма ага катар номери ыйгарылып, өзүнчө жазылат.

15. Кыргызпатент Кыргыз Республикасынын мыйзамдарына ылайык кабыл алынган элге жарыяланбаган чыгармалардын кол жазмаларын сактагандыгы үчүн жооптуу болот.

Элге жарыяланбаган чыгармалардын
кол жазмаларын өткөрүүнүн,
кабыл алуунун жана сактоонун
тартибине карата
тиркеме

Интеллектуалдык менчик жана инновациялар
жаатындагы ыйгарым укуктуу органдын
(Кыргызпатент) төрагасына

(фамилиясы, аты, атасынын аты)

АРЫЗ

Мен (Биз), _____
(автордун (авторлордун) фамилиясы, аты, атасынын аты)

аталыштагы _____ мен (биз) жазган
(жазылган датасы)

(элге жарыяланбаган чыгарманын кол жазмасынын түрү)

жалгыз автору (авторлору) экенимди (экендиктерибизди) ушуну менен тастыктайм (тастыктайбыз)
жана ушул чыгарманын кол жазмасын Кыргызпатентке сактоого кабыл алууңузду өтүнөм (өтүнөбүз).
Ушуну менен, ошондой эле бул чыгарма эч жерде жарыяланбагандыгын тастыктайм (тастыктай-
быз).

Арызга төмөнкүлөр тиркелет:

Каталышуу үчүн дарек, телефон ж.у.с. _____

Паспортунун маалыматтары (номери, сериясы, берилген датасы, ким тарабынан берилген) _____

20__-ж. «__» _____

_____ (автордун (авторлордун) колу)

КЫРГЫЗПАТЕНТТИН КАБАРЛАРЫ:
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИН МАСЕЛЕЛЕРИ

Илимий-практикалык журнал

№ 1, 2012

Чыгышына жооптуу
Которгондор:

Н. Рымбекова
З. Исакова
С. Кубатова
Ө. Калыева
Ж. Курмушуева

Компьютердик калыпка салган жана шөкөттөөчү

Журналдын оригинал макети Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар мамлекеттик кызматы тарабынан даярдалды. Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар кызматынын Полиграфия бөлүмүндө басылды.

Терүүгө берилди: 03.10.2012
Өлчөмү: 70 * 108 1/16
Эсептик басма таб.: 6,4
Нускасы: 55 нуска кагаз түрүндө
(кыргыз тилинде).

Басууга кол коюлду 15.10.2012
Кагазы: Xerox Business
№ 493 буйрутма
Эркин баа

Редакциянын дареги: 720021, Бишкек ш., Москва көчөсү 62,
Кыргыз Республикасынын Өкмөтүнө караштуу Интеллектуалдык менчик жана инновациялар
мамлекеттик кызматы (Кыргызпатент)

тел.: 68-08-19, 68-16-98, 68-16-41, 68-19-13, 68-15-91

Кыргызпатенттин 2012-жылдагы басылмалары

ISSN 1029-2071

ISSN 1029-2071

КЫРГЫЗ РЕСПУБЛИКАСЫНЫҢ ӨКМӨТҮНӨ КАРАШТУУ
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИК ЖАНА ИННОВАЦИЯЛАР
МАМЛЕКЕТТИК КЫЗАТЫ

ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИК

РАСМИЙ
БЮЛЛЕТЕНЬ

8 2012
Б.Ш.Ш.К.

КЫРГЫЗПАТЕНТТИН КАБАРЛАРЫ:
ИНТЕЛЛЕКТУАЛДЫК МЕНЧИКТИН МАСЕЛЕЛЕРИ

2-2011

ISSN 1029-205X

ГОСУДАРСТВЕННАЯ СЛУЖБА ИНТЕЛЛЕКТУАЛЬНОЙ
СОБСТВЕННОСТИ И ИННОВАЦИЙ
ПРИ ПРАВИТЕЛЬСТВЕ КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

ГОСУДАРСТВЕННАЯ
ПАТЕНТНО-ТЕХНИЧЕСКАЯ БИБЛИОТЕКА
КЫРГЫЗСКОЙ РЕСПУБЛИКИ

В ПОМОЩЬ МАЛОМУ И СРЕДНЕМУ БИЗНЕСУ КЫРГЫЗСТАНА

Информационно-библиографический сборник,
Транспортные средства. Тара для хранения и
транспортировки кодовых и материалов

Выпуск 8

САЙРА СЕЙТОВА

ЖОМОКТОР ЖАНА УДАМЫШТАР

Саамалык-9

SILK ROAD

PERSONAL ART EXHIBITION
TINATIN OSMONALIEVA

НАШКАН МЫРЗАГАУРА

III. НИМДЕ БУТКОП ДАРЕМЕТ

Даабек ТУРДУЕВ

ӨРҮКЗАР КАЙРЫКТАРЫ

АСЕР ИСАИЕВА

ЖҮРӨК СҮЙӨЙТ

ИТЧЕК УМКУРЛИ

КЕН КУЗАКТЫ СУЛУУЛАР

МАДЕТ ТАРЖАН

Сыргучу дордо

Сайраш КҮЙСҮБАЕВА

О ЖИВИИ И ДЕЯТЕЛЬНОСТИ КУРМАНДАШИИ ДАТИИ

КЫЯЛ ЧАБЫТТАРЫ

СҮЙҮҮ КӨКТӨМҮ

УУЗ СЕЗИМ

ЖИРИТ